

UNIVERZITA PARDUBICE
FAKULTA FILOZOFICKÁ

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

2010

Jakub Luska

Univerzita Pardubice

Fakulta filozofická

Vývoj učitelského ústavu v Hradci Králové v letech 1919 - 1938

Jakub Luska

Bakalářská práce

2010

Anotace

Cílem mé bakalářské práce je mapovat vývoj učitelského ústavu v Hradci Králové v období mezi dvěma světovými válkami. Práce začíná školním rokem 1918/1919, který byl válečným konfliktem zasažen jen částečně, a končí ročníkem 1938/1939. Učitelský ústav byl důležitou institucí pro rozvoj vzdělanosti severovýchodního kraje Čech, za celou dobu své existence vychoval tisíce učitelů, z nichž někteří byli literárně činní, mnozí se pak prosadili i v jiných oborech. Práce vychází z materiálů, které se z meziválečného období dochovaly v SOkA Hradec Králové, většinou psaných ručně samotnými pedagogickými pracovníky ústavu.

Klíčová slova

Učitelský ústav v Hradci králové – meziválečné období – vzdělávání učitelů – osnovy předmětů – metodika praktického vyučování

Abstract

The goal of this work is to focus on development of the teachers training college in Hradec Králové in the time between two world wars. My work begins in school year 1918/1919, which was only partially affected by the First World War, and ends by reaching the school year 1938/1939. The teachers training college in Hradec Králové was important institution for expansion of culture and intelligence in northeast part of Czech lands. Through the time of its existence, the institution brought an education to thousands of teachers, from which many were active in the field of literature and all sort of others fields. This work is based on the archive documents held in SOkA Hradec Králové. These documents were mostly handwritten by the actual pedagogues of the teachers training college.

Keywords

Teachers training college in Hradec Králové – interwar period – education of teachers – curriculum of education – methodology of teaching

Prohlašuji:

Tuto práci jsem vypracoval samostatně. Veškeré literární prameny a informace, které jsem v práci využil, jsou uvedeny v seznamu použité literatury.

Byl jsem seznámen s tím, že se na moji práci vztahují práva a povinnosti vyplývající ze zákona č. 121/2000 Sb., autorský zákon, zejména se skutečností, že Univerzita Pardubice má právo na uzavření licenční smlouvy o užití této práce jako školního díla podle § 60 odst. 1 autorského zákona, a s tím, že pokud dojde k užití této práce mnou nebo bude poskytnuta licence o užití jinému subjektu, je Univerzita Pardubice oprávněna ode mne požadovat přiměřený příspěvek na úhradu nákladů, které na vytvoření díla vynaložila, a to podle okolností až do jejich skutečné výše.

Souhlasím s prezenčním zpřístupněním své práce v Univerzitní knihovně Univerzity Pardubice.

V České Lípě dne 25. 3. 2010

Jakub Luska

Poděkování:

Rád bych touto cestou poděkoval prof. PhDr. Karlu Rýdlovi, Csc., za ochotu a uklidňující vřelost při konzultacích, a především Bc. Haně Muchové, za cenné rady a vždy okamžitou pomoc při vypracování této bakalářské práce.

OBSAH

1	Úvod.....	8
2	Vývoj učitelského ústavu po stránce kvantitativní.....	9
2.1	Učitelský sbor.....	9
2.2	Studenti.....	21
2.3	Ředitelé.....	24
3	Obsah vzdělání.....	25
3.1	Český jazyk	26
3.2	Německý jazyk	27
3.3	Matematika.....	28
3.4	Fyzika a chemie.....	29
3.5	Zeměpis	29
3.6	Náboženství.....	30
3.7	Tělocvik.....	30
3.8	Krasopis.....	31
3.9	Přírodopis	31
3.10	Kreslení	32
3.11	Zpěv.....	32
3.12	Housle.....	33
3.13	Speciální metodika	33
3.14	Praktická cvičení ve vyučování.....	33
3.15	Pedagogika	34
3.16	Dějepis.....	35
3.17	Změny osnov	35
4	Změna vyučovaného.....	38
5	Průběh vyučování.....	42
5.1	Praktická vyučování	42
5.1.1	Náslehy vyučování pro III. ročníky.....	42
5.1.2	Pokusy ve vyučování pro IV. ročníky	43
5.1.3	Řád praktických výstupů	45
5.1.4	Řád kritických porad	45
5.2	Další aktivity	47
5.2.1	Výlety, exkurze, návštěvy	47
5.2.2	Oslavy, koncerty.....	48
6	Významné osobnosti.....	49
6.1	Josef Michl	49
6.2	Karel Tichý.....	49
7	Závěr.....	52
8	Prameny	53
9	Přílohy	54
	Přehled pedagogů na učitelském ústavu.....	54
	Celkový počet učitelů mezi lety 1918 – 1939	90

1 Úvod

Být učitelem není snadné. Aby byl člověk dobrým pedagogem, je důležité, aby měl odhodlání, vůli, kuráž a samozřejmě dobrou pedagogickou přípravu. Tuto přípravu poskytoval, mimo jiné, i učitelský ústav v Hradci Králové.

Hradecký ústav měl do svého zrušení dlouhou tradici, vždyť po pražském ústavu byl druhým nejstarším v Čechách. Jeho zrod sahá daleko do minulosti, až k roku 1780¹, kdy při královehradecké hlavní škole vznikla tříměsíční preparandie pro učitele, následně prodloužená na půl roku a nakonec na jeden celý rok. Preparandie bývaly české a německé, spravoval je ředitel, jehož nástupcem býval katecheta. V této fázi vlastní existence vyšlo z bran ústavu celkem 1681 učitelů, ani absolvováním však nemívají vyhráno. Jejich poměry bývali nuzné a často nemohli jinak, než si přivydělávat různými jinými pracemi.

Po dětských krůčcích s preparandii začal ústav dospívat. Roku 1849² byl rozšířen na dvouletý, první rok se věnoval teorii, druhý rok měl vychovávat pedagogy v praxi a absolventi ústavu bývali uznáváni za podučitele pro hlavní a národní školy. Kvalita vyučování na ústavu byl tehdy vysoká, o čemž svědčí i aktivní účast na světových výstavách³ v Londýně roku 1862 a v Paříži roku 1867.

Dospělosti se ústav dočkal roku 1870⁴, kdy se osamostatnil od hlavní školy, rozšířil na čtyři ročníky a byl podřízený přímo zemské školní radě v Praze. V této formě ústav přetrval až do svého konce 31. srpna roku 1948, kdy podle dekretu prezidenta republiky měly dosloužit všechny učitelské ústavy⁵. Za celou dobu svého trvání vystudovalo školu 7013 učitelů, což není malé číslo, z nichž někteří se stali významnými (F. V. Krejčí, Karel Plicka, Rudolf Medek, ti všichni mohou sloužit jako příklad).

Tato práce se za pomoci heuristické metody kritiky pramenů a dalších historiografických metod (analýza dokumentů, syntéza nových skutečností) zaměřuje na vlastní vývoj hradeckého učitelského ústavu v období mezi válkami, tedy mezi lety 1919 (který zahrnuje i poloválečný ročník 1918/1919) až 1939.

---

¹ SOkA Hradec Králové, fond učitelského ústavu

² Viz. 1

³ Viz. 1

⁴ Viz. 1

⁵ Viz. 1

2 Vývoj učitelského ústavu po stránce kvantitativní

2.1 Učitelský sbor

Učitelský sbor hradeckého ústavu pro cvičení a vzdělávání budoucích učitelů prošel mezi lety 1918 až 1939 mnohými změnami. Je to logické, co se v „životě“ instituce zdá jako mžik oka, a pro hradecký ústav to vzhledem k jeho dlouhé tradici platí obzvlášť, to pro člověka znamená velký a důležitý kus života, celou generaci, a neklidné lidské nohy nezřídka rády bloumají světem, neochotné a možná i neschopné zůstat stát na jednom místě. Profesori v tomto meziválečném období měnili působiště, jedni odcházeli a zase se vraceli, aby doplnili síly kantorských stavů, byť třeba jen na jedno pololetí, toho či onoho ročníku. Jiní odcházeli na zasloužený odpočinek, a někteří umírali, jak už velí přirozenost koloběhu života. Bylo také běžnou praxí, že se v personáliích učitelského sboru vedli i kantoři, kteří se aktivně nijak nezapojili do výuky toho kterého konkrétního ročníku, ale pořád sloužili ústavu ku pomoci, například na jeho cvičném ústavu.

V ročníku 1918/1919 se na výuce podílelo celkem třináct učitelů⁶, přičemž v prvním, druhém a třetím ročníku vyučovalo své předměty devět učitelů, čtvrtý ročník si vystačil s pouhými sedmi pedagogy. Na pozicích třídních učitelů figurovali tohoto roku stálíce hradeckého učitelského sboru, konkrétněji to byli v prvním ročníku František Novák, učitel zeměpisu, dějepisu a němčiny, v druhém ročníku Engelbert Rufer, vyučující češtinu a pedagogiku, ve třetím ročníku vedl svou třídu Gustav Daněk, který vyučoval přírodopis a fyziku, a čtvrtý ročník vedl k závěrečným zkouškám z dospělosti Jan Veverka, vyučující náboženství.

Následující ročník 1919/1920 pracoval se stejným počtem učitelů, tedy třináct⁷, přičemž Jan Veverka, bývalý třídní loňského čtvrtého ročníku se ujal pozice třídního učitele nově nastoupivších žáků prvního ročníku a k vyučování náboženství ještě navíc přibral výuku českého jazyka. Ostatní třídní učitelé, František Novák, Engelbert Rufer, ani Gustav Daněk, se třídnictví nevzdali a i nadále vedli své třídy, pouze s drobnými změnami v učebních povinnostech, kdy Engelbert Rufer již nevyučoval pedagogiku, nýbrž němčinu, a Gustavu Daňkovi přibyla povinnost přednášet žactvu předmět hospodářství. První ročník byl veden osmi učiteli, v druhém ročníku vyučovalo učitelů jedenáct, ve třetím ročníku počet učitelů klesl na deset, aby ve čtvrtém opět spadl na osm učitelů.

---

⁶ SOKA Hradec Králové, fond učitelského ústavu, pamětní kniha a hlavní katalog 1918/1919

⁷ SOKA Hradec Králové, fond učitelského ústavu, pamětní kniha a hlavní katalog 1919/1920

Ročník 1920/21 zaznamenal kvantitativní nárůst učitelského sboru. Poslední dva roky stagnující počet třinácti kantorů se rozrostl o další čtyři tváře na celkových sedmnáct⁸, tento nárůst mohl být ovlivněn změnami v osnovách ústavu. Třídnicí v prvním ročníku připadlo nově příchozímu dr. Lvovi Pilzovi (později se podepisujícím jako Leoš), dosud zastávajícím profesorskou pozici na státní reálce v Praze. Ostatní třídní učitelé nadále setrvali ve své funkci, s pochopitelnou výjimkou Gustava Daňka, který v minulém ročníku dovedl svou třídu k závěrečným zkouškám, a nové třídnicí mu nebylo přiděleno. Co se týče rozložení sil učitelského sboru po konkrétních třídách, je jasné, že s nárůstem kapacity sboru jako celku, bylo možné vynaložit větší množství lidské síly na vyučování všech jednotlivých ročníků. Oproti loňsku i předloňsku narostlo množství vyučujících ve všech třídách. V prvním ročníku se zvedl počet učitelů zapojených do výuky z osmi na jedenáct, druhý ročník si sice pohoršil o jednoho kantora a z jedenácti spadl na deset, avšak dva následující ročníky, tedy třetí a čtvrtý, se dočkali kapacitní vzpruhy, když si polepšili z deseti na jedenáct, respektive z osmi na deset zástupců kantorského sboru.

Ročník 1921/1922 přinesl další navýšení učitelského stavu, byť jen o jediného člověka, a počet učitelů se pro tento rok ustálil na čísle osmnáct⁹. Tím příbyvším byl Vladislav Sekera, přednášející metodiku a postup při vyučování hluchoněmých, přičemž se jednalo o předmět nepovinný a vyučoval se pouze v druhém pololetí čtvrtého ročníku. Třídnicí prvního ročníku bylo svěřeno Gustavu Daňkovi, zkušenému pedagogovi. V druhém ročníku i nadále pečoval o svou třídu Lev Pilz. Smutná událost se však váže k třídnicí třetí třídy. Profesor Antonín Starec, dosavadní třídní tohoto ročníku, onemocněl tuberkulózou. Nemocí byl stížen již v průběhu prvního pololetí, navzdory tomu toto pololetí odučil. Na to, aby odučil pololetí druhé, mu však již nezbyly síly a od 1. února roku 1922 byl těžkou nemocí, která se zmocnila jeho těla, donucen, aby odešel na dovolenou a přenechal tak učitelské povinnosti, a pochopitelně i třídnicí, svým kolegům. Antonín Starec se posléze uchýlil do sanatoře nejdříve na Pleši, později do Podolí u Prahy, ale nic naplat, jeho stav se nelepšil. V Podolí u Prahy se profesor podrobil těžké operaci tuberkulózního ledvinového nádoru, která však nedopadla úspěšně, a brzy po operaci dne 5. června 1922 zemřel. Celá záležitost je o to smutnější, že profesoru Starcovi bylo v době úmrtí pouhých 39 let. Antonín Starec na ústavu působil pouhé dva roky, nicméně za tuto krátkou dobu si, je-li možné věřit nápodědě pamětní knihy, získal značnou oblibu jak na straně vyučujících, tak na straně žáků, a není tedy divu, že se jeho pohřbu zúčastnil celý ústav. Uvolněné místo třídního učitele zaujal do konce školního

---

⁸ SOKA Hradec Králové, fond učitelského ústavu, pamětní kniha a hlavní katalog 1920/1921

⁹ SOKA Hradec Králové, fond učitelského ústavu, pamětní kniha a hlavní katalog 1921/1922

roku profesor Engelbert Rufer. Maturitní ročník dovedl ke zkouškám bez pohromy František Novák. Počty profesorů frekventujících v jednotlivých třídách narostly i navzdory ztrátě na množství v učitelském sboru, zapříčiněném úmrtím profesora Starce. Popravdě, i tato událost k nárůstu přispěla, jelikož někdo musel suplovat uvolněné předměty, ale můžeme nalézt i jiné příčiny, kupříkladu oddělení chlapců a dívek v tělocviku. V prvním ročníku tak žactvo vyučovalo jedenáct učitelů, v druhém se vystřídal dosavadní maximum čtrnáct učitelů, o třetí ročník se podělilo třináct učitelů a finální čtvrtý ročník mělo na starosti dohromady jedenáct učitelů.

Po letech bobtnání profesorských stavů na učitelském ústavu přišlo mezi lety 1922/23 jejich lehké zeštíhlení¹⁰. V tomto školním roce ubyl stav učitelstva oproti roku předešlému o tři jména, konkrétně o Josefa Pelikána, Ladislava Pičmana a zesnulého Antonína Starce. Avšak navzdory faktu, že ústav o tři pedagogy zchudl, mohl se radovat i z nového přírůstku, kterým se ukázal být profesor Josef Milič, do té doby profesor při hradecké státní reálce, jež nastoupil jakožto právoplatný člen sboru učitelského ústavu dne 1. září 1922. Josef Milič také dostal na starost nově přichozí žáky prvního ročníku, a to formou třídnictví. Ve svých třídnictvích nadále pokračovali profesori Gustav Daněk a Lev Pilz, kteří vedli druhý, respektive třetí ročník. Nynější čtvrtý ročník po zesnulém profesoru Starcovi přejal František Novák, který tak již druhým rokem po sobě vedl maturitní ročník. V jednotlivých třídách se frekventovalo oproti loňsku mnohem méně učitelů, konkrétně se o první, třetí a čtvrtý ročník staralo dohromady jedenáct kantorů, kdežto v ročníku druhém se o žáky staralo jen deset učitelů. Oproti loňsku (až čtrnáct učitelů na třídu) se jedná o značný úbytek, ten je ovšem snadno vysvětlitelný faktem, že učitelé se nezastupovali a nestřídali při vyučování jednotlivých předmětů, jako tomu bylo právě v loňském roce, kdy bylo potřeba zastoupit churavějícího profesora Starce. Suma sumárum v ročníku 1922/23 učilo na učitelském ústavu dohromady šestnáct kantorů.

V následujícím ročníku 1923/24¹¹ se učitelský kolektiv rozšířil ze šestnácti na sedmnáct jmen. Dělo se tak díky převaze příchodů nad odchody, kdy sbor z nejrůznějších důvodů opustili tři kantoři, konkrétněji to byli Jan Huml, Jindřich Fiala a Josef Kubálek. Sbor však nezůstal nedoplněn, a tak na začátku školního roku bylo možné zapsat do třídnic čtyři nová jména. Jednalo se o Bohumila Liznera, Jan Šindeláře, Josefa Pelikána a Ladislava Pičmana (což byl školní lékař, tu a tam zaskakující jakožto učitel přírodopisu, tělovědy apod.). V jednotlivých třídách se tato skutečnost promítla nárůstem reálného počtu kantorů

---

¹⁰ SOKA Hradec Králové, fond učitelského ústavu, pamětní kniha a hlavní katalog 1922/1923

¹¹ SOKA Hradec Králové, fond učitelského ústavu, pamětní kniha a hlavní katalog 1923/1924

vyučujících v jednotlivých třídách. První ročník mělo na starosti jedenáct učitelů, v druhém ročníku se střídalo čtrnáct učitelů, ve třetím to pak bylo učitelů třináct a ve čtvrtém pak dohromady dvanáct pedagogů. Co se třídnictví jednotlivých tříd týče, své třídy nadále provázeli kantoři Josef Milíč (druhý ročník), Gustav Daněk (třetí ročník) a Lev Pilz (maturitní čtvrtý ročník). Třídnictví prvního ročníku se ujal Engelbert Rufer.

Ročník 1924/25¹² nepřinesl ustálení učitelského sboru, ba naopak, v tomto ročníku počet vyučujících na učitelském ústavu v Hradci Králové dosáhl nejnižších čísel od ročníku 1919/20. Tehdy bylo na listině vyučujících zapsáno pouhých třináct aktivních jmen a stávající ročník 1924/25 na tom nebyl s patnácti kantory o mnoho lépe. Pro tento ročník nepřišel žádný nový pedagog, naproti tomu o dva pedagogy sbor zchudl. Těmi pedagogy, kteří se v tomto ročníku nezapojili do výuky, byli pánové Ladislav Pičman a Vladislav Sekera, není však pravda, že by oba dva zmizeli z učitelského ústavu nadobro. Ladislav Pičman se věnoval své funkci školního zdravotníka, které se nevzdával, ani když byl ve funkci vyučujícího, a ani o Vladislavu Sekerovi neslyšíme naposledy, jelikož pro další léta se měla jednat o stálíci sboru. Vladislav Sekera však nebyl jen pomocným učitelem nepovinného předmětu Metodika vyučování hluchoněmých. Zastával funkci ředitele ústavu pro hluchoněmé, což jej také předurčuje jakožto ideálního kandidáta k vyučování tohoto předmětu. Jednotlivé třídy zaznamenali mírný pokles jednotlivých učitelů střídajících se v jejich vyučování. V prvním ročníku učilo jedenáct pedagogů, v druhém roční se střídalo ve výuce třináct pedagogů, stejně tak i v ročníku třetím a čtvrtý ročník si vystačil s dvanácti pedagogy. K pánům Ruferovi, Milíčovi a Daňkovi se v třídnictví přidal František Novák, který dostal na povel první ročník a s třídnictvím už měl bohaté zkušenosti.

Do ročníku 1925/26¹³ se aktivně zapojilo celkem osmnáct učitelů. Jednalo se tedy po ročním poklesu o návrat k počtům, které se mohly měřit s předchozími ročníky. Oproti loňsku nikdo nebyl, naopak do učitelského sboru navrátili Ladislav Pičman a Vladislav Sekera a sbor obohatil také František Ryba, jenž se ujal vyučování chlapeckých ručních prací, což byl předmět nepovinný. Navzdory kvantitativnímu nárůstu učitelských sil jako celku, individuálně třídy nepotkal nárůst učitelů participujících na výuce jednotlivých předmětů, každá třída totiž měla maximálně třináct vyučujících, což je srovnatelné s loňskem, kdy byly síly kantorského sboru o poznání slabší. V praxi se tedy v prvním ročníku objevilo za katedrou jedenáct tváří, druhý ročník operoval se stejným počtem, což je oproti loňsku úbytek o dvě jména, a stejně tak ubylo třetímu ročníku, který sice disponoval dvanácti jmény, avšak i on si

---

¹² SOKA Hradec Králové, fond učitelského ústavu, pamětní kniha a hlavní katalog 1924/1925

¹³ SOKA Hradec Králové, fond učitelského ústavu, pamětní kniha a hlavní katalog 1925/1926

oproti loňsku pohoršil o jednoho pedagoga. Čtvrtý ročník byl jediný, kterému se oproti loňsku zvýšilo personální zastoupení, a to z dvanácti na třináct. Třídnicí si nadále hlídali František Novák, Engelbert Rufer a Josef Milíč, jehož třída se připravovala k maturitám. Třídnicí prvního ročníku připadlo ku starosti Gustavu Daňkovi.

Ročníku 1926/27 se podařilo udržet si početní stavy¹⁴, a do výuky tak mohlo stejně jako o rok dříve zasáhnout celkem osmnáct pedagogů. Do letošní výuky se nezapojili zdravotník Ladislav Pičman, který na ústavu dále pokračoval ve funkci školního lékaře, František Novák, jež byl jmenován správcem učitelského ústavu v Chrudimi a Jan Hezký, který se neúčastnil dění na učitelském ústavu a působil coby profesor ve čtvrtém ročníku jeho cvičné školy a taktéž jako správce tělocvičny a kabinetu cvičné školy. Post uvolněný Františkem Novákem zaujala do konce školního roku Markéta Pařízková, do té doby profesorka dívčího reformního reálného gymnázia v Bratislavě. Na dočasnou výpomoc, tedy jen na první pololetí, figurovali na ústavu také Jaroslav Volf vyučující matematiku, a František Průša, který se ujal výuky fyziky a chemie. Počty pedagogů ve třídách byly vcelku rovnoměrně rozloženy, první a druhý ročník do výuky zapojily jedenáct, respektive deset učitelů a ve třetím a čtvrtém ročníku shodně vyučovalo po třinácti kantorech. Počty poměrně srovnatelné s minulým ročníkem. Opatrovníkem žáků prvního ročníku se stal Lev Pilz, v druhém ročníku nadále vedl svou třídu Gustav Daněk. Změna však nastala na pozici třídního učitele třetího ročníku. Jak je uvedeno o několik řádků výše, František Novák, doposud se starající o žáky této třídy, byl převelen na Chrudimský učitelství ústav, logicky tedy nemohl tuto funkci nadále zastávat. Jeho funkci přebral Josef Milíč, jež minulý rok vedl maturitní třídu. Letošní maturitní ročník dovedl ke zkouškám Engelbert Rufer, zde tedy žádná změna nenastala.

Po dvou letech vyváženosti početních stavů přišel v nadcházejícím ročníku 1927/1928 mírný pokles¹⁵. Oproti loňským osmnácti pedagogům se do výuky zapojilo jen šestnáct kantorů. Ačkoliv to tak na první pohled nevypadá a po pohledu na evidenci kantorů by to asi málokdo čekal, v tomto ročníku se v kabinetech učitelského ústavu hrála opravdová škatulata. Ponejprve zmizeli Jaroslav Volf spolu s Františkem Průšou, se kterými se tak jako tak počítalo pouze na první pololetí minulého ročníku jakožto s výpomocí. Následně se na trvalý odpočinek odebral profesor Engelbert Rufer, dlouholetý člen učitelského sboru, svérázný a dle zápisu do pamětní knihy poměrně oblíbený pedagog, který na učitelském ústavu působil dlouhých devatenáct let. Na odchodu byla také Markéta Pařízková, která vloni přišla nahradit Františka Nováka, dočkala se totiž přeložení a obdržela trvalé místo na státním učitelství

---

¹⁴ SOKA Hradec Králové, fond učitelského ústavu, pamětní kniha a hlavní katalog 1926/1927

¹⁵ SOKA Hradec Králové, fond učitelského ústavu, pamětní kniha a hlavní katalog 1927/1928

ústavu v Příboru, a to s platností od 1. září 1927. Dalším, kdo pozbyl místa za katedrou, byl sám ředitel ústavu Josef Michl, normálně vyučující těsnopisu. Ředitel se pro tento rok rozhodl více věnovat chodu školy a opustit na chvíli učitelskou praxi. Také Jaroslav Oehm se vzdal výuky, ne však dobrovolně. Tento profesor cvičné školy, který však vyučoval i na učitelském ústavu, byl nucen nepříznivým zdravotním stavem vyžádat si zdravotní dovolenou a jeho žádosti bylo vyhověno. Nejprve se tato zdravotní dovolená vztahovala pouze na první pololetí, nicméně ani po jeho uplynutí se profesorův zdravotní stav nijak nelepšil a musela být prodloužena i na pololetí druhé, aby byl v příštím ročníku přeložen na trvalý odpočinek. Posledním, kdo pro tento ročník opustil kantorské řady, byl František Ryba, o jehož dalším osudu se matriály nijak nezmiňují, nicméně je pravděpodobné, že se navrátil k pozici učitele na měšťanské chlapecké škole, kterou opustil kvůli výuce na učitelském ústavu. Doplnit stavy přišli Antonín Kolář, Antonín Bollart, navrátil se Ladislav Pičman spolu s Janem Hezkým a nakonec Václav Kejř, vyučující ruční práce. Jednotlivé třídy zaznamenali poklesy v počtu jednotlivých vyučujících. První ročník vyučovalo devět kantorů, druhý jedenáct, třetí deset a nejpočetnější zastoupení měl maturitní čtvrtý ročník s dvanácti pedagogy. Třídní učitelé z loňského roku byli třídními učiteli i nadále s výjimkou oduvšího profesora Rufera. Starost o první ročník připadla nováčkově profesorského sboru Antonínu Bollartovi.

Školní rok 1928/1929 si, co se týče množství pedagogů, udržel stejné počty¹⁶ jako minulý rok. Obroda z loňska však pokračovala, učitelský ústav opustili Antonín Bollart, Jaroslav Tvrzský, učitelka ženských prací Anna Mikšová, Václav Kejř, Josef Pelikán a konečně Stanislav Dobš, který měl po celý rok zdravotní dovolenou. Naproti tomu se do sboru začlenili Bohumil Dušek, Václav Hájek, Karel Petr, Jaroslav Novák, Marie Smetáková a Václav Zahálka. Šest kantorů dalo ústavu sbohem a šest kantorů přišlo na jejich místo. Protože se kvantitativní síla sboru nijak nelišila od té loňské, je jen logické, že se letos zachovalo rozložení sil na jednotlivé třídy, když v prvním ročníku učilo deset učitelů, v druhém ročníku jedenáct, ve třetím deset a ve čtvrtém opět jedenáct pedagogů. Třídnictví prvního ročníku dostal za povinnost nový kantor Bohumil Dušek, stávající druhá třída náležela i nadále Antonínu Kolářovi, třetí ročník vedl nadále Lev Pilz a maturitní ročník vedl Gustav Daněk.

Vyrovnaný stav ale nevydržel dlouho a ústavu na přelomu let 1929/1930 opět ubylo učitelstvo¹⁷. Tentokrát spadl počet pedagogů ze šestnácti na patnáct. Se sborem učitelského ústavu se rozloučili Bohumil Dušek, který byl ustanoven zatímním profesorem na státním

¹⁶ SOKA Hradec Králové, fond učitelského ústavu, pamětní kniha a hlavní katalog 1928/1929

¹⁷ SOKA Hradec Králové, fond učitelského ústavu, pamětní kniha a hlavní katalog 1929/1930

učitelském ústavě v Hořovicích, Gustav Daněk, jenž se stěhoval do Prahy za postem zatímního profesora na zdejší učitelském ústavu, ze sboru vystoupil také Václav Hájek a vyučovací povinnosti byl zproštěn Ladislav Pičman, který tak opět zastával pouze pozici školního zdravotníka. Na trvalý odpočinek byli také přeloženi Stanislav Dobš a Jan Veverka, oba na vlastní žádost. Jednalo se o poměrně velkou událost, jelikož oba dva byli dlouhodobými členy sboru. Stanislav Dobš učil na ústavu od 1. října 1891, tedy celkem 38 let, a Jan Veverka, papežský komoří a čestný kanovník, se podílel na výuce od 1. listopadu roku 1893, tedy 36 let. Nahradit je přišli Josef Bednář, dosud profesor na reálném gymnáziu v Novém Bydžově, a Ferdinand Diviš, do té doby profesor při učitelském ústavu v Chrudimi. Do výuky se také zapojil suplující učitel cvičného ústavu Bedřich Tománek. Kvůli nedostatku profesorů kvalifikovaných k výuce náboženství byl o jeho výuku požádán Jan Veverka, který svolil a uzavřel tak letošní seznam kantorů. Žáků samotných se pak tyto personální machinace patrně pramálo dotkly, jelikož i nynější rok vykazoval standardní počty učitelů střídajících se v jednotlivých ročnících. V prvním ročníku se za katedrou vystřídalo deset různých tváří, druhý ročník si o jednu polepšil a mohl se tak chlubit jedenácti kantory, třetí ročník disponoval dvanácti pedagogy a poslední čtvrtý ročník měl jedenáct učitelů. Třídnicí v prvním ročníku náleželo profesoru Ferdinandu Divišovi, nynější druhý ročník přebíral od Bohumila Duška Josef Bednář, a další třídy nadále vedli vlastní třídní učitelé, konkrétně to byli Antonín Kolář a Lev Pilz pro třetí, respektive čtvrtý ročník.

Po letech, kdy to s počty kantorů na učitelském ústavu bylo jako na houpačce, nadešlo s ročníkem 1930/1931¹⁸ období nejen stability (ve smyslu kontinuity budoucího vývoje), ale i rozmachu, alespoň co se personálního zastoupení v kantorstvu týče. Předchozí rok 1929/1930 byl na dlouhou dobu posledním, který vykázal úbytek na početních stavech. Letos se prozatím nekonal nijak výrazný skok, vždyť v kabinetech přibyli pouze dva kantoři a z patnácti loňských kantorů tak bylo letos kantorů sedmnáct. Začínalo se však blýskat na lepší časy. V tomto ročníku přestala na ústavu vyučovat Marie Smetáková a její pozici učitelky ženských ručních prací zaujala nově příchozí Růžena Kašparová. Dále se k vyučování navrátil Ladislav Pičman. Posledním, kdo přibyl pro tento ročník na listinu učitelů, byl Rudolf Engelthaler, jež přišel jakožto suplující učitel. Ten byl potřeba, protože na celé druhé pololetí si vyžádal zdravotní dovolenou Jan Hezký, což ve výsledku poměrně zamávalo s kantorským zastoupením v třídách. První ročník vykazoval oproti předchozím ročníkům mírný pokles, když jej navštěvovalo jen devět učitelů, druhý a třetí ročník se prokázali vcelku standardními

---

¹⁸ SOKA Hradec Králové, fond učitelského ústavu, pamětní kniha a hlavní katalog 1930/1931

číslu třinácti, respektive jedenácti pedagogy, avšak v posledním čtvrtém ročníku se vystříдалo dohromady celkem šestnáct učitelů. Prvního ročníku se ujal, stejně jako vloni, Ferdinand Diviš a nyní druhý ročník po něm převzal Lev Pilz. Ve třetím ročníku úřadoval Josef Bednář a na čtvrtý ročník dohlížel Antonín Kolář.

Následující ročník 1931/1932¹⁹ pokračoval v trendu navyšování kapacity učitelských stavů. Na výuce v letošním ročníku participovalo dohromady devatenáct učitelů, což je od ročníku 1918/1919 maximum. Poprvé také od tohoto ročníku změnil ústav ředitele, když se Josef Michl, který zastával tuto funkci po dlouhých devatenáct let, odebral na vlastní žádost ponejprve na dovolenou a následně do penze. Střídající ředitel nebyl zatím dosazen, a tak se ujal funkce prozatímního správce profesor Antonín Kolář. Tuto funkci vykonával až do 3. listopadu roku 1931, kdy jí byl výnosem zemské školní rady zproštěn z důvodů zdravotních. Na jeho místo následně nastoupil Lev Pilz, který byl s platností od 23. listopadu jmenován zatímním správcem. Co se týče samotného učitelského sboru, z toho odešli Ladislav Pičman, Rudolf Engelthaler a letošního ročníku se už nezúčastnil ani Jan Veverka. Naproti tomu přišli Jan Hauf, což byl profesor Rašínova gymnázia, který si na učitelském ústavu doplňoval učební úvazek, Jaroslav Kulík, jež sem byl přikázán ze státního reálného gymnázia v Užhorodě a dne 1. února 1932 byl odvolán, aby učil na státní mužský učitelský ústav v Praze. Dále se do sboru zařadili František Černický a Karel Gregor, vicerektor biskupského Borromaea. Posledním, kdo nastoupil, byl profesorský kandidát Bohuslav Kroupa, který se ujal předmětu tělocviku. Razantní nárůst lidské síly oproti minulým letům byl znát i na jejím zastoupení v jednotlivých ročnících. Prvním ročník měl dvanáct učitelů, v druhém ročníku se vystříдалo celkem čtrnáct učitelů, třetí ročník operoval znovu s dvanácti pedagogy. Největší zastoupení bylo však v ročníku čtvrtém, kde žáky vyučovalo dohromady sedmnáct učitelů. Taková situace byla dána nejen početními stavy, nýbrž i faktem, že mnoho učitelů bylo vystřídáno ve vyučování jednotlivých předmětů. Také třídnictví v jednotlivých třídách prošlo tento rok mnoha změnami. Ferdinand Diviš měl na starosti opět první ročník a nevedl tak svou loňskou třídu, profesor Diviš tak vedl první ročník potřetí ve třech letech. Letošní druháci spadali pod vedení Jaroslava Kulíka, jenž byl na tomto postu pro druhé pololetí vystřídán Antonínem Kolářem, třída tak za dva roky prošla vedením tří třídních učitelů. Ani letošní třetíáci se nedočkali kontinuity ve vedení a pro tento rok je vedl František Černický. Jediný, kdo si udržel svou třídu, byl Jaroslav Bednář, třídní stávajícího čtvrtého ročníku.

---

¹⁹ SOKA Hradec Králové, fond učitelského ústavu, pamětní kniha a hlavní katalog 1931/1932

Protože ani pro ročník 1932/1933²⁰ nebyl znám nový ředitel, pokračoval ve vedení ústavu ve funkci zatímního správce profesor Lev Pilz. Ústav měl i pro tento rok k dispozici celkem devatenáct kantorů, když čtyři kantoři přestali vyučovat a na jejich místo nastoupili čtyři noví. Jaroslav Novák, cvičný učitel, který se podílel na výuce ústavu v minulých ročnících, byl na vlastní žádost přeložen na ženský učitelský ústav v Praze, Bohuslav Kroupa, což byl výpomocný učitel, nastoupil vojenskou službu, mimo nich se také s ústavem rozešli pánové Jaroslav Kulík a Vladimír Sekera, který je sice v pamětní knize veden jakožto vyučující pro metodiku vyučování hluchoněmých, nicméně jeho podpis chybí v hlavním katalogu čtvrtého ročníku a jeho podíl na výuce tak nemůže být potvrzen. Vyrovnat stavy přišli František Strnad, do té doby suplující učitel cvičného ústavu při hradeckém ústavu, Libuše Vladyková, Čeněk Brebis, sekretář diecézní rady, který přišel učit náboženství, právě tak jako poslední nově přichodící člen sboru Štěpán Šoltézs, což byl farář. Stavy tříd se již několik let drží na poměrně podobných číslech, nynější ročník tento trend dále následoval. První ročník měl dvanáct učitelů (z toho tři učitele náboženství), v druhém ročníku se žáci potkávali s jedenácti pedagogy, zatímco ve třetím ročníku to bylo pedagogů třináct. Tradičně nejobjemnější byl ročník čtvrtý, kde se vystříдалo dohromady čtrnáct učitelů. Co se týče třídnictví, tak všichni třídní učitelé navázali předchozí ročník a pokračovali dále s třídami, které přejali. Prvního ročníku se pak ujal Josef Bednář, třídní loňského čtvrtého ročníku.

Co se ročníku 1933/1934²¹ týče, začneme tím nejdůležitějším. Učitelský ústav v Hradci Králové získal nového ředitele. Stal se jím zkušený pedagog Karel Tichý, dřívější dlouholetý okresní školní inspektor i voják. Tento rok byl ale významný také něčím jiným, totiž tím, že v letošním školním roce měl na učitelských pozicích vůbec největší zastoupení. Oproti ročníkům minulým, a jak se mělo později ukázat i budoucím, měl tento v třídních listinách zapsáno dohromady dvacet jedna jmen kantorů. Vůbec poprvé žádný z pedagogů neodešel, tedy alespoň do konce prvního pololetí, a naopak dva přibyli. Vladislav Sekera se navrátil, aby vyučoval výchovu hluchoněmých dětí a František Šebestík, katecheta ve výslužbě, byl ustanoven výpomocným učitelem římsko-katolického náboženství, aby nahradil Karla Gregora, který se po prvním pololetí s ústavem rozloučil, aby se stal kaplanem v Pardubicích. I jednotlivé ročníky poznaly, že na ústavu je mnohem více učitelů, než v předchozích letech. Situace v prvním ročníku byla v podstatě ještě standardní, když se v něm střídalo dvanáct učitelů, a ani druhý ročník s třinácti pedagogy nezaznamenal extrémní nárůst učitelstva. To však přestalo platit pro ročník třetí, kde se kantorstvo rozmnožilo celkem na šestnáct

---

²⁰ SOKA Hradec Králové, fond učitelského ústavu, pamětní kniha a hlavní katalog 1932/1933

²¹ SOKA Hradec Králové, fond učitelského ústavu, pamětní kniha a hlavní katalog 1933/1934

vyučujících. Co se třetích ročníků týče, jedná se o rekord, avšak ani tento počet není nic proti tomu, s čím se letos vytrasil ročník čtvrtý. Ten totiž dosáhl absolutního maxima, rekordu, chcete-li. Do maturitního ročníku docházelo za výukou celých dvacet členů učitelského sboru, což znamená, že pouze jediný kantor se nepodílel na výuce tohoto ročníku, v tomto školním roce. Byl jím Jan Hauf, který vyučoval náboženství a který vyučoval pouze v prvním ročníku. Ohledně třídnictví se situace pranic nezměnila, Ferdinand Diviš, Josef Bednář a Antonín Kolář pokračovali nadále se svými třídami, druhým, třetím, respektive čtvrtým ročníkem. Dokonce i František Černický, třídní loňských maturantů, se této funkci ujal u ročníku prvního.

S ročníkem 1934/1935²² přišla změna. Mluvíme-li o loňském ročníku jakožto vrcholu početních stavů, musela letos zákonitě nastat jedna z následujících variant vývoje, a to buď stagnace, nebo pokles. A protože stagnace se nekonala, nastal pokles. Nikterak dramatický, kantorský sbor číselně zchudl z jednadvaceti na osmnáct, tedy o pouhé tři pedagogy, nicméně se tímto rokem nastolil trend, který měl ještě několik následujících let trvat. Letošní rok se s výukou rozloučilo celkem šest pedagogů, konkrétně František Černický, Josef Milíč, Čeněk Brebis, Štěpán Šoltézs, Karel Gregor a František Šebestík. Nahradit je přišli dva pedagogové. Prvním byl Miloš Král, který na ústav nastoupil 11. února 1935 jako aspirant profesury, a tím druhým se stal Oldřich Jošt, ten nastoupil na ústav dne 1. září 1934, taktéž jako aspirant profesury. Třetím, kdo doplnil stavy sboru, byl sám ředitel Karel Tichý, jež začal vyučovat pedagogiku a zvláštní metodiku a chvíli se věnoval také výuce češtiny. Stavby tříd se moc nepropadly, první ročník měl deset učitelů, druhý dohromady třináct, třetí ještě o jednoho víc, tedy čtrnáct, a konečně maturitní čtvrtý ročník měl ve výsledku celkem osmnáct vyučujících, což znamená, že se v jeho třídě vystřídal celý sbor. Třídnictví také prošlo menšími změnami. První ročník vedl Karel Petr, v druhém ročníku vystřídal oduvšího Františka Černického, Lev Pilz, a ve třetím a čtvrtém ročníku pokračovali beze změny Josef Bednář a Ferdinand Diviš.

Trend zeštíhlování kantorského sboru pokračoval ročníkem 1935/1936²³. Opět se nejednalo o nikterak dramatické poklesy, ve výsledném součtu ubyl pouze jeden člen sboru, nicméně i tak se jednalo o pokles. Ústav opustili Jan Hezký, který se odebral na trvalý odpočinek, po jednačtyřiceti letech působení, z toho na ústavu v Hradci plných dvacet dva let, si jej docela určitě zasloužil, a Antonín Kolář, který se neodebral na trvalý odpočinek, ale rovnou na pravdu boží. Profesor Antonín Kolář zemřel náhle dne 2. července roku 1935, ve věku padesáti šesti let. Učitelskému ústavu v Hradci Králové věnoval celých dvanáct let

---

²² SOKA Hradec Králové, fond učitelského ústavu, pamětní kniha a hlavní katalog 1934/1935

²³ SOKA Hradec Králové, fond učitelského ústavu, pamětní kniha a hlavní katalog 1935/1936

svého života. Sbohem dala Hradci také Libuše Vladyková. Na jejich místa nastoupili Jan Šefr, pedagog s přes dvacet let dlouhou praxí, člen sboru od 1. září 1935, a navrátil se Štěpán Šoltézs. Žáky prvního ročníku vyučovalo celkem devět učitelů, poprvé od ročníku 1930/1931 tak některou třídu učilo méně než deset učitelů. Druhý a třetí ročník měli shodně po jedenácti učitelích, a v ročníku čtvrtém se opět vystřídal celý kabinet, tedy sedmnáct učitelů. Třídnictví tříd zůstalo v podstatě nedotčené, Karel Petr, Lev Pilz i Josef Bednář postoupili se svými studenty do dalších ročníků a prvního ročníku se ujal Ferdinand Diviš.

Následoval ročník 1936/1937²⁴ a s ním další úbytek učitelských sil na učitelském ústavu. Tři učitelé se vzdali výuky, Jan Šefr, který se přesunul na cvičný ústav hradeckého ústavu a učil zde ve čtvrté třídě, Jan Šindelář se podobně jako Jan Šefr přesunul na cvičný ústav, nicméně k tomu ještě vyučoval na Rašínově gymnáziu a na městském dívčím reálném gymnáziu. Tím třetím, koho už žáci nemohli potkat mezi zdi ústavu, byl Vladimír Sekera, jenž byl vystřídán ve své funkci ředitele ústavu pro hluchoněmé, čímž se dostáváme k letošním náhradám, jelikož tím kdo jej vystřídal, byl Jiljí Hůlek, který spolu s funkcí ředitele na ústavu pro hluchoněmé zároveň převzal i vyučování na ústavu učitelském. Do výuky se zapojil také kaplan Jiří Doležal, který se s žáky potkával při výuce náboženství. To je však vše co nově příchozích týče a učitelský ústav opět meziročně o jednoho pedagoga zchudl, protentokrát ze sedmnácti na šestnáct. Pro vyučování jednotlivých tříd se však našlo dostatek lidí a například první ročník měl letos o jednoho učitele více. Oproti loňským devíti si polepšil na deset kantorů. Druhý ročník spadl z jedenácti kantorů na deset, avšak hned třetí ročník si polepšil z jedenácti na čtrnáct učitelů. Co se týče ročníku čtvrtého, tomu se nemohlo podařit udržet čísla z loňska, vzhledem ke kapacitním poměrům to nebylo ani dost dobře možné. Výsledných třináct pedagogů není však nikterak tragická bilance, i když už se na výuce nepodílel kompletní seznam kantorstva ročníku, jako tomu bylo v letech předchozích. Třídním pro první ročník se, stejně jako v roce předchozím, stal Ferdinand Diviš, je třídu z loňska, tedy letošní druháky, převzal Miloš Král. Karel Petr a Lev Pilz zůstali se svými třídami skrze celý třetí, respektive čtvrtý, ročník.

Hned zkraje školního roku 1937/1938²⁵ otřásla nejenom učitelským ústavem, ale celou republikou zpráva o úmrtí prezidenta Tomáše Garriguea Masaryka. Prezident Masaryk zemřel 14. září 1937, a protože rozhlas chrлил onu zprávu již od časných ranních hodin, učitelé svolali žactvo v osm hodin do hudební síně. Zde se s prezidentem rozloučil narychlo připraveným, dost možná improvizovaným, proslovem sám ředitel Karel Tichý. Učitelé spolu s žactvem

²⁴ SOKA Hradec Králové, fond učitelského ústavu, pamětní kniha a hlavní katalog 1936/1937

²⁵ SOKA Hradec Králové, fond učitelského ústavu, pamětní kniha a hlavní katalog 1937/1938

tento projev vyslechli, načež smutečnímu proslovu byla tečkou státní hymna. Na ústavu se toho dne nevyučovalo. Personálie ústavu se tohoto ročníku opět hnula a opět to bylo směrem dolů. Počty zaměstnaných pedagogů dosáhli nejnižších čísel za posledních devatenáct let, když se na výuce podílelo jen čtrnáct učitelů. Ústav letos přišel o Jana Haufa, jenž se plně věnoval výuce na Rašínově gymnáziu, Josefa Doležala, který jen na celkově 4 vyučovací hodiny vypomohl na cvičné škole, dále pak o Václava Zahálku a Vladislava Sekeru, jelikož se jejich předměty o výchově slabomyslných, respektive hluchoněmých, dětí letos nevyučovali, nebylo pro ně jakožto v podstatě externisty na ústavu zbylí. Naproti tomu přišel Zdeněk Langr, duchovní církve československé, aby učil v prvním až čtvrtém ročníku, jednu hodinu týdně. Učil od 1. února 1938. Sbor mohl do svých řad přivítat také staronového kantora Jana Šindeláře, který měl na starosti praktická cvičení a na ústavu již v minulosti dlouhá léta odučil. Nízké stavy učitelstva se podepsaly hlavně na učitelském sboru pro první ročník. V něm učilo jen sedm učitelů, což je počet, kterémužto se může rovnat pouze školní rok 1918/1919, kdy stejný počet kantorů docházel do tehdejšího čtvrtého ročníku. V dalších třídách byl stav mnohem vyrovnanější, a tak u druháků frekventovalo deset učitelů, za třetíáky docházelo dvanáct pedagogů a dvanáct kantorů navštěvovalo také žáky ročníku čtvrtého. Třídnictví zůstala nedotčena, třídními byli Ferdinand Diviš pro druhý, Miloš Král pro třetí a Karel Petr pro čtvrtý ročník. Pro letošní prvňáky pak byl třídním učitelem Oldřich Jošt.

Poslední předválečný ročník 1938/1939²⁶ se konečně dokázal vymanit z neustálého kvantitativního úpadku a do jeho řad přibyli dohromady čtyři učitelé. S výukou se rozloučil Zdeněk Langer, který byl přeřazen na administrativní práce a v případě potřeby měl asistovat při výuce kreslení. Na ústav se vrátil Jan Hauf, učitel náboženství, dějepis a občanskou nauku letos nově vyučoval Jaroslav Procházka, duchovní Josef Doležal se naplno zapojil do výuky, především pak v druhém a třetím ročníku, po jednom roce stráveném mimo ústav se sbor mohl těšit také z návratu Václava Zahálky, když se jeho obor výuky slabomyslných opět navrátil mezi nepovinné, nicméně hojně navštěvované, předměty. S nejhlubší úctou k výše popsaným pánům však byla pravděpodobně nejzajímavějším přírůstkem sboru starší profesorka Marie Krajčová-Duchoňová, která vyučovala matematiku. Nejzajímavější vzhledem k faktu, že byla v meziválečném období jedinou ženou, které bylo svěřeno třídnictví. Okolnosti jejího jmenování třídní učitelkou vedou k další pozdní premiéře meziválečného období ústavu, totiž že letošní ročník byl také jediný, který musel sáhnout k rozdělení jedné třídy na dvě menší, konkrétně to byl druhý ročník, v němž se nakumulovalo

---

²⁶ SOKA Hradec Králové, fond učitelského ústavu, pamětní kniha a hlavní katalog 1938/1939

takové množství žáků, že nebyla možná kvalitní výuka v jedné třídě, nehledě na kapacitní nedostatky místností. Druhý ročník byl tedy rozdělen na třídy 2.A a 2.B, přičemž do 2.A náleželi chlapci, do 2.B dívky. Co se dále třídnictví týče, první ročník pro sebe získal Karel Petr, druhé třídy si rozdělili zmíněná Marie Krajčová-Duchoňová, jíž připadla třída 2.A a vedla tak chlapce, a tělocvikář Oldřich Jošt, jenž získal s třídou 2.B na povel dívky. Třetímu ročníku byl lodivodem Ferdinand Diviš, čtvrtému pak až do 30. 12. 1938 Miloš Král, po tomto datu pak Lev Pilz. Vzhledem ke skutečnosti, že sboru přibyla k výuce celá jedna třída, musela být letos výuka namáhavější, nicméně kapacitně byly ročníky srovnatelné lety minulými, alespoň co se týče učitelstva. V prvním ročníku učilo jedenáct kantorů, ve třídě 2.A se střídalo kantorů devět, ve třídě 2.B pak dohromady deset, třetí ročník operoval s dvanácti kantory, a stejně tak ročník čtvrtý. Ve stínu nadcházejícího světového konfliktu a vzhledem ke smutným zápisům do pamětní knihy, situace s rozdělením druhého ročníku či střídáním třídních učitelů musely být tím nejmenší, co tížilo srdce nejen kantorů, ale i žactva, a vůbec celého národa a Evropy.

V období od poloválečného ročníku 1918/1919 do posledního předválečného ročníku 1938/1939 se na učitelském ústavu v Hradci Králové vystřídalo přesně 60²⁷ různých vyučujících, z toho pouhých 6²⁸ žen. Na každý ročník měl ústav k dispozici průměrně skoro 16,7 učitelů. Nejvíce kantorů na škole působilo v ročníku 1933/1934, kdy se mezi školními zdmi pohybovalo dohromady 21 učitelů²⁹, nejméně pak v ročnících 1918/1919 a 1919/1920, tehdy si ústav musel vystačit s pouhými 13 pedagogy³⁰. Na jednu třídu připadlo průměrně 11,6 učitele, nejvíce učitelů se vystřídalo ve čtvrtém ročníku školního roku 1933/1934, konkrétně 20³¹, nejméně pedagogů se střídalo ve čtvrtém ročníku 1918/1919 a prvním ročníku 1937/1938, tyto třídy učilo jen 7 učitelů³².

2.2 Studenti

Za celé meziválečné období učitelského ústavu v Hradci Králové od ročníku 1918/1919 do ročníku 1938/1939 prošlo jeho třídami dohromady 956³³ studentů. Ve stejném období se s ústavem předčasně rozloučilo celkem 30³⁴ studentů. Obecně platí, že o důvodech jejich odchodu se materiály moc nerozepisují, většinou pouze stroze uvádějí, že konkrétní žák byl

---

²⁷ SOKA Hradec Králové, fond učitelského ústavu, pamětní kniha a hlavní katalogy 1918/1919 – 1938/19

²⁸ Viz. 22

²⁹ SOKA Hradec Králové, fond učitelského ústavu, pamětní kniha a hlavní katalog 1933/1934

³⁰ SOKA Hradec Králové, fond učitelského ústavu, pamětní kniha a hlavní katalog 1918/1919

³¹ SOKA Hradec Králové, fond učitelského ústavu, hlavní katalog 1933/1934

³² SOKA Hradec Králové, fond učitelského ústavu, hlavní katalogy 1918/1919 a 1937/1938

³³ SOKA Hradec Králové, fond učitelského ústavu, hlavní katalogy 1918/1919 – 1938/19

³⁴ Viz. 28

odhlášen, povětšinou svým rodičem, případně poručníkem, a že k určitému datu vystupuje z ústavu, avšak důvody bývaly veskrze tyto čtyři:

1. Ukončení studijní kariéry
2. Přestup na jinou školu
3. Nemoc
4. Úmrtí

Chovanci povětšinou odcházeli v průběhu prvního ročníku.

Nejvíce žáků měl ústav v ročníku 1938/1939, bezprostředně posledním předválečným, když se v jeho třídách učilo celkem 194³⁵ studentů a studentek. Naopak nejméně studentstva ústav zaznamenal v ročníku 1928/1929, tehdy bylo v třídnicích zapsáno pouhých 97³⁶ jmen, byl to také jediný ročník, kdy měl ústav pod sto žáků.

Maximální zaznamenaná hodnota počtu žáků prvního ročníků se rovná číslu 48³⁷. Tímto výsledkem se může pochlubit školní rok 1938/1939, kdy do škamen prvního ročníku zasedlo 48 nových duší. Oproti tomu nejmenší počet „naverbovaných“ nováčků museli kantoři vzdělávat v ročníku 1925/1926, když do prvního ročníku přihlásilo pouhých 20³⁸ studentů.

Nejvíce nových žáků celkem, spolu s žáky, kteří přišli nejen do prvního ročníku, nýbrž nastoupili v průběhu školního roku, nebo nastoupili do vyšších ročníků, například z jiných škol, bylo v nejpočetnějším ročníku 1938/1939. Počet žactva se tenkrát zvedl o 66 žáků³⁹ a žaček. Nejméně nových žáků můžeme najít ve školním roce 1925/1926, a to pouhých 22⁴⁰.

Již několikrát zmíněný ročník 1938/1939 drží i následující množstevní rekord. Jedná se o maximum žáků v jedné třídě. Ten by teoreticky měl držet druhý ročník právě školního roku 1938/1939. Zmíněná třída měla dohromady 55 žáků a žaček⁴¹, avšak právě pro tak velké množství studentů v jedné třídě, které brání kvalitní výuce, bylo rozhodnuto, že se třída rozdělí na dvě menší, 2.A pro chlapce a 2.B pro dívky. Pro nás to znamená, že musí být počítána jakožto dvě různé třídy, ačkoliv se shodovaly vyučovanými předměty a zúčastněnými pedagogy, s výjimkou nepovinného předmětu výuky ženských ručních prací, který byl sice nepovinný, nicméně už z logiky jména předmětu přístupný pouze dívkám. A tak se nejvyšším počtem žáků může opět pyšnit již jednou zmíněný první ročník 1938/1939⁴², který tak k maximu žáků v prvním ročníku může přidat i nejvíce žáků v jedné třídě a vlastně i

³⁵ SOkA Hradec Králové, fond učitelského ústavu, hlavní katalog 1938/1939

³⁶ SOkA Hradec Králové, fond učitelského ústavu, hlavní katalog 1928/1929

³⁷ Viz. 30

³⁸ SOkA Hradec Králové, fond učitelského ústavu, hlavní katalog 1925/1926

³⁹ Viz. 30

⁴⁰ Viz. 33

⁴¹ Viz. 30

⁴² Viz. 30

v ročníku jako takovém. Nejnižší čísla vykazaly školní léta 1927/1928 a 1928/1929. Do třetího ročníku 1927/1928 nastoupilo jen 17 studentů⁴³, situace se v této třídě nezměnila ani napřesrok a třída si odnesla identické počty i do následujícího čtvrtého ročníku 1928/1929⁴⁴.

Rozdělíme-li studentstvo na chlapce a dívky, dojdeme ke zjištění, že studium na ústavu bylo možná původně výhradně mužskou záležitostí, avšak v průběhu let se situace na ústavu změnila tak, že se změnil v instituci, kde ženy v podstatě dominovaly, alespoň tedy co se studentstva týče. Od ročníku 1918/1919⁴⁵, který byl výlučně mužský a na ústavu nebyla žena zastoupena jak mezi studentstvem, tak ani v učitelském sboru, nastala za celé meziválečné období pouze dvakrát situace, kdy se řady dívek oproti minulému ročníku nerozrostly. Jedná se o rozdíl mezi lety 1921/1922 a 1922/1923⁴⁶, kdy poprvé a naposledy dívek na ústavu ubylo (z 24 studentek v ročníku 1921/1922 na 23 studentek v ročníku 1922/1923), a následně o stagnaci mezi lety 1924/1925 až 1926/1927⁴⁷, kdy se tři ročníky po sobě držely počty slečen na čísle 27.

Nejméně dívek, přesněji ani jednu jedinou, měl ústav hned v prvním poválečném školním roce 1918/1919⁴⁸, žádné dívčí zastoupení neměly ani třetí ročník roku 1919/1920⁴⁹ a čtvrtý ročník školního roku 1920/1921⁵⁰. Naproti tomu nejvíce studentek bylo možno na ústavu napočítat v ročníku 1938/1939⁵¹, v jehož průběhu se na škole objevilo všeho všudy 106 dívčích tváří. Tou dobou už třetím rokem (od ročníku 1936/1937) studovalo na ústavu více dívek než chlapců a již ve školním roce 1935/1936⁵² se poprvé objevila situace, kdy dívky převládaly také v jedné konkrétní třídě. Nejvíce dívek v jedné třídě pak bylo opět v ročníku 1938/1939, kdy v rozděleném druhém ročníku bylo zastoupeno 30 slečen⁵³, jednalo se o, první a jedinou, výlučně dívčí třídu 2.B. V nerozdělné (smíšené) třídě to byl hned následující třetí ročník stejného školního roku se 27 studentkami⁵⁴.

U chlapců se nikdy nestalo, že by na učitelském ústavu nebyli zastoupeni, nejméně jich školu navštěvovalo v ročníku 1928/1929, a to celkem 68⁵⁵. Nejméně chlapců na třídu měly

---

⁴³ SOKA Hradec Králové, fond učitelského ústavu, hlavní katalog 1927/1928

⁴⁴ SOKA Hradec Králové, fond učitelského ústavu, hlavní katalog 1928/1929

⁴⁵ SOKA Hradec Králové, fond učitelského ústavu, hlavní katalog 1918/1919

⁴⁶ SOKA Hradec Králové, fond učitelského ústavu, srovnání hlavních katalogů 1921/1922 a 1922/1923

⁴⁷ SOKA Hradec Králové, fond učitelského ústavu, srovnání hlavních katalogů 1924/1925, 1925/1926 a 1925/1927

⁴⁸ SOKA Hradec Králové, fond učitelského ústavu, hlavní katalog 1918/1919

⁴⁹ SOKA Hradec Králové, fond učitelského ústavu, hlavní katalog 1919/1920

⁵⁰ SOKA Hradec Králové, fond učitelského ústavu, hlavní katalog 1920/1921

⁵¹ Viz. 30

⁵² SOKA Hradec Králové, fond učitelského ústavu, hlavní katalog 1935/1936

⁵³ Viz. 30

⁵⁴ Viz. 30

⁵⁵ SOKA Hradec Králové, fond učitelského ústavu, hlavní katalog 1928/1929

druhý ročník 1926/1927, třetí ročník 1927/1928 a čtvrtý ročník 1928/1929, do nichž se zapojilo pouhých 11 chlapců⁵⁶. Naopak největšího množství dosáhli v ročníku 1918/1919 se 142 zapsanými žáky⁵⁷. Pro chlapce je tento ročník zároveň maximální v počtu chlapců v jedné třídě, konkrétně tomu tak bylo v druhém a třetím ročníku, v němž ve škamnech sedělo 40 žáků.

2.3 Ředitelé

Ve mnou sledovaném období se vláda nad ústavem týkala pouze dvou ředitelů. Tím prvním byl od ročníku 1911/1912 Josef Michl. Své místo opustil až na konci ročníku 1930/1931⁵⁸. Toho roku Josef Michl odešel nejdříve na dovolenou a následně do penze. Pro následující dva ročníky ústav ředitele neměl a o jeho chod se měl starat zatímní správce. I tato funkce náležela dvěma mužům, v ročníku 1931/1932⁵⁹ krátce Antonínu Kolářovi, který byl následně vystřídán Lvem (později Leošem) Pilzem. Ten se jal funkci vykonávat i v ročníku následujícím, tedy 1932/1933. Pro ročník 1933/1934 již své síly napínat nemusel, jelikož se ředitelského postu ujal Karel Tichý⁶⁰, dlouholetý pedagog, zkušený nejen zpoza katedry, nýbrž i z bitevních polí a zákopů první světové války, a ten ústav provedl zbytkem předválečného období.

---

⁵⁶ SOKA Hradec Králové, fond učitelského ústavu, hlavní katalogy 1926/1927, 1927/1928 a 1928/1929

⁵⁷ SOKA Hradec Králové, fond učitelského ústavu, hlavní katalog 1918/1919

⁵⁸ SOKA Hradec Králové, fond učitelského ústavu, pamětní kniha 1930/1931

⁵⁹ SOKA Hradec Králové, fond učitelského ústavu, hlavní katalog 1931/1932

⁶⁰ SOKA Hradec Králové, fond učitelského ústavu, hlavní katalog 1933/1934

3 Obsah vzdělání

Díky zápisům v hlavních katalozích každého ročníku je přesně známo, které předměty se učily v každém ročníku, nicméně co se učilo v předmětech konkrétně, o tom je představa již pouze mlhavá, materiály totiž postrádají přesné osnovy. Jak se však zmiňuje zápis v konferenčním protokolu z roku 1934⁶¹, je pravděpodobné, že si učitelé vypracovávali osnovy předmětů, které vyučovali, nebo alespoň vypracovali jejich návrhy. Po žácích byla požadována, minimálně ve 30. letech, samostatnost při shánění informací pro některé předměty.

Kontrola výuky byla poměrně častá, několikrát ročně se po plnění osnov v konkrétním období chopil kontrolní činnosti sám pan ředitel, probíhala však patrně pouze formou dotazu, či měla podobu hospitace při hodinách, bohužel se žádný formální, písemný dotaz, nebo jakýkoliv jiný záznamový dokument o kontrole, který by to vyvracel či potvrdzoval, v materiálech nevyskytuje.

I tak je ale možné poskládat z fragmentů uvedených v různých materiálech ústavu (konferenční protokoly, výroční zprávy, inspekční zprávy) jakousi představu o tom, jaká látka byla vštěpována budoucím učitelům.

Hlavním zdrojem takto fragmentovaných informací o většině předmětů jsou pak přijímací zkoušky do vyšších ročníků, jejichž záznamy se zachovaly mezi konferenčními protokoly školního roku 1919/1920⁶² a staly se tak stěžejním zdrojem informací pro tuto kapitolu, navíc pro osnovy českého a německého jazyka jsou materiály rozptýleny po všech dostupných konferenčních protokolech⁶³ z žádaného období. Všechny tyto informace jsou sice pouhým útržkem osnov, nabízejí nám však jasnou představu o jejich konkrétní, ucelené podobě. Jako další zdroj informací by mohly posloužit inspekční zprávy k jednotlivým předmětům, jejichž předností je velká obsáhlost a v podstatě instruktážní návod na postup a cíle výuky, nicméně jsou v materiálech velice vzácné, můžeme nalézt pouze dvě, navíc jen jedna se věnuje plně konkrétnímu předmětu. Inspekční zprávy jsou součástí konferenčních protokolů z let 1933, která se týkala pouze předmětu kreslení, a pak z roku 1936, kdy proběhla inspekční porada a kdy se zemský inspektor a někteří členové sboru poměrně obsáhle vyjadřovali k metodice výuky, ke stavu budovy ústavu, k pomůckám apod., nicméně méně již k samotným osnovám.

---

⁶¹ SOKA Hradec Králové, fond učitelského ústavu, konferenční protokol 1934

⁶² SOKA Hradec Králové, fond učitelského ústavu, konferenční protokol 1919

⁶³ SOKA Hradec Králové, fond učitelského ústavu, konferenční protokoly 1918 - 1921, 1925, 1928, 1933 - 1938

3.1 Český jazyk

Studenti byli nuceni zlepšovat své schopnosti z jazyka českého různými zadávanými úkoly. Tato cvičení se dělila na úkoly domácí a úkoly, které se zpracovávali při hodinách ve třídě. Při takových zadáních se jednalo hlavně o různá slohová cvičení, například popisy (O krásách mého rodného kraje, Královehradecká Bílá věž, Z domova, Oděv), studenti se učili chápat a dále interpretovat čtený text (Odysseus na ostrově Fajáků), učili se psát proslovy, především pak k tématům a událostem státního významu jako byl 28. říjen (proslov K patnáctiletí republiky), což bylo téma, hlavně v pozdějších, 30. letech, vcelku oblíbené, a psali se k němu i mnohá rozpravná cvičení (Den svobody). Studenti se učili psát dle výkladu přednášejícího (Původ pohádkových živelů), jejich povinností byly ale i práce přímo se týkající jejich budoucího pedagogického uplatnění (příkladem O chybách, pro něž nemají býti žáci káráni; v dobách končícího a doznívajícího válečného konfliktu pak třeba Naše mládež v době světové války). V letech 1918 a 1919⁶⁴ byla taková témata na pořadu dne (Vlasti vojsko, Jak lze působiti ve službách válečné péče), tato témata však po skončení roku 1919 kompletně zmizela a byla nahrazena například pracemi o venkově (Zimní radovánky na venkově, Život na venkově), v roce 1925⁶⁵ se pak v tematických osnovách těchto úkolů velice často objevovalo téma národního obrození, jeho představitelů a jejich děl (Postup národního obrození, František Palacký, Lyrické básně Rukopisů, Vznik a rozbor Slávy dcery, Obsah Ohlasů). Dalším slohovým cvičením pro žáky královehradeckého ústavu bývaly rozbor citátů („Těm klínům vzrůstat nejde, jež násilně nás dělí, a svornou mysl hledejme, co váže nás a scelí“ od Svatopluka Čecha) nebo básní (Legenda o Donatellovi od Julia Zeyera).

Mimo slohových cvičení a úkolů dostávali studenti určité články k memorování. Články to byly nejen kupříkladu patriotické (O lásce k vlasti), ale měly mnohem širší obsahovou rozmanitost a dle mého názoru měly především inspirovat k zamyšlení (Pohár mládí, Když dílo tvé jest dokonáno), dále se jednalo i o díla mnoha významných českých autorů (Petr Bezruč – Maryška Magdónova, Svatopluk Čech – Úvod 1 - 17 veršů z básně Ve stínu Lípy, Jaroslav Vrchlický - Naší řeči, Josef Václav Sládek – Z českých znělek, Ján Kollár – Ze Slávy dcery, František Ladislav Čelakovský – Z růže stolisté; studenti čtvrtých ročníků si pak měli možnost vybírat mezi básněmi Karla Tomana, Josefa Hory nebo Jiřího Wolкера).

Osnovy českého jazyka ovšem netvořily pouze cvičení slohová, nýbrž i gramatická. Studenti tak museli zvládat rozbor větosloví a tvarosloví, v osnovách můžeme najít slovesné

---

⁶⁴ SOKA Hradec Králové, fond učitelského ústavu, konferenční protokoly 1918, 1919

⁶⁵ SOKA Hradec Králové, fond učitelského ústavu, konferenční protokol 1925

třídy či doplněk, podmět a přísudek, u přijímacích zkoušek do druhého ročníku 1919/1920⁶⁶ se vyskytla otázka na vzory 1. a 3. třídy, otázky pro přijímací zkoušku do čtvrtého ročníku tvořili témata podobná, nikoliv však stejná, přestože i zde se vyskytli otázky na přechodník, slovesné třídy, či rozbory tvarosloví a větosloví. Zde zaujala své místo literatura a zkoušející se ptali na různé literární žánry jako báji, nebo idylu, žáci museli znát rozdělení literatury podle doby vzniku a museli se orientovat v tvorbě důležitých autorů především naší národní historie, tedy Mistra Jana Husa, Daniela Adama z Veleslavína nebo Šimona Lomnického z Bubenče. Na literatuře a tématech slohových cvičení je pravděpodobně nejvíce vidět rozdíl mezi tím, co se vyučovalo na začátku poválečného období a na jeho konci. Zatímco gramatická cvičení zůstávala stejná a ani cvičení ve slohu nijak extrémně nelišila od těch z konce meziválečné éry, osnovy literární prošly mnohými změnami. Principiálně je to pochopitelné, jazyk jakožto samostatná entita se mění pomalu v průběhu let a desetiletí, gramatika tedy moc neměnila svou tvář a schéma průpravy žáků zůstávalo podobné, stejně tak slohy, kde se sice tu více tu méně změnilo téma textu, forma však zůstávala zachována (popisná cvičení, úvahy apod.). Literatura je však mnohem živější, a tak když se na počátku dvacátých let rozebíral Svatopluk Čech, na konci let třicátých již byly v popředí práce Karla Čapka, byť Čech tak úplně nevymizel a jeho práce si tak studenti připomínali hlavně v člancích. Vyučovaných autorů však bylo mnohem více a ke konci meziválečného už byli k nalezení i jiní autoři než čeští a němečtí (Goethe), příkladem za všechny může být Moliér.

3.2 Německý jazyk

Německý jazyk se původně na královehradeckém ústavě vyučoval jako nepovinný předmět, postupem času se z němčiny stal předmět povinný. Tento stav koresponduje s absolutní exkluzí předmětu z přijímacích zkoušek do vyšších ročníků z roku 1919⁶⁷, nicméně i tak je tento jazyk a témata jeho výuky poměrně dobře zmapován⁶⁸.

Od studentů prvních ročníků se pravděpodobně nečekala dokonalá zevrubná znalost tohoto jazyka, a tak se zabývali hlavně budováním slovní zásoby a procvičováním výslovnosti předčítáním z čítanek. Tématika těchto textů byla značně elementární (Die Jahreszeiten – Roční doby, Unsere Körper – Naše tělo, Wie ein Buch entsteht – Jak vzniká kniha), ale svému účelu právě proto sloužila více než dobře a procvičování výslovnosti a slovní zásoby pomocí čítanky nezmizelo ani v dalších ročnících, ani následujících letech. Hojně se také při výuce

---

⁶⁶ Viz. 57

⁶⁷ Viz. 57

⁶⁸ Viz. 58

využívalo práce s učebnicí (Reizbarkeit und Gleichmut – Vznětlivost a klidná mysl, Die Wichtelmänner – Skřítkové, článek Die Grille und die Ameise – Cvrček a mravenec), kde však není jasné, jak se pracovalo se zmíněnými tématy, tedy zda se jednalo o překlady, doplňování slovíček do textu, či jinou formu práce s textem.

Druhé ročníky měly práci s textem již o něco těžší, mezi jejich zadání běžně patřily překlady z češtiny do němčiny (Jak se dobývá železo, Byl jsem nemocen, Hvězdné tolary, Volné věty, Dobrodružství se lvy), je však zajímavé, že jsem nenašel jediné zadání překladu opačným směrem, tedy z němčiny do češtiny. Dalším testem schopností studentů druhého ročníku bylo psaní stylistických cvičení (Ein Brief - Dopis).

Třetímu ročníku náležela převážně práce na rozvíjení orientace žáka v jazyce, k čemuž účelu měla sloužit cvičení zaměřená na popis věcí či situací vlastními slovy (Die Čechoslovakien Republik, Mein Spaziergang durch Königgratz – Procházka Hradcem Králové, Das Deutsche Reich – Německá říše) a také konkrétní vypravování (Der Vater und die drei Söhne – Otec a tři synové, Auf einen groben Klotz gehört ein grober Keil – Na hrubý pytel patří hrubá záplata).

Čtvrté ročníky musely v podstatě procvičovat vše, co se naučily v ročnících předchozích, k čemuž ještě reprodukovaly texty (Wie die Kartoffeln nach England kómen – Jak se dostaly brambory do Anglie, Die Hausfrau geht einkaufen – Hospodyně jde nakupovat).

Žáci také psali diktáty (In unserem Zimmer – V našem pokoji, In der Turnstunde – Na hodině tělocviku), a to ve všech ročnících, především pak v tom prvním.

3.3 Matematika

Je jen málo záznamů o látce, která se probírala v hodinách matematiky, nicméně díky přijímacím zkouškám do vyšších ročníků 1919⁶⁹ a z nemnoha zápisů z opravných zkoušek, vyskytnuvších se v následujících letech je možné udělat si představu o probíraných okruzích.

Co se týče přijímaček, tak druhý ročník se zabýval převážně aritmetickými a algebraickými početními operacemi, v zápisu o zkoušce jsou otázky směřující na početní úlohy se zlomky (například zjednodušování zlomků), nejmenší společný násobek a nejmenší společnou míru, také řešení rovnic prakticky i v teorii, slovní rovnice, mezi zkoušenou látkou v neposlední řadě patřily i slovní úlohy, které byly v písemné části zkoušky a zkoušelo i počítání z paměti.

---

⁶⁹ Viz. 57

Písemná část zkoušky z matematiky pro čtvrtý ročník zahrnovala řešení iracionálních rovnic o dvou neznámých a oproti druhému ročníku byla zahrnuta také geometrie, příkladem obsah duté koule, obsah rovnoměrného trojúhelníku, obsah válce, z náročnějších témat se objevily lineární rovnice nebo dělení algebraických mnohočlenů.

V opravných testech pro žáky, kteří měli na konci roku nedostatečnou je vidět totožný trend, co se látky týče, dá se tedy vyslovit tvrzení, že výuka předmětu matematiky se za dvacet meziválečných let na královehradeckém ústav nijak zásadně neměnila.

3.4 Fyzika a chemie

Učitelství v Hradci Králové drží ve svých záznamech i několik poznatků, které vedou k určité představě, co všechno patřilo do hodin výuky předmětu Fyzika a chemie. Z hlavních katalogů ústavu, kde se drží kopie všech vysvědčení, je jasné, že se fyzika po celou dobu zařazení mezi vyučovanými předměty (od školního roku 1920/1921⁷⁰ až do konce předválečného období ve školním roce 1938/1939) slučovala do jednoho předmětu s chemií. Ani jeden předmět se za celou tuto konkrétní dobu neosamostatnil a nebyla mu tak věnována samostatný prostor v rozvrhu vyučovacích hodin.

V rozmanitou a tematicky četnou koncepci osnovy vyučování se pak včleňovala taková témata, mezi kterými mohu uvést například magnetismus a jeho podstatu, učilo se o elektrické indukci, v hodinách se přednášelo o různých zdrojích elektřiny, učila se teorie atomů a atomových vah, mezi další látkou můžeme objevit téma teplo a teplota. Zcela jistě se žáci seznamovali s funkcí a principy takových předmětů, jako byly telegraf, či telefon.

3.5 Zeměpis

V hodinách vyučování zeměpisu se žáci museli připravovat na nejrůznější témata. Probírala se látka, zahrnující všechny kontinenty, mnohdy poměrně dopodrobna, zde za příklad může posloužit témata vodstvo Asie, půda Afriky, horopis nebo Indické mnohoostroví. Probírala se Arábie, co se týče evropských zeměpisných informací, je jisté, že se žákům dostalo výuky o jihoevropských poloostrovech obecně, nebo podrobněji kupříkladu o Pyrenejském poloostrově.

Ačkoliv jsem nenalezl zmínku výuky o krajině, přírodě a životním prostředí, je možné, že se přesto takové tematické celky v hodinách zeměpisu vyskytovali, nápovědou k tomuto mohou být například mnohé vycházky do přírody, které učitelství organizoval.

---

⁷⁰ SOKA Hradec Králové, fond učitelství ústavu, hlavní katalog 1920/1921

Do látky, kterou musel ovládat každý student maturitního čtvrtého ročníku, se zařazují také tematické celky o oboru demografického, jako například otázka složení obyvatel Spojených států amerických. Učilo-li se o demografickém složení spojených států, je pravděpodobné, že se taková látka vyskytovala i u ostatních kontinentů, potažmo státních celků, především tehdejšího Československa.

Pochopitelně jsem toho názoru, že právě výuka o Československém státu byla nejrozmanitější a nejpodrobnější. Učilo se například vodstvu republiky, o demografickém složení, kdy například jedna z otázek při přijímacích zkouškách do čtvrtého ročníku směřovala k rozboru obyvatelstva Moravy. Mezi výuku bylo zahrnuto taktéž téma Sudet, ačkoliv zde se materiály nijak blíže nevyjadřují, dá se ale předpokládat, že i zde se rozebíralo téma etnického složení, místopisu a například lokálního systému vodních toků.

Je samozřejmé, že se v zeměpisných hodinách vyučovala taktéž práce s mapou a ponejvíce i s globem. Studenti se vedli k dobré orientaci v zeměpisné síti, je pravděpodobné, že se žáci seznamovali s významy poledníků a rovnoběžek a s funkcí zeměpisné šířky a délky. K dalším tématům patří například i obzor.

3.6 Náboženství

Výuka v meziválečném období na učitelském ústavu v Hradci Králové v sobě zahrnovala i hodiny náboženství. Studenti meziválečného období měli většinou za vlastní jedno z náboženských vyznání (například katolické, či náboženství církve československé - husitské). Studenti druhých ročníků se učili o křesťanské víře, mezi tématy je výuka o křesťanské naději, o modlitbách, o době královské starověkého Říma a jeho náboženských reáliích. Další látka zahrnovala seznámení studentů s proroky, zjevem patriarchálním, nebo projevením.

Ve čtvrtých ročnících se předpokládala znalost všeobecného rozdělení víry, o víře křesťanské, o modlitbách, prorockých zjeveních. Oproti druhému ročníku však přibyla témata pojednávající o jsočnosti boží, nebo zázracích Páně.

3.7 Tělocvik

Mezi předměty zkoušené při přijímacích řízeních do vyšších ročníků patřily i zkoušky z tělocviku, a to jak chlapce, tak i pro dívky. V druhém ročníku se zkoušelo, jak studenti zvládají cviky paží, naprostrných a na bradlech, dále cvičení s napjatých pohybů pažemi, výkony trupu a nohou, komíhání paží, poskoky a chody. Je otázka zda adepti na přijetí na

ústav pouze předcvičovali, či museli k cvikům dodat ještě teoretické popisy praktikovaných cvičení.

Při zkouškách do čtvrtého ročníku se pravděpodobně zkoušela zřejmě teoretická část předmětu tělocviku. Zápis v protokolu o zkoušce se totiž v tomto konkrétním přijímacím řízení zmiňuje o jediné otázce, a to otázce směřující k rozdělení cvičení prostných. Přestože však zadání zní jako otázka teoretická, mohla být spojena s názorným předvedením kýžených cviků zájemcem o přijetí.

3.8 Krasopis

Studenti se učili v krasopisu různým druhům písma, mezi něž patřilo písmo latinské, okrouhlé, ornamentální nebo ozdobné a dále také písmo německé, čímž se nejpravděpodobněji myslí švabach.

3.9 Přírodopis

Co se týče přírodopisu, je známo vcelku obtožné množství dílčích témat osnov tohoto předmětu, především pak pro druhý ručník, což zaručuje, že i čtvrté ročníky tuto látku musely ovládat a musely se s ní popasovat v případě, že byl některý ze zástupců studentstva vyvolán, nebo když se psaly písemné práce a testy.

Druhé ročníky se věnovaly, nebo ji již znali z ročníku předešlého, například anatomii. Probírala se anatomie jak lidská, tak zvířecí. V prvním případě se studenti setkávali s látkou přibližující tematiku lidské krve, můžeme předpokládat, že mezi zahrnutou látku patřilo například i rozdělení žil a další mnohá témata zasvěcená fungování lidského těla a jeho orgánů. Anatomie zvířat byla probírána velice důkladně a dopodrobna. Studenti se museli naučit různá dělení a třídění živočišné říše, museli mít v paměti uloženo rozdělení savců, také rozdělení obratlovců i dělení různých skupin měkkýšů. Když už studenti měli za sebou základní orientaci v těchto děleních, přistoupilo se ke konkrétnějším anatomickým popisům funkcí těl různých zástupců fauny. Dělal se rozbor ptačích těl, zkoumalo se dýchání a rozhodně i další životní projevy (docela určitě i u anatomického poznávání lidských těl). Mezi témata taktéž patřily další témata zabývající se behaviorálními vzory, jak dokazuje otázka z přijímacích zkoušek do druhého ročníku, která měla za úkol otestovat znalost adepta pro přijetí, jejíž název zní Savci žijící životem ptačím a rybím, z čehož se taktéž dá se odvodit, že se tedy žáci museli učit o letounech a letuchách (čili netopýrech nebo kaloních), a taktéž o různých druzích kytovců (velryby, plejtváci, keporkaci, delfini, běluhy atd.).

Čtvrté ročníky se učili například o rozdělení hmyzu, učili se strukturu a plazích těl a v neposlední řadě se studovalo krevní řečiště obratlovců. Bohužel jsem žádné další záznamy o výuce přírodopisu neobjevil, nicméně je pravděpodobné, že se pokračovalo ve výuce anatomických poznatků jednotlivých druhů a nadále se tyto znalosti rozšiřovaly.

Ze všeho výše uvedeného je patrné, že ačkoliv je seznam vyučovaných tematických celků poměrně obsáhlý, věnuje se pouze fauně a zcela opomíná floru. Mohlo se ale pouze jednat o zaměření konkrétní zkoušky, nebo takovému stavu vděčíme pouze náhodě při výběru otázek profesory, nebo, byly-li otázky losovány, samotnými uchazeči o přijetí na učitelský ústav města Hradce Králové.

3.10 Kreslení

O hodinách kreslení žáci dostávali zadání výkresů a ty pak zhotovovali za pomoci teoretických poznatků, jimž byli instruováni a které si tak měli procvičit. Mezi takováto zadání patří například načrtnout hrneček. Je možné, že své místo zaujímala i nějakým způsobem přiblížená letmá historie kreslení, pro což však nejsou pražádné podklady.

V hodinách kreslení se žáci seznamovali s technikami kreslení, se způsoby šrafování, učili se jak správně zacházet s linkou, jak dobře stínovat. Pravděpodobně se studenti setkávali s radami jak zacházet s kontrastem a světlem. Je možné, že žáci byli vedeni ke správnému rozložení kompozice a jisté je to, že do výuky byla zahrnuta nauka perspektivě.

3.11 Zpěv

Z materiálů o přijímacích zkouškách do vyšších ročníků učitelského ústavu⁷¹ je jasné, že studentům byla nauka o zpěvu přibližována velice pečlivě. Studentům se zprostředkovávaly základní poznatky o všeobecné nauce o hudbě. Mezi zahrnované učivo patřila nauka o intervalech, o stupnicích, také o trojzvucích (což jsou kvintakordy a dá se náležitě předpokládat, že výuka zahrnovala i ostatní akordy a akord obecně byl jedno z témat při hudební nauce), také se prováděla intonační cvičení, žáci museli umět rozpoznat značky hudebního pásma, museli znát trvání tónů i zkratky používané v notových zápisech a v celé hudební nauce jako celku.

V roce 1938⁷² se pro výuku na cvičné škole využívala tonální metoda, která byla prezentována jako osvědčená a účinná. Chovanci ústavu se těchto hodin zúčastňovali a mívali také praktické učitelské výstupy v hodinách zpěvu, je tedy zřejmé, že danou látku museli

---

⁷¹ Viz. 57

⁷² SOKA Hradec Králové, fond učitelského ústavu, konferenční protokol 1938

ovládat. K výuce se používala Čeňkova učebnice, a to jak na cvičné škole, tak na učitelském ústavu. Tato učebnice však byla příliš obsáhlá, rozhodlo se tedy o jejím rozdělení pro dva očníky, jednu část měla být vyučována stávajícímu ročníku, zbytek měl převzít ročník následující. To mělo ulehčit jak žactvu, tak učitelům a zároveň zajistit řádné procvičení učiva.

Všechna cvičení intonační, rytmická i sluchová byla žákům přibližována za využití diagramů a obrazců, a až následně se přecházelo k notovým zápisům a značkám. Výsledkem takového postupu pak mělo být pozvolné, postupné rozvíjení relativního hudebního sluchu, hudební paměti a představivosti tónů, později i čtení not (zpěv podle not).

3.12 Housle

K výuce předmětu houslí je známo pouze tolik, že se vyučovaly stupnice a technická cvičení podle školy Rauscherovy. Není známo, jaké skladby se cvičily, ani jak se postupovalo při výuce.

3.13 Speciální metodika

Dalším předmětem vyučovaným na učitelském ústavu byla speciální metodika vyučování. Studenti se seznamovali přinejmenším s několika způsoby jak vyučovat, což platí alespoň pro čtení a psaní. Například byla vyučována metodika analyticko-syntetická, které se nazývá také metodikou slabikovací. Další metodou výuky, se kterou byli žáci obeznámeni, byla metoda skriptologická, což je metoda, při které se žáci učí číst tím, že píšou (tedy čtení psaním). Studenti se taktéž seznamovali s vhodnými způsoby jak vyučovat za výpomoci různých učebních pomůcek, například slabikáře. Důležitým aspektem bylo také instruování vedené k tomu, aby děti vedli k aktivitě i mimo školní škamna tak, aby si tyto všimaly světa a přemýšlely o něm.

3.14 Praktická cvičení ve vyučování

Studentům byl poskytován prostor, kdy mohli nasbírat zkušenosti z dozorované praxe na cvičné škole, přidružené k učitelskému ústavu. Tato cvičná škola byla normální obecnou školou, do které docházely děti z okolí. Zde pod dozorem zkušeného cvičného učitele prováděli studenti učitelského ústavu náslechy, což nebylo nic jiného než odpozorování správných učebních postupů, kdy žáci sledovali cvičného profesora při výuce. Studentům byl následně poskytnut prostor, aby si přednes sami vyzkoušeli, a to v různých třídách a v různých vyučovaných předmětech (počty, čtení, vlastivěda apod.).

Náslechy a výstupy se konaly pravidelně a v malých skupinkách. Této výuce na zkoušku byl přítomen nejen cvičný profesor, nýbrž i studentovi spolužáci. Téhož dne odpoledne, když už všichni odučili, konala se konference, vedené cvičným profesorem, kde studenti vyjadřovali poznatky získané a poznámky zapsané během těchto náslechlů a kde se také vyjadřovali k výstupům. Studenti se vyjadřovali k úrovni a chybám takových studentských výstupů, přičemž hodnotili ostatní i sami sebe.

3.15 Pedagogika

Předmět pedagogiky byl samozřejmě na učitelském ústavu předmětem z nejdůležitějších. Studenti se vzdělávali v pedagogice obecně, v jejím rozdělení i v jejích definicích. Pro studenty byla také esenciální výuka v pedagogické metodice a ve výchovných prostředcích.

V ročníku 1936/1937⁷³ začali chovanci třetího ročníku zpracovávat formou domácích úkolů referáty z elementární metodiky, nejčastěji o učebnicích. Tento způsob práce vzbudil mezi studenty veliký zájem o přednášenou látku a vedl k samostatnosti, rozhodlo se tedy v těchto zadáních i nadále pokračovat a přenést je i do následujících ročníků, také se rozšířila sbírka učebnic pro elementární třídu i o pomocnou literaturu ke studiu. Obliba těchto referátů vzrostla natolik, že se k nim začala připravovat ještě dodatečná rozprava.

Také žáci čtvrtých ročníků si začali sami volit témata z tohoto oboru k řečnickým cvičením, přičemž jejich zpracování bývalo velice zdařilé. Takto například studenti přednášeli posudky a obsahy učebnic a odborné literatury, jako byla kniha *Pedagogika experimentální* od Dr. Laye, či odborný článek J. Hendricha nazvaný *Naše studující mládež*.

Kromě toho také chovanci samostatně zpracovávali problémy, navržené vyučujícím, a to jak podle učebnice, tak podle odborné literatury, která jim byla zapůjčena. Taková témata byla velice zajímavá a mnohdy i velice prospěšná pro další kvalitativní růst budoucích učitelů. Konkrétně pro ročník 1937/1938⁷⁴ to byla témata *Únava a její důsledky pedagogické a didaktické*, *Masaryk a výchova*, *Výchovné snahy Komenského a Pestalozziho* (Johan Heinrich Pestalozzi byl významný švýcarský pedagog a edukační reformátor), *Psychologický základ odměn*, *Výchova estetická*, *Lhavost dětí*, nebo *O dětské obrazivosti*.

---

⁷³ SOKA Hradec Králové, fond učitelského ústavu, konferenční protokol 1938

⁷⁴ Viz. 68

3.16 Dějepis

Studenti druhého ročníku roku 1919/1920 museli ovládat rozsáhlé znalosti i z oblasti dějepisu. Museli se například orientovat v látce obsahující starověké Řecko, kdy tato látka zahrnovala staré řecké mýty a jejich hrdiny, kupříkladu Hérakla, studenti museli znát velkého dramatika Aischyla, básníka a zákonodárce Solónu, osnovy nezapomínaly ani na významné myslitele tohoto období, a tak se seznamovali s myšlenkami a učením slavných filosofů, tedy Aristotela i Aristokla, známějšího jako Platóna, a byli-li v osnovách zahrnuti tito dva myslitelé, je pravděpodobné, že v nich byl zahrnut i Sokrates. V osnovách se nacházel i Periklés, athénský demokratický básník a politik, další státník Kleisthenes, vůdce Athén v době řecko-perských válek Themistokles, nebo řečtí konzulové. Studenti se však neučili pouze o antickém Řecku, nýbrž i o starověkém Římu a jeho hlavních postavách, jako byl slavný vojevůdce a politik Gaius Iulius Caesar, císař a filosof Marcus Aurelius, další císař Octavianus (Augustus), vojevůdce Pompeius, či papež Miltiades. Další látka obsahovala Perskou říši a její vládce, jako byl Dareios I., nebo třeba starověký Egypt a jeho vládce Thutmose, Ramsese a Psammeticha.

Látka pro čtvrtý ročník se zabývala historií poněkud méně vzdálenou a mezi její témata patřily panovnické dynastie, příkladem Přemyslovci, požadovala po studentech znalost letopočtů, třeba 1609 a 1624. Také se soustřeďovala mnohem více na historii českých zemí, když vyžadovala znalost životních osudů například Karla II., Václava IV., či Mistra Jana Husa, a v dalších osnovách lze naléznout například také Vídeňský kongres.

3.17 Změny osnov

Do roku 1919 se učitelský ústav v Hradci Králové řídil starými osnovami, jejichž fragmenty jsou uvedeny výše. Právě v roce 1919 však nastala v osnovách změna⁷⁵, kterou se následně museli všichni učitelé řídit.

Nejvíce se změny projevíly na počtu hodin, přidělených jednotlivým předmětům. Hodiny náboženství se scvrkli asi nejzásadněji, když se z předmětu, povinného pro všechny čtyři třídy, stal předmětem povinným pouze pro ročníky první a vyučoval se pouze jednou týdně po jednu hodinu. Nepovinnou se stala také hra na klavír, ta však naopak pouze pro ročníky závěrečné a pro zbylé tři třídy se stále jednalo o předmět bezvýhradně absolvovaný. Úplně vypuštěna z osnov byla hra na varhany, do té doby povinná pro třetí a čtvrté ročníky. Předmět nauka o polním hospodářství byl zredukován na jednu hodinu týdně ve třetím

---

⁷⁵ SOKA Hradec Králové, fond učitelského ústavu, pamětní kniha 1919/1920

ročníku, německy se ve čtvrtém ročníku od tohoto roku měli studenti učit pouze dvě hodiny týdně.

Z výše napsaného se může jevit, že se studentský rozvrh pouze osekával a studentům se jen odkrajovalo z rozvrhu hodin. Avšak nebylo tomu tak, a hodiny se přidávaly předmětům, které se stávaly důležitějšími, než tomu bylo doposud. Po jedné hodině týdně přibylo pedagogice v druhém a čtvrtém ročníku, stejně tak češtině v prvním a druhém ročníku, dále pak zeměpisu a dějepisu ve čtvrtém ročníku, počtům v ročníku třetím, podrobnější probrání výuky si mohl díky nárůstu dovolit taktéž přírodopis, jemuž přibylo po jedné hodině v druhých pololetích prvního a druhého ročníku. O jednu hodinu se rozšířila i výuka fyziky v prvních pololetích prvního a druhého ročníku, pro obě pololetí pak také ve čtvrtých ročnících. Hodina se přidala i kreslení v prvním, druhém a čtvrtém ročníku, zpěvu v prvních dvou ročnících, hře na housle pro třetí ročník a konečně také tělocviku, jemuž bylo přidáno po jedné hodině v posledních dvou ročnících.

Největších změn přímo ve struktuře učiva doznaly předměty dějepis a zeměpis, poněkud menší, avšak stále zásadní, inovace přišly ve vyučování fyziky a chemie, přírodopisu (například somatologii měl oproti minulým letům opět vyučovat stálý profesor, nikoliv doktor, což, zdá se, byl pořádek několika posledních let) a také počtům, kde se do osnov nově včlenily základy trigonometrie a rovnic druhého řádu. Výrazných změn doznala taktéž výuka češtiny. Bohužel, ačkoli se o změnách mluví, mimo uvedených příkladů v matematice a přírodopise materiály o konkrétních detailech mlčí. Obecně ale šlo změnu, při které se dostaly do pozadí již poněkud neaktuální předměty typu hry na varhany a náboženství a do popředí se prodraly takové předměty jako matematika, dějepis, zeměpis, nebo čeština.

Jak vidno, jednalo se o poměrně veliký zásah do zažitých osnov. Taková situace se samozřejmě neobešla bez problémů, například když se moc nedostávalo učebnic, které by novému pořádku vyučování vyhovovaly, nebo když byl problém vtěsnat všechny nové hodiny do školního týdne tak, aby byl čas pedagogy zadávané úkoly vůbec zpracovávat, či aby měli chovanci prostor na naučení se látky. Dále se například musel brát zřetel na ty studenty, kteří do ústavu museli dojíždět, což bývali obvykle žáci a žákyně chudší a bydlivší na venkově, dojíždějící drahou. Obecně se mezi kantorstvem shledalo, že stávající stav je již hraniční, další předměty by se do rozvrhů vtěsňovaly těžko a kdyby se přidávali další hodiny (byť jen jedna jediná), musela by se výuka rozšířit buď na středeční, nebo sobotní odpoledne, kde obvykle hrála prim tělesná výchova a hry. Podle nově zadaných osnov přednášející jednotlivých předmětů vypracovali osnovy podrobnější, kterými se výuka řídila. Pedagogický sbor si po změně pochvaloval větší prostor pro probrání látky, vytvořený větším počtem

hodin, do kterých mohou vtěsnat látku, na kterou dříve buď nebyl vůbec čas, nebo se při jejím probírání muselo chvátat, aby se dodržel postup napjatými osnovami.

Další zajímavou změnou byla ta, která bagatelizovala úlohu ředitele při praktických cvičeních. Ředitel byl v osnovách předmětu zcela opominut, což byla zásadní změna oproti osnovám starým, kde měl naopak ředitel úlohu takřka vůdčí. Stejně tak byli opomíjeni učitelé metodiky, veškeré konference a výsledky činnosti studentů se měly od nynějška odvádět přímo cvičnému učiteli studentské praxe. Po projevení nevole ředitele se vše vysvětlilo jako nedorozumění, když v tiskárně bylo na jednom místě dokumentu zaměněno slovo „ředitel“ slovem „učitel“, což se však dá brát jako malé alibi, jelikož tímto ředitel získal pouze možnost občas svolat všechny sekce praktikujících studentů do jedné velké skupiny ke společným pokusům. Ředitel a nejspíše i ostatní členové pedagogického sboru brali tuto nepříjemnost jakožto otevřenou deklaraci protirektských nálad v nevyšších kruzích rozhodování. Samotnému řediteli se pak tato situace zamlouvala pochopitelně ze všech nejméně a v zápisu do pamětní knihy své přesvědčení o brzkém budoucím pominutí těchto negativních tendencí v momentě, kdy se samospráva sborů a přemíra jejich svobody obrátí proti samotnému ministerstvu a jeho mladým, praxe neznalých, pohlavárům. Počátky tohoto obratu nakonec spatřoval již ve výnosech nabádajících ke znovunastolení kázně a pořádku a též ve „výnosech o nepřipustnosti odporu sborů profesorských proti ministerským rozhodnutím“, kterýmžto projevům měl ředitel ze své pravomoci zakročit.

O dalších se změnách se materiály nezmiňují, nicméně je pravděpodobné, že se alespoň minimální změny v osnovách odehrávat musely. Docela určitě se v následujících upravovalo názvosloví v různých předmětech, je také nasnadě, že se kantoři snažili v rámci svých možností výuku průběžně aktualizovat.

4 Změna vyučovaného

Dvacet let je dlouhá doba. Je jen přirozené, že v průběhu tak dlouhého časového úseku se mnoho věcí změní. Nicméně co se vyučování týče, není možné očekávat dramatické zvraty, přeci jen se nehledí na originalitu, ale na vhodnost a následnou efektivní praktickou využitelnost předmětů, které se studenti učí a v ideálním případě po absolvování školy také sami učit budou.

Jakkoliv bylo těžké dát dohromady alespoň značně obecnou představu o základních učebních osnovách jednotlivých předmětů, vysledovat vyučované předměty bylo o poznání snazší. Napomoci při sledování změny ve vyučovaných předmětech v průběhu meziválečné existence sice mohli i fragmenty posbírané z konferenčních protokolů, výročních zpráv, nebo například z pamětní knihy, nejspolehlivějším zdrojem však nebyly.

Hlavním zdrojem tedy pro tuto kapitolu byly hlavní katalogy jednotlivých školních let, které obsahují kopie všech vysvědčení, ať už udělených absolventům jednotlivých ročníků učitelského ústavu, tak i těch, kteří z ústavu předčasně odešli. V rámci možností také katalogy informují o důvodech opuštění ústavu a celkově jsou pravděpodobně nejlepším dosažitelným zdrojem, ze kterého lze čerpat při zájmu o konkrétní studenty.

Vyučované předměty se dělily na povinné a nepovinné, nicméně toto dělení je v podstatě zbytečné, jelikož účast byla i na tyto předměty v podstatě stoprocentní a nikdo žádný předmět nevynechával. Navíc se v nepovinných vedli jak předměty, které se v budoucí praxi dali považovat spíše za vedlejší, příkladem budiž ženské (později i chlapecké) ruční práce, tak předměty, které mohly sehrát dosti důležitou roli v dalším návazném studiu, či mohli posloužit při dalším uplatnění v praxi, zde se dají uvést jako příklady pedopatologie (tehdy ještě jako paedopathologie) nebo druhy speciální výuky (metodika pro výuku slabomyslných nebo hluchoněmých).

Ročníku 1918/1919⁷⁶ se na ústavu vyučovalo celkem 21 předmětů, a sice náboženská nauka, pedagogika, zvláštní metodika a praktická cvičení, čeština, němčina, zeměpis, dějepis, počtářství a nauka o tvarech měřických, přírodopis (tělověda a školní zdravotověda), přírodopis, hospodářství, krasopis, kreslení, všeobecná nauka o hudbě a ve zpěvu, housle, klavír, varhany, tělocvik, tělověda, těsnopis a vyučování hluchoněmých. Všechny tyto předměty se vyučovaly i ve čtvrtém ročníku, mimo hry na klavír těsnopisu.

---

⁷⁶ SOKA Hradec Králové, fond učitelského ústavu, hlavní katalog 1918/1919

Hned v následujícím ročníku zmizela z osnov kompletně hra na varhany, bylo upozaděno náboženství a hospodářství, ty nicméně ve výuce zůstali. Kosmetické změny doznala pedagogika, které se začalo říkat moderněji pedagogika a tělověda, jejíž nový název byl zdravotní věda. Nejvýznamnější změnou bylo v tomto ročníku však to, že žákům ve čtvrtém ročníku přibyl předmět paedopathologie. Ačkoliv je to škoda, nedochovaly se v rámci učitelského ústavu žádné bližší materiály k tomuto předmětu. Předmět paedopathologie se vyučoval pouze v prvním pololetí a v druhém byl tento předmět nahrazen metodikou výuky hluchoněmých. To však nebyl nový předmět, můžete si jej všimnout ve výčtu předmětů z loňska a není důvod myslet si, že se nevyučoval již dříve. Jednalo se však o běžnou praxi, kdy se ve čtvrtém ročníku střídaly v nepovinných (ale stoprocentně navštěvovaných) předmětech právě výuka hluchoněmých a paedopathologie.

V ročníku 1920/1921⁷⁷ přichází poměrně důležitá změna, když se předmět přírodopis transformuje do předmětu fyzika a chemie. Za celé meziválečné období už fyzika a chemie nezmizí ze seznamu vyučovaných předmětů, nicméně se od sebe také neoddělí. Fyzika a chemie jako separované předměty tak v té době na učitelském ústavu neměly své místo a vyučovaly se výlučně spolu. Z předmětu hospodářství se stalo polní hospodářství, nicméně se nedá určit, zdali mimo změny v názvu předmětu došlo i nějaké adjustaci osnov. Stejnou změnou prošlo počtářství a nauka o měřických tvarech, která se z původního, poněkud krkolomného názvu proměnila v počtářství a měřická rýsování. Poslední změnou tohoto roku bylo zavedení ženských ručních prací, zatím bez chlapeckého ekvivalentu.

Rok 1921/1922⁷⁸ přišel hlavně se změnami v názvosloví. Obecně se cítila potřeba zkracovat, a tak se ze zvláštní metodiky a praktického vyučování stala speciální metodika, všeobecná nauka o hudbě a ve zpěvu se proměnila v nauku o hudbě a zpěv. Změna nešla ani předmětu počtářství a měřické rýsování, který se změnil v již dobře známou matematiku, ovšem s dodatkem informujícím, že k předmětu i nadále náleží měřická rýsování. Poslední změnou tohoto ročníku bylo splnutí zdravotní vědy s přírodopisem.

Tím na nějaký čas skončilo „nejbouřlivější“ období změn ve vyučovaných předmětech. Ročník 1922/1923 nezaznamenal změnu žádnou, školního roku 1923/1924⁷⁹ se sice odehrála změna vcelku důležitá, a sice že se tělocvik rozdělil na dívčí a chlapecký (pakliže se tedy nepraktikoval oddělený tělocvik už dříve a až nyní se tato praxe zapsala do hlavního katalogu), nicméně to byla změna osamocená. V prvním pololetí druhého ročníku školního

---

⁷⁷ SOKA Hradec Králové, fond učitelského ústavu, hlavní katalog 1920/1921

⁷⁸ SOKA Hradec Králové, fond učitelského ústavu, hlavní katalog 1921/1922

⁷⁹ SOKA Hradec Králové, fond učitelského ústavu, hlavní katalog 1923/1924

roku 1924/1925⁸⁰ se sice opět separátně objevil předmět zdravotní věda, jednalo se však o sezónní záležitost a v následujících letech se předmět opět učil výhradně v přírodopisu. Důvod tohoto sezónního oddělení může být viděn v tom, že zdravotní vědu učil Ladislav Pičman školní zdravotník, který v průběhu let mnohokrát na ústavu učil, nicméně jen a pouze právě zdravotní vědu. Mohlo se tedy jednat o doplnění praxe, mohl to být pokus o dosažení limitů, potřebných k podání žádosti o zvednutí gáže nebo pouhá vytíženost kantorského sboru, konkrétně profesora Gustava Daňka, v jehož ruce byla toho roku výuka přírodopisu svěřena. Poslední možnost je nicméně nepravděpodobná, jelikož profesor Daněk nebyl vytíženější než roky předchozí. Ladislav Pičman mohl také docela dobře učit jakožto zastupující učitel, profesor Daněk totiž toho roku učil i na dívčím gymnáziu, nicméně zda mu tato výuka kolidovala s povinnostmi, které měl na učitelském ústavu je otázkou.

Roku 1925/1926⁸¹ přibyla na ústavu výuka ručních prací pro chlapce, avšak zde není situace úplně jasná. V následujícím roce se předmět přejmenuje na ruční práce chlapců a následně se nepravidelně vyskytoval ve výuce třetích a čtvrtých ročníků, aby se v ročníku 1937/1938 vyskytl naposledy. Ročníku 1925/1926 se také týká změna názvosloví českého jazyka, když se předmět přejmenoval na jazyk československý, a také dějepisu, který se přejmenoval na dějepis a nauku občanskou. Je možné, že předchozí výuka předmětu již v sobě měla zahrnutou občanskou nauku a jednalo se tak pouze o kosmetickou úpravu.

Mimo dalšího přejmenování polního hospodářství, tentokrát na poněkud formálnější nauku o polním hospodářství⁸² se až do školního roku 1928/1929 nic mimořádného nestalo. Právě v ročníku 1928/1929⁸³ se začala rozdělovat výuka náboženství na katolické a československé (husitské). Toto dělení se navíc ještě rozšířilo v ročníku 1929/1930⁸⁴, kdy se předmět členil na výuku o církvi římskokatolické, českobratrské evangelické a československé. Ve stejném roce se sloučila pedagogika se zvláštní metodikou a tyto předměty tak byly tak vyučovány pospolu, navíc se ještě jako samostatný předmět osamostatnila praktická cvičení. Významná změna nastala v ročníku 1930/1931, kdy se přestala vyučovat pedopathologie a místo ní se objevuje předmět výchova slabomyslných dětí, což je opět pouze transformace jednoho předmětu v druhý, jelikož již pedopathologie se

---

⁸⁰ SOKA Hradec Králové, fond učitelského ústavu, hlavní katalog 1924/1925

⁸¹ SOKA Hradec Králové, fond učitelského ústavu, hlavní katalog 1925/1926

⁸² SOKA Hradec Králové, fond učitelského ústavu, hlavní katalog 1926/1927

⁸³ SOKA Hradec Králové, fond učitelského ústavu, hlavní katalog 1928/1929

⁸⁴ SOKA Hradec Králové, fond učitelského ústavu, hlavní katalog 1929/1930

takovou látkou zabývala. Další změna nastala až roku 1932/1933. Ve čtvrtém ročníku se tehdy začali provádět praktická cvičení v chemii⁸⁵.

V dalších letech se již neodehrála žádná závažná změna ve skladbě vyučovaných předmětů, skladba předmětů maturitního čtvrtého ročníku posledního předválečného roku je tak následující: pedagogika a zvláštní metodika, praktická cvičení, jazyk československý, jazyk německý, zeměpis, dějepis a nauka občanská, matematika, přírodopis a zdravotní věda, fyzika a chemie, kreslení, všeobecná nauka o hudbě a ve zpěvu, hra na housle, tělocvik. Z nepovinných předmětů se pak vyučovali: ženské ruční práce, náboženství, nauka o výuce slabomyslných. Ve čtvrtém ročníku roku 1938/1939 se po letech přestala vyučovat výchova slabomyslných dětí, kterýžto předmět byl nahrazen praktickými cvičeními z fyziky⁸⁶.

---

⁸⁵ SOKA Hradec Králové, fond učitelského ústavu, hlavní katalog 1932/1933

⁸⁶ SOKA Hradec Králové, fond učitelského ústavu, hlavní katalog 1938/1939

5 Průběh vyučování

Učitelství v Hradci Králové mělo za úkol, samozřejmě, vychovávat kvalitní pedagogy. Samotná práce učitele je velice zodpovědné povolání, jedná se o nikterak jednoduchý a mnohdy (hlavně v dnešní době) velice nevděčný úděl. Proto je nadmíru důležité, aby byl učitel na výkon této profese dobře připraven. K tomuto účelu sloužila praktická vyučování, pořádaná na cvičné škole, která byla při učitelském ústavu vedena. Tato cvičná škola byla v podstatě obecnou školou, do které docházeli žáci a kde cvičný profesor učitelského ústavu vedl výuku.

5.1 Praktická vyučování

5.1.1 Náslechy vyučování pro III. ročníky

Právě do této výuky docházeli chovanci na náslechy v rámci praktických vyučování. Takové náslechy měly svá pravidla. Studenti se dělili na dvě skupiny, které hospitovali ve své vlastní třídě, po týdnu se tyto třídy střídaly. Do třídy, kde se měly náslechy konat, se chovanci museli dostavit všichni najednou, měli vejít tiše a slušně, každý si přinášel vlastní potřeby, ostatně moc jich ani nepotřeboval, jen tužku, papír a plánek třídy. Učebné texty, jejichž obsah se měl předávat žákům cvičné školy, měli studenti k dispozici na stole před sebou, aby se mohli orientovat v látce, která je přednášena. Tyto knihy si nesměli půjčovat od žáků cvičné školy, stejně tak si nesměli do těchto hodin nosit vlastní učebnice z učitelského ústavu.

Studenti se museli před žáky chovat slušně, nesměli nijak dávat najevo pohoršení nad případným nepatřičným chováním těchto žáků, či snad sami svým chováním pohoršení budít. Studentům bylo také kladeno na srdce, aby byli při výuce potichu a nesmáli se špatným odpovědím žáků a nesnižovali tak jejich motivaci, nebo je nijak takto podobně neznervózňovali.

Hlavním úkolem při násleších bylo věnovat plnou pozornost vyučování, všimnout si postupu cvičného učitele při vyučování a zároveň vnímat, jak na tyto postupy reagují vyučovaní žáci. Měli si všimnout těchto bodů výuky⁸⁷:

1. které pomůcky se při výuce používají, co je připraveno na tabuli, počítadle, atd.;
2. k čemu bylo nové učivo připojeno;

---

⁸⁷ O zařízení c. k. učitelského ústavu královehradeckého v nové budově školní a o výcviku chovanců ve školní praxi, výňatek z výroční zprávy 1902 - 1903

3. jaký se používal postup při výuce;
4. jaký způsob byl zvolen k objasnění výkladu nového učiva;
5. jak bylo nové učivo nacvičeno;
6. které formy vyučování se při vyučování používaly;
7. měli odpozorovat techniku vyučujícího;
8. měli sledovat kázeň během vyučování;
9. jak učitel nakládal s žáky, jejichž odpovědi byly správné, i s těmi, kteří odpověděli nesprávně;
10. a dokonce jak se dbalo školní hygieny.

Bylo povoleno dělat si během výuky poznámky, nicméně ty musely být velice stručné, aby neodváděli pozornost studentů od vlastního náslechu. Opouštět třídu museli opět tiše a v rámci vši slušnosti, učební texty nechat na lavici.

V ten samý den kdy se konal náslech, se konala také tzv. náslechová konference studentů s cvičným učitelem, v jejímž průběhu měli žáci podat zprávu o průběhu náslechu, kterého byli přítomni. Průběh takové konference byl následovný: před konferencí a ještě první čtvrt hodinu jejího průběhu se studenti vzájemně radili a upravovali metodický postup, vzápětí jeden chovanec prezentoval své poznatky z náslechu a další jej doplňovali, vše pod vedením cvičného učitele. Cvičný učitel následně vysvětluje vše, co bylo v hodině důležité z hlediska didaktického a pedagogického, přičemž reflektuje poznatky studentů, kteréžto poznatky si studenti doplňovali k předchoze vyřčenému vlastnímu elaborátu a takto doplněnou práci jeden student opět přednese. V druhém pololetí předá cvičný profesor látku na další náslech (na druhý den) dvěma chovancům.

Celý proces výuky zaznamenaný při náslechu pak studenti zpracují ještě jednou, s patřičnou úpravou, gramaticky i slohově správně jakožto domácí úkol. Z počátku měli psát co nejobširněji a nejšířeji o celém tomto procesu výuky, v následných hodinách sežehto úkol měl podobat spíše metodickému postupu. Tyto práce se odevzdávaly cvičnému učiteli, který je následně žákům vracel k vlastní opravě, případně přepracování. Znamka z náslechů také měla vliv na výslednou známku z předmětu speciální metodika.

5.1.2 Pokusy ve vyučování pro IV. ročníky

Studenti čtvrtého ročníku museli tři hodiny týdně vyučovat pod dozorem cvičného učitele. Chovanci byli rozděleni ve čtyři skupiny, přičemž každá skupina působila v jedné třídě po jeden týden. Cviční učitelé si posílali seznamy studentů, kteří měli mít tyto nácviky

hodin výuky. Tyto seznamy hrály poměrně důležitou roli, jelikož se do nich (ke jménům jednotlivých chovanců) vepisovaly údaje o tom, kdo je na řadě, co již odučil a také se dle nich orientoval cvičný učitel třídy, do které měli studenti teprve přijít, aby dle plánu výuky vyzval chovance k poznamenání si látky a podal jim stručný návod k jejímu výkladu. Kdy si pro tento návod měli chovanci chodit, určoval rozvrh hodin.

Tímto návodem byl chovanec povinen se řídit při přípravě vlastní výuky, která musela být písemná. Příprava měla být zpočátku, podobně jako úkoly z náslechu, obšírnější, později se měla podobat spíše metodickému návodu a předkládala se v den studentovy výuky cvičnému učiteli ke schválení a úpravě.

V den kdy měl student učit, bylo nutno dostavit se do cvičné školy dříve, aby si mohl řádně připravit pro výuku tabuli, učební pomůcky apod., dalším aspektem přípravy bylo připravit si diagramy, obrazy nebo přístroje, kterých bylo potřeba při výuce využít. Tyto pomůcky se nesměly nosit domů, a tak se s nimi chovanci seznamovali před hodinou v kabinetu, či přímo ve třídě. Zároveň byli studenti nabádáni, aby se v rámci vlastních sil snažili tyto pomůcky sami obstarávat a množit.

Ostatní studenti, kteří zrovna nevyučovali, měli zkoušejícího studenta sledovat a dělat si poznámky stejně, jako by to byl cvičný učitel. O chování těchto studentů platilo to samé, co pro žáky při náslechu, tedy být potichu, nenápadný, dělat si poznámky, tentokrát však obsáhlejší, znamenat si chovanci měli nejen metodické chyby přednášejícího studenta, nicméně měli hodnotit i správnost a zajímavost jeho výkladu. Tímto směrem měla být upoutána celá pozornost studentů, a právě z tohoto důvodu se nesměli na tyto hodiny nosit vlastní učebnice, které mohly žáky rozptylovat.

Hodiny pokusů ukončoval cvičný učitel dle vlastního uvážení buď dříve, nebo později, vždy však tak, aby studenti stíhali následující hodinu. V konferencích pak byla stručně rozebírána (vytýkali se chyby, vynášeli se přednosti) studentova výuka samotnými studenty, kteroužto rozpravu doplňoval cvičný učitel. Znamku z pokusu pak mohl každý student konzultovat s cvičným učitelem buď veřejně před ostatními chovanci, nebo soukromě.

Byl-li student nemocný a neschopen tak splnit narozvrhovanou výuku, musel dát včas vědět cvičnému učiteli, který pak změnil rozvrh, churavého studenta odsunul na jiný termín a jeho místo nahradil studentem jiným. Nebylo-li v silách nemocného uvědomit cvičného učitele sám, mohl tak učinit prostřednictvím spolužáka.

5.1.3 Řád praktických výstupů

Praktické výstupy se konaly se čtyřmi studenty ve dvou třídách, za celý rok si pak studenti vyzkoušeli výuku ve všech třídách cvičné školy. Výstupy trvaly alespoň půl hodiny, většinou se začínalo od devíti hodin a končilo se v jedenáct, konference se následně konaly od jedenácti do dvanácti hodin a studenti pak zamířili za další výukou na učitelský ústav, neměli tedy celý den vyhrazený výstupům. Zmíněná doba praktických výstupů i konferencí platí pro dobu před změnou osnov roku 1919, je tak možné, že po ní se změnil čas konání, jelikož se změnilo časové rozložení předmětů, řád těchto nácviků však změněn nebyl.

Pořadí, ve kterém budou studenti tyto výuky vykonávat, sestavoval ředitel (alespoň tedy do zmíněného roku 1919), který také na praktických výstupech hospitoval. Týden před samotnou výukou se konala tzv. návodná porada a den před poradou se studentům dostalo obeznámení, jaká látka je čeká k výuce, přičemž se tato informace nesdělovala pouze těm, kdo učili, nýbrž celé třídě, která tak o ní měla přemýšlet.

Na samotnou návodnou poradu si měli chovanci připravit návrh učebního postupu a ten pak probrat s učitelem. Ten následně takový návrh upraví za součinnosti celé skupiny, určené pro výstupy. Alespoň tři dny před výstupem studenti tuto přípravu podrobně přepsali do sešitu a znovu odevzdá cvičnému učiteli příslušné třídy, kde se chystá vyučovat.

Samotných výstupů se účastnili všichni studenti mimo těch, kteří měli výstupy v jiných třídách, dostavovali se nejdéle pět minut před začátkem hodiny a měli za úkol bedlivě pozorovat výstup, který rozebíral na následné kritické poradě. Studenta, který musí o výstupu na poradě referovat, vybíral ředitel ústavu a osvobozeni byli ti, kteří sami právě vyučovali.

5.1.4 Řád kritických porad

Konaly se, pokud možno, nejbližší hodinu po ukončení výstupů. Na ředitelovo vyzvání vytýkal student, který vyučoval, sám své chyby, o kterých věděl, vzápětí po něm chopil se té samé činnosti jiný student výstupu přítomný, opět vyzvaný ředitelem.

Studentům byl k dispozici i jakýsi návod čeho si všímat, jak vést kritiku. Návod na takovou kritiku byl následující⁸⁸:

- A. Věcná správnost (vyučoval chovanec věcně správně? neukázal, neřekl něco špatně?)
- B. Postup (dbal chovanec náležitě cílů vyučování?)
  - 1. Přesvědčil se, že jsou žáci připraveni pro novou látku?
  - 2. Seznámil žáky s učivem, které jim dosud nebylo známo?

---

⁸⁸ Viz. 82

3. Připojil nové učivo opakováním k dosavadním znalostem žactva?
  4. Užil správných úkolů a příkladů ze života tak, aby si žáci učivo prakticky osvojili?
  5. Užil náležitého vyučovacího postupu?
- C. Forma vyučovací
1. Užil chovanec náležitě vyučovací formy?
  2. Střídal chovanec náležitě vyučovací formy?
  3. Postaral se o náležitý názor?
  4. Tázal se celé třídy?
  5. Nezanedbával některé žáky?
  6. Dbal na hromadné odpovědi žáků?
  7. Jak nakládal s hromadnými odpověďmi žáků?
- D. Technika při vyučování
1. Měl student při vyučování náležitou náladu mysli? (tedy jestli nepůsobil demotivujícím dojmem)
  2. Projevoval chovanec při výuce lhostejnost, či snad rozčilenost?
  3. Byla jeho mluva vřelá a živá?
  4. Jaký měl hlas
  5. Neshledal nikdo při jeho výstupu nějaký nezpůsob, který by byl ke škodě jeho budoucímu povolání?
- E. Pomůcky učebné
1. Postaral se chovanec o vhodné učební pomůcky?
- F. Zásady vyučování
1. Postupoval chovanec od věcí známých k neznámým?
  2. Vyučoval názorně?
  3. Vyučoval pochopitelně?
  4. Probouzel pozornost a zájem pro učivo?
  5. Dbal samočinnosti žáků při vyučování?

Kritika byla doplňována všemi chovanci. Snažilo se upozornit studenta na jeho chyby při výuce, ale zároveň také vyzdvihovat kvality, které student během výstupu předvedl. Proti uvedené kritice měl student právo se okamžitě hájit. Své názory na chovancovu výuku také přednesli cvičný učitel třídy, ve které student učil a učitel metodiky a pedagogiky. Znamku, kterou chovanci přisoudila komise (složená pravděpodobně právě z učitele cvičné školy, učitele/ů metodiky a pedagogiky a ředitele), udělí ředitel ústavu veřejně.

5.2 Další aktivity

5.2.1 Výlety, exkurze, návštěvy

Studenti se po celé meziválečné období účastnili různých exkurzí a výletů⁸⁹. Tyto vycházky se pořádaly za účelem zotavení a poučení a vždy pod vedením některého člena profesorského sboru. V rámci výuky tak profesori studenty brávali na nejrůznější místa. Jednou šli studenti do Petrofovy továrny na piána, podruhé do katedrály, jindy se navštívila Zemská polepšovna, což byl docela určitě pro studenty učitelského ústavu a budoucí pedagogy veliký zážitek. Studenti navštěvovali kulturní akce, například výstavu obrazů, keramiky, podnikali se exkurze zeměpisné i přírodopisné, jezdilo se na několikadenní výlety například k Macoše do Brna, do Českého ráje, nebo do Jánských lázní. Na ústavu ale měli i možnost vítat hosty, když na ústav zavítaly i cizí studenti, například ze Slovenska (z města Modra), kdy na ústav přijeli studenti třetího a čtvrtého ročníku, aby se seznámili s českými kulturními poměry a také se zřízením ústavu, několikrát se na ústavu objevily i návštěvy z Podkarpatské Rusi, odkud přijížděli hlavně učitelé a školní inspektoři. Na ústav také několikrát zamířili známé osobnosti, například spisovatelé Ignát Hermann a K. V. Rais⁹⁰ a představitelé učitelského ústavu byly osobně i u toho, když Hradec Králové přijel dne 11. října 1919⁹¹ navštívit sám pan prezident T. G. Masaryk. Panu prezidentovi byli osobně představeni ředitel ústavu Josef Michl a senior profesor Jan Huml. President však nezavítal na samotný učitelský ústav, a to z důvodu časového vytížení, ergo krátkého času vyměřeného na návštěvu města.

Na ústavu se pořádaly také dny Her mládeže (což byl aktivita probíhající za účasti profesora nebo profesorů), v jejichž rámci chovanci chodili například bruslit, zároveň se také učili takové dny sami pořádat. Jak se postupem času měnila doba, tak se měnily i možnosti, které se nabízely při výběru exkurze. Díky tomu se od dvacátých let začalo hodně chodit do kina, a to na cestopisná představení typu Napříč Saharou, nebo Cesta po Indii.

Rozvoj kinematografie mimochodem také vytrhl profesorům trn z paty, když se měla chovancům přednášet sexuální výchova (tehdy pod názvem pohlavní poučování). Stalo se tak roku 1921⁹² dle vyhlášky zemské školní rady a k velké úlevě učitelského sboru učitelského ústavu se celá situace vyřešila tak, že se za pomoci hradecké Ymky chovancům promítnul

---

⁸⁹ SOKA Hradec Králové, fond učitelského ústavu, hlavní katalogy, výroční zprávy, konferenční protokoly 1918/1919 – 1938/1939

⁹⁰ SOKA Hradec Králové, fond učitelského ústavu, hlavní katalog 1925/1926

⁹¹ SOKA Hradec Králové, fond učitelského ústavu, pamětní kniha 1919/1920

⁹² SOKA Hradec Králové, fond učitelského ústavu, výroční zpráva 1921

americký film, zvláště pro hochy a zvláště pro dívky. V průběhu pěti představení se žactvu dostalo osvěty v této oblasti prý velice delikátním a poučným způsobem. V příštích letech se však už museli učitelé spolehnout na vlastní síly, co se výkladu týče.

5.2.2 Oslavy, koncerty

Na ústavu se pořádaly různé oslavy, například ke státním svátkům. Jako příklad může posloužit 28. říjen, na kterýžto den se pořádala jakási besídka. Každou takovou oslavu uvedl proslovem jeden člen učitelského sboru, případně přímo ředitel ústavu. Tento proslov mýval většinou za úkol připomenout významné události, nicméně i nabádat k pili a vlastenectví. Jakmile bylo po proslovu, přišli na řadu se svými příspěvky také studenti, kteří tančili, zpívali, recitovali básně atd., nicméně jejich vklad byl řízený. Všechna vystoupení s nimi totiž profesori nejen nacvičovali, oni také vybírali tance k tancování, písně k pění i básně k recitování. Snad jen studentské proslovy si žáci psali sami, nicméně je těžké představit si, že by jejich práce nepodléhaly kontrole. Tyto proslovy mívali především starší chovanci. Studenti se také minimálně v jednom případě zúčastnili veřejné manifestace, která pořádala se právě v rámci oslavy 28. října, konkrétně roku 1919⁹³, avšak tato část oslavy představitel ústavu neuspokojila a napříště doporučili, aby se zůstalo mezi zdmi ústavu. Studenti také mimostátních svátků slavili jubilea narození i úmrtí významných Čechů, například, Komenského, Žižky, nebo Smetany a těsně před válkou se například vzpomínalo významu zemřelého spisovatele Karla Čapka.

V roce 1937 na sebe oslava 28. května vzala podobu slavnostního koncertu pro širokou veřejnost⁹⁴. Konal se v Klicperově divadle pod názvem Slavnostní akademie státního ústavu učitelského, u příležitosti oslav narozenin prezidenta Beneše. Vytiskly a rozeslali se pozvánky, uvědomila se veřejnost, dokonce se pozvaly i noviny, které pak o akademii psaly. Zúčastnili se tehdy zástupci státních a samosprávných úřadů, vojska i dalších významných orgánů a korporací, nicméně jména materiály zamlčují.

Ústav také v průběhu let pořádal koncerty slovanské hudby, v roce 1937⁹⁵ již známé všem obyvatelům Hradce Králové a tyto koncerty byly mezi lidmi velice populární.

---

⁹³ SOKA Hradec Králové, fond učitelského ústavu, pamětní kniha 1919/1920

⁹⁴ SOKA Hradec Králové, fond učitelského ústavu, pamětní kniha 1937/1938

⁹⁵ Viz. 89

6 Významné osobnosti

6.1 Josef Michl

Mezi nejvýznamnější osobnosti učitelského ústavu v Hradci Králové docela určitě patřil ředitel ústavu Josef Michl. Jakožto ředitel požíval značné úcty, avšak o jeho působení je jen málo informací. Z jeho zápisů do pamětní knihy, vždy pečlivých a podrobných, bylo jasné, že svůj úřad držel pevně v rukách, že se nebál projevit vlastní názor, ani se ohradit proti rozhodnutím, která jej jako ředitele odsouvala na vedlejší kolej. Ze stejných vpisů do pamětní knihy je také zřejmé, že ředitel Michl byl zapálený vlastenec, což prokázal při nadšených zápisech o osamostatnění státu, o odsunu maďarských vojáků z ústavu, nebo při návštěvě prezidenta Masaryka.

Michl působil jako ředitel ústavu dlouhých devatenáct let od ročníku 1911/1912 až do ročníku 1930/1931⁹⁶, kdy postoupil funkci kvůli zdravotním problémům. Za tuto dobu, kdy se na ústavu vystříдалo mnoho profesorů, byl jednou ze spolehlivých stálic, sám pak učil těsnopisu.

6.2 Karel Tichý

Karel Tichý převzal po Josefu Michlovi ředitelování na učitelském ústavu a stal jeho neméně důležitou součástí.

Život Karla Tichého⁹⁷ začal 24. května 1887 v Husí Lhotě, která leží v okrese Mladá Boleslav. Jeho otec byl tesařským pomocníkem, zemřel, když byly Tichému pouhé dva roky, roku 1889 na souchotiny, ve věku pouhých dvaatřiceti let a zanechal po sobě vdovu a pět dětí. Další tragédie stihla rodinu zanedlouho, když matka musela pochovat i dalšího z jeho sourozenců, tentokrátě toho nejmladšího, narozeného po budoucím řediteli Tichém.

Vzápětí se odstěhovala do Mladé Boleslavi, aby se tu živila jako prادلena a posluhovačka. Lehké to rodina neměla ani pak, nejstarší syn se vydal na studia do gymnázia, nicméně v sekundě zemřel, příčinou byla tuberkulóza. Další sourozenci Tichého již měli více štěstí, druhorozený bratr Josef se po absolvování gymnázia a dalších studiích stal profesorem reálky v Pardubicích, následně v Hradci, další syn se vyučil pekařem a provozoval svou živnost v Mělníce.

---

⁹⁶ SOKA Hradec Králové, fond učitelského ústavu, pamětní kniha 1930/1931 a 1931/1932

⁹⁷ SOKA Hradec Králové, fond učitelského ústavu, pamětní kniha 1934/1935

Karel, jako nejmladší, byl vychován tetou a strýcem ve svém rodišti. Pět let docházel do jednotřídné obecní školy a na radu učitele a správce školy Karla Melzera přestoupil v ročníku 1898/1899 na mladoboleslavské gymnázium, kde odmaturoval v červenci roku 1906. Právě roku 1898 mu ale onemocněla matka, diagnóza zněla tuberkulóza kostí a mladému Karlovi nezbylo než opatřovat domácnost a spolu s bratrem Josefem soukromě vyučovat, aby bylo na léky a živobytí. Takto byly karty rozdány půl druhého roku, pak byla matka převezena do mladoboleslavské nemocnice, kde v prosinci 1900, v době kdy bylo Karlovi pouhých třináct let a navštěvoval tercii, vydechla naposledy.

Bratři Karel a Josef nemuseli nadále spoléhat jeden na druhého a na svůj vlastní výdělek. Poté co Karel odmaturoval, navštěvoval kurs pro abiturienty středních škol při mužském učitelském ústavě v Praze, navíc byl současně zapsán na filozofické fakultě Karlovy univerzity. Roku 1907 podstoupil úspěšně zkoušku učitelské dospělosti a následovala řada krátkých působišť, jako výpomocný učitel působil nejdříve v Jablkynicích, jako zatímní učitel pak vyučoval v Debrži nad Jizerou, Rejšvicích, Kosmonosech a také v Mladé Boleslavi. Poté se roku 1909 podrobil zkoušce z učitelské způsobilosti. Stejněho roku nastoupil na další studia, aby si splnil aprobaci ČN pro střední školy, také studoval na německé univerzitě v Mnichově, kvůli čemuž obdržel dovolenou a platil substituční výlohy. Domácí písemnou státní zkoušku pak skládal již jako zaměstnanec na plný úvazek při obecné škole.

Přišel rok 1915 a odvod na vojnu. Z fronty se vrátil v říjnu 1916 v notně zbídačeném stavu, měl zánět plic a slepého střeva. Následovala operace, po ní superarbitrace (zkouška, zda je voják schopen nadále vykonávat službu) a ustanovení poručíkem u pracovního shromaždiště XIV. sboru, kde se Tichý stal pobočníkem velitele.

Profesorskou ústní státní zkoušku složil hned po válce roku 1919, od následujícího roku 1920 pak učil na reálce v Mladé Boleslavi již jako profesor, neučitelském ústavu v Banské Bystrici, dále na obchodní škole a na gymnáziu v Mladé Boleslavi. Povýšení se dočkal mezi lety 1925 až 1933, kdy působil jako okresní školní inspektor v Mělníce, od 1. ledna 1934 pak nastoupil na místo ředitele na učitelském ústavu v Hradci Králové. Ústav vedl od té doby až do období 2. světové války. Roku 1941⁹⁸ musel odejít na zdravotní dovolenou, roku 1942 byl penzionován. Štěstí mu nepřeje ani nadále a je zatčen a internován v koncentračním táboře Dachau. Válku přežil a dokonce se po ní opět ujal ředitelování na hradeckém ústavu, který byl mezitím zrušen (1942) a obnoven (po skončení války, nejspíše hned roku 1945). Válka jej však zkoušela, jako mnoho jiných, příliš těžce a roku 1946 umírá.

---

⁹⁸ Studijní a vědecká knihovna v Hradci Králové, Deníky Bohemia, Škola vychovala celkem 7013 pedagogů: Královehradecký učitelský ústav zanikl před padesáti lety, 1998, PhDr. Jan Ulrych

Zápisů Karla Tichého v pamětní knize není mnoho, vlastně pouze jeden. Je to ten z ročníku 1938/1939, ročníku, který jej neodvratně přibližoval neskonalým odpornostem války, hrůzám a utrpení koncentračního tábora. Jeho zápisy jsou teskným čtením o skomírání českého národa, o zradě. Jsou strohé a věcné, jaké ostatně být mají, bylo zcela určitě těžké udržet si objektivitu, i v této zkoušce ale Karel Tichý nepochybně uspěl. A protože zápisy z ostatních let jeho „vlády“ nad ústavem jsou tištěny podle jedné stejné šablony, nedá se z nich mnoho vyčíst, z toho posledního, psaného ručně, pak je znát preciznost a pečlivost, se kterou jej vedl a pevné a vyrovnané písmo, kterým vládla jistá ruka druhého, posledního předválečného, a vlastně i válečného ředitele ústavu.

Karel Tichý se také aktivně podílel na výuce na ústavu, když mezi předměty, které vyučoval, patřila čeština, ale hlavně pedagogika a speciální metodika.

7 Závěr

Cílem práce bylo soustředit se na vývoj učitelského ústavu v meziválečném období. Výsledkem je zjištění, že učitelský ústav za meziválečného období došel mnohých změn. Měnili se osnovy, pedagogové přicházeli a odcházeli, na ústavu se stále více prosazovaly ženy (kvantitativní převaha studentek nad studenty, první třídní učitelka) a ústav se obecně rozrůstal.

Jak se ústav vyvíjel, rostla jeho důležitost pro severovýchodní oblast Čech. Z bran ústavu vyšlo celkem 7013⁹⁹ absolventů, což je zcela jistě úctyhodné číslo, z nichž mnozí se stali významnými v národním měřítku, a věřím, že ti ostatní se stali důležitými pro žáky, které sami vzdělávali.

Hradecký ústav byl svědkem mnoha historických událostí. Mnou sledované období začíná v době konce války a prvním rokem České samostatnosti, začíná v euforii a ve víře ve světlou budoucnost následujících let. Končí pak ustrašené, plné hořkosti ze zrady spojenců, ze zmrzačení republiky. Ústav skončil poměrně smutně. Za druhé světové války byl zrušen a nahrazen ústavem německým, po válce byl sice obnoven, nicméně tato existence měla pouze krátké trvání a v roce 1948¹⁰⁰ ústav definitivně mizí z pedagogické mapy Čech.

Zanechal po sobě mnohé. Například noho záznamů v pamětní knize, konferenčních protokolech, hlavních katalogích, nebo výročních správách. To vše můžete najít ve fondu učitelského ústavu ve Státním okresním archivu v Hradci Králové. Mnohé z těchto dokumentů posoužily jako zdroj informací k této práci.

I v těchto zápisech, v drtivé většině psaných rukou, je znát různorodost. Pamětní kniha nese záznamy pečlivé, krasopisné a precizně odvedené, kdežto konferenční protokoly a výroční zprávy jsou mnohdy psané lehkou rukou, jakoby ve spěchu a jejich čitelnost je leckdy obtížná.

Buď jak buď, tyto zápisy jsou jakousi podobou vzkazu v láhvi, výpovědí o jedné etapě života ústavu, hlasem předků a i když se jedná o zápisy formální, oficiální, stále se na jejich stránkách dá najít dostatek osobitého lidského vkladu. Stačí se začíst.

---

⁹⁹ Viz. 98

¹⁰⁰ Viz. 98

8 Prameny

SOkA Hradec Králové:

Fond učitelského ústavu 1780 – 1948

O zařízení c. k. učitelského ústavu královehradeckého v nové budově školní a o výcviku chovanců ve školní praxi, výňatek z výroční zprávy 1902 – 1903

Studijní a vědecká knihovna v Hradci Králové

Deníky Bohemia, Škola vychovala celkem 7013 pedagogů: Královehradecký učitelský ústav zanikl před padesáti lety, 1998, PhDr. Jan Ulrych

Učitelský ústav v Hradci Králové 1780 – 1948

9 Přílohy

Přehled pedagogů na učitelském ústavu

1918/1919

Ředitel – Josef Michl

1. ročník

1. František Novák, třídní – zeměpis, dějepis, němčina
2. Jan Veverka – náboženství
3. Jan Huml – kreslení a psaní
4. Engelbert Rufer – čeština
5. Stanislav Dobš – zpěv, hra na klavír
6. Gustav Daněk – matika, přírodopis, fyzika
7. Jan Hezký – tělocvik
8. Jaroslav Tvrzský – hra na housle, na klavír (2. a 3. ročník)
9. Ladislav Pičman – tělověda

2. ročník

1. Engelbert Rufer, třídní – čeština, pedagogika
2. Jan Veverka – náboženství
3. Josef Kubálek – němčina, tělocvik v druhém pololetí
4. Gustav Daněk – přírodopis, fyzika
5. Jindřich Fiala – tělocvik v prvním pololetí
6. Jan Huml – matematika a kreslení
7. František Novák – zeměpis, dějepis
8. Stanislav Dobš – zpěv a hra na klavír
9. Josef Michl - těsnopis

3. ročník

1. Gustav Daněk, třídní – přírodopis, fyzika
2. Jan Huml – matematika, kreslení a kontrola krasopisných cvičení
3. Engelbert Rufer – čeština
4. Jan Veverka – náboženství
5. František Novák – zeměpis, dějepis, němčina
6. Josef Kubálek – matematika v druhém pololetí
7. Stanislav Dobš – zpěv, hra na housle, klavír a varhany
8. Jan Hezký – tělocvik
9. Josef Tichý – didaktika a těsnopis

4. ročník

1. Jan Veverka, třídní – náboženství
2. Jan Huml – matematika, kreslení
3. Engelbert Rufer – čeština

4. František Novák – zeměpis, dějepis
5. Gustav Daněk – přírodopis
6. Stanislav Dobš – zpěv, hra na housle a varhany
7. Josef Michl – pedagogika

V ročníku 1918/1919 učilo studenty 13 učitelů:

1. Josef Michl
2. František Novák
3. Jan Huml
4. Engelbert Rufer
5. Stanislav Dobš
6. Gustav Daněk
7. Jan Hezký
8. Jaroslav Tvrzský
9. Ladislav Pičman
10. Josef Kubálek
11. Jindřich Fiala
12. Josef Tichý
13. Jan Veverka

1919/1920

Ředitel – Josef Michl

1. ročník

1. Jan Veverka, třídní – náboženství a čeština
2. Jan Huml – kreslení, krasopis
3. František Novák – zeměpis, dějepis, němčina
4. Stanislav Dobš – zpěv, housle, klavír
5. Jaroslav Oehm – housle
6. Gustav Daněk – přírodopis
7. Jindřich Fiala – tělocvik
8. František Příhoda – matematika a fyzika

2. ročník

1. František Novák, třídní – zeměpis, dějepis, němčina
2. Josef Michl – těsnopis
3. Jan Huml – kreslení
4. Engelbert Rufer – pedagogika, čeština
5. Gustav Daněk – přírodopis, matematika
6. Stanislav Dobš – zpěv, klavír
7. Jaroslav Oehm – housle
8. Jan Veverka – náboženství
9. Jindřich Fiala – tělocvik
10. František Příhoda - fyzika, chemie
11. Ladislav Pičman – zdravotní věda

3. ročník

1. Engelbert Rufer, třídní – čeština, němčina
2. Josef Michl – těsnopis
3. Jan Huml – matematika a kreslení
4. Gustav Daněk – přírodopis, fyzika, hospodářství
5. Stanislav Dobš – zpěv, housle, klavír
6. Jan Veverka – pedagogika a náboženství
7. František Novák – zeměpis, dějepis
8. Josef Kubálek – zvláštní metodika
9. Jan Hezký – tělocvik
10. Ladislav Pičman – zdravotní věda

4. ročník

1. Gustav Daněk, třídní - přírodopis, fyzika, hospodářství
2. Jan Huml – matematika, kreslení
3. Engelbert Rufer – čeština
4. Stanislav Dobš – zpěv, housle, klavír
5. František Novák – zeměpis, dějepis, němčina
6. Jan Veverka – náboženství
7. Jan Hezký – tělocvik
8. Josef Michl - pedagogika

V ročníku 1919/1920 učilo studenty 13 učitelů:

1. Jan Veverka
2. František Novák
3. Stanislav Dobš
4. Jaroslav Oehm
5. Gustav Daněk
6. Jindřich Fiala
7. František Příhoda
8. Josef Michl
9. Jan Huml
10. Engelbert Rufer
11. Ladislav Pičman
12. Josef Kubálek
13. Jan Hezký

1920/1921

Ředitel – Josef Michl

1. ročník

1. Lev Pilz, třídní – počítání, měřictví, chemii
2. Jan Huml – kreslení, krasopis
3. Stanislav Dobš – zpěv, klavír
4. Gustav Daněk – přírodopis

5. Jan Veverka – náboženství
6. Engelbert Rufer – čeština
7. Jindřich Fiala – tělocvik
8. Jaroslav Tvrzský – housle, klavír
9. Jaroslav Oehm – tělocvik
10. Antonín Starec – němčina
11. František Novák – zeměpis, dějepis

2. ročník

1. Antonín Starec, třídní – čeština a němčina
2. Engelbert Rufer – pedagogika
3. Jan Huml – kreslení
4. Lev Pilz – počty, měřictví, fyzika
5. Jan Veverka – náboženství
6. Jaroslav Tvrzský – housle, klavír
7. Jindřich Fiala – tělocvik
8. Ladislav Pičman – zdravotní věda
9. Stanislav Dobš – zpěv
10. Josef Michl – těsnopis

3. ročník

1. František Novák, třídní – zeměpis, dějepis
2. Jaroslav Tvrzský – housle, klavír
3. Jindřich Fiala – tělocvik
4. Jan Veverka – náboženství
5. Jan Huml – kreslení
6. Gustav Daněk – pedagogika, přírodopis, hospodářství
7. Lev Pilz – počítání, měřictví a fyzika
8. Stanislav Dobš – učil zpěvu
9. Josef Kubálek – zvláštní metodika
10. Anna Mikšová – ženské ruční práce
11. Josef Michl – těsnopis

4. ročník

1. Engelbert Rufer, třídní – čeština, němčina
2. Lev Pilz – počítání, měřictví
3. Gustav Daněk – přírodopis, fyzika
4. Jan Veverka – náboženství
5. František Novák – pedagogika, zeměpis, dějepis
6. Josef Pelikán, ředitel výchovny – v prvním pololetí učil pedopatologii
7. Jan Huml – kreslení
8. Stanislav Dobš – zpěv, hra na housle, klavír
9. Jan Hezký – tělocvik
10. Josef Michl – těsnopis

V ročníku 1920/1921 učilo studenty 17 učitelů:

1. Lev Pilz
2. Jan Huml
3. Stanislav Dobš
4. Gustav Daněk
5. Jan Veverka
6. Engelbert Rufer
7. Jindřich Fiala
8. Jaroslav Tvrzský
9. Jaroslav Oehm
10. Antonín Starec
11. František Novák
12. Ladislav Pičman
13. Josef Michl
14. Josef Kubálek
15. Anna Mikšová
16. Josef Pelikán
17. Jan Hezký

1921/1922

Ředitel – Josef Michl

1. ročník

1. Gustav Daněk, třídní – matematika, přírodopis, zeměpis
2. Jan Veverka – náboženství
3. Engelbert Rufer – čeština, němčina
4. František Novák – dějepis
5. Lev Pilz – fyzika, chemie
6. Jan Huml – kreslení, krasopis
7. Stanislav Dobš – nauka o hudbě a zpěv, klavír
8. Jan Tvrzský – housle, klavír
9. Anna Mikšová – ženské ruční práce
10. Jindřich Fiala – tělocvik (dívky)
11. Jaroslav Oehm – tělocvik (chlapci)

2. ročník

1. Lev Pilz, třídní – matematika, fyzika, chemie
2. Engelbert Rufer – čeština, pedagogika
3. František Novák – zeměpis, dějepis
4. Ladislav Pičman – přírodopis (1. pololetí)
5. Gustav Daněk – přírodopis (2. pololetí), hospodářství, němčina
6. Jan Huml – krasopis
7. Stanislav Dobš – nauka o hudbě a zpěv, klavír
8. Jaroslav Tvrzský – housle, klavír
9. Anna Mikšová – ženské ruční práce
10. Jindřich Fiala – tělocvik (dívky)

11. Jan Hezký – tělocvik (chlapci)
12. Jan Veverka – náboženství
13. Antonín Starec – němčina
14. Josef Michl – těsnopis

3. ročník

1. Antonín Starec, třídní v 1. pololetí – čeština, němčina, obojí jen v 1. pololetí
2. Engelbert Rufer, třídní v 2. pololetí – čeština, pouze 2. pololetí
3. Gustav Daněk – pedagogika (pouze 1. pololetí), přírodopis, hospodářství
4. Josef Kubálek – speciální pedagogika (pouze 2. pololetí)
5. František Novák – zeměpis, dějepis
6. Lev Pilz – matematika, fyzika, chemie, němčina v 2. pololetí
7. Jan Huml – kreslení
8. Stanislav Dobš – nauka o hudbě, zpěv
9. Jaroslav Tvrzský – housle, klavír
10. Jindřich Fiala – tělocvik
11. Jan Veverka – náboženství
12. Josef Michl – těsnopis
13. Anna Mikšová - ženské ruční práce

4. ročník

1. František Novák, třídní – pedagogika, zeměpis, dějepis, němčina v 2. pololetí
2. Antonín Starec – čeština, němčina, obojí pouze v 1. pololetí
3. Jan Veverka – čeština v 2. pololetí, náboženství
4. Lev Pilz – matematika, fyzika, chemie
5. Gustav Daněk – přírodopis
6. Jan Huml – kreslení
7. Stanislav Dobš – nauka o hudbě, zpěv
8. Jan Tvrzský – housle, klavír
9. Josef Pelikán – pedopatologie
10. Anna Mikšová – ženské ruční práce
11. Vladislav Sekera – vyučování hluchoněmých, 2. pololetí

V ročníku 1921/1922 učilo studenty 18 učitelů:

1. Gustav Daněk
2. Jan Veverka
3. Engelbert Rufer
4. František Novák
5. Lev Pilz
6. Jan Huml
7. Stanislav Dobš
8. Jan Tvrzský
9. Anna Mikšová
10. Jindřich Fiala
11. Jaroslav Oehm
12. Ladislav Pičman
13. Jan Hezký

14. Antonín Starec
15. Josef Michl
16. Josef Kubálek
17. Josef Pelikán
18. Vladislav Sekera

1922/1923

Ředitel – Josef Michl

1. ročník

1. Josef Milíč, třídní – čeština, němčina
2. Jan Veverka – náboženství
3. Gustav Daněk – zeměpis, přírodopis
4. František Novák – dějepis
5. Lev Pilz – matematika, fyzika, chemie
6. Jan Huml – krasopis, kreslení
7. Stanislav Dobš – nauka o hudbě, zpěv, klavír
8. Jaroslav Tvrzský – housle, klavír
9. Anna Mikšová – ženské ruční práce
10. Jaroslav Oehm – tělocvik (chlapce)
11. Jindřich Fiala – tělocvik (dívky)

2. ročník

1. Gustav Daněk, třídní – matematika, přírodopis
2. Engelbert Rufer – pedagogika, čeština, němčina
3. Jan Huml – kreslení
4. Lev Pilz – fyzika
5. František Novák – zeměpis, dějepis
6. Jindřich Fiala – tělocvik
7. Josef Michl – těsnopis
8. Stanislav Dobš – zpěv, hra na klavír
9. Jaroslav Tvrzský – housle, klavír
10. Jan Veverka – náboženství

3. ročník

1. Lev Pilz, třídní – počítářství, fyzika
2. Jan Huml – kreslení
3. Jan Veverka – náboženství
4. Stanislav Dobš – zpěv
5. Josef Milíč – čeština, němčina
6. František Novák – zeměpis, dějepis
7. Anna Mikšová – ženské ruční práce
8. Jaroslav Tvrzský – housle, klavír
9. Josef Michl – těsnopis
10. Josef Kubálek – metodika
11. Jan Hezký – tělocvik

4. ročník

1. František Novák, třídní – pedagogika, zeměpis, dějepis
2. Lev Pilz – počítárství, měřictví, fyzika
3. Engelbert Rufer – čeština
4. Jindřich Fiala – tělocvik
5. Jaroslav Tvrzský – housle, klavír
6. Jan Veverka – náboženství
7. Gustav Daněk – učí přírodopis
8. Stanislav Dobš – zpěv
9. Josef Milíč – němčina
10. Anna Mikšová – ženské ruční práce
11. Vladislav Sekera – nauka o vyučování hluchoněmých

V ročníku 1922/1923 učilo studenty 16 učitelů:

1. Josef Milíč
2. Jan Veverka
3. Gustav Daněk
4. František Novák
5. Lev Pilz
6. Jan Huml
7. Stanislav Dobš
8. Jaroslav Tvrzský
9. Anna Mikšová
10. Jaroslav Oehm
11. Jindřich Fiala
12. Engelbert Rufer
13. Josef Michl
14. Josef Kubálek
15. Jan Hezký
16. Vladislav Sekera

1923/1924

Ředitel – Josef Michl

1. ročník

1. Engelbert Rufer, třídní – čeština, němčina
2. Jan Veverka – náboženství
3. Gustav Daněk – zeměpis, přírodopis
4. František Novák – dějepis
5. Lev Pilz – matematika, fyzika, chemie
6. Bohumil Lizner – krasopis, kreslení
7. Stanislav Dobš – nauka o hudbě, zpěv, klavír
8. Jaroslav Tvrzský – housle, klavír
9. Anna Mikšová – ženské ruční práce
10. Jaroslav Oehm – tělocvik (chlapci)

11. Jan Hezký – tělocvik (dívky)

2. ročník

1. Josef Milič, třídní – čeština, němčina
2. Engelbert Rufer – pedagogika
3. František Novák – zeměpis, dějepis
4. Lev Pilz – matematika, fyzika, chemie
5. Ladislav Pičman – přírodopis v 1. pol.
6. Gustav Daněk – přírodopis v 2. pol.
7. Bohumil Lizner – kreslení
8. Stanislav Dobš – nauka o hudbě, zpěv, klavír
9. Jaroslav Tvrzský – housle, klavír
10. Anna Mikšová – ženské ruční práce
11. Jan Šindelář – tělocvik
12. Jan Hezký – tělocvik
13. Jan Veverka – náboženství
14. Josef Michl – těsnopis

3. ročník

1. Gustav Daněk, třídní – pedagogika v 1. pololetí, matematika, přírodopis, hospodářství
2. Jaroslav Oehm – speciální metodika v 2. pololetí,
3. Engelbert Rufer – čeština, němčina
4. František Novák – zeměpis, dějepis
5. Lev Pilz – fyzika, chemie
6. Bohumil Lizner – kreslení
7. Stanislav Dobš – nauka o hudbě, zpěv, klavír
8. Jaroslav Tvrzský – housle, klavír
9. Jan Šindelář – tělocvik (chlapci)
10. Jan Hezký – tělocvik (dívky)
11. Jan Veverka – náboženství
12. Anna Mikšová – ženské ruční práce
13. Josef Michl – těsnopis

4. ročník

1. Lev Pilz, třídní – matematika, fyzika, chemie
2. František Novák – pedagogika, zeměpis, dějepis
3. Josef Milič – čeština, němčina
4. Gustav Daněk – přírodopis
5. Bohumil Lizner – kreslení
6. Stanislav Dobš – nauka o hudbě, zpěv
7. Jaroslav Tvrzský – housle, klavír
8. Jan Šindelář – tělocvik
9. Jan Veverka – náboženství
10. Anna Mikšová – ženské ruční práce
11. Josef Pelikán – pedopatologie - v 1. pol.
12. Vladislav Sekera – metodika vyučování hluchoněmých – v 2. pol.

V ročníku 1923/1924 učilo studenty 17 učitelů:

1. Engelbert Rufer
2. Jan Veverka
3. Gustav Daněk
4. František Novák
5. Lev Pilz
6. Bohumil Lizner
7. Stanislav Dobš
8. Jaroslav Tvrzský
9. Anna Mikšová
10. Jaroslav Oehm
11. Jan Hezký
12. Josef Milíč
13. Ladislav Pičman
14. Jan Šindelář
15. Josef Michl
16. Josef Pelikán
17. Vladislav Sekera

1924/1925

Ředitel – Josef Michl

1.ročník

1. František Novák, třídní – zeměpis, dějepis
2. Jan Veverka – náboženství
3. Josef Milíč – čeština, němčina
4. Lev Pilz – matematika
5. Gustav Daněk – přírodopis, fyzika, chemie
6. Bohumil Lizner – krasopis, kreslení
7. Stanislav Dobš – nauka o hudbě, zpěv, klavír
8. Jaroslav Tvrzský – housle, klavír
9. Jaroslav Oehm – tělocvik (chlapci)
10. Jan Hezký – tělocvik (dívky)
11. Anna Mikšová – ženské ruční práce

2. ročník

1. Engelbert Rufer, třídní – pedagogika, čeština, němčina
2. František Novák – zeměpis, dějepis
3. Lev Pilz – matematika, fyzika, chemie
4. Gustav Daněk – přírodopis
5. Bohumil Lizner – kreslení
6. Stanislav Dobš – nauka o hudbě, zpěv, klavír
7. Jan Tvrzský – housle, klavír
8. Jan Šindelář – tělocvik (chlapci)
9. Jan Hezký – tělocvik (dívky)
10. Ladislav Pičman – zdravotní péče

11. Jan Veverka – náboženství
12. Josef Michl – těsnopis
13. Anna Mikšová – ženské ruční práce

3. ročník

1. Josef Milíč, třídní – čeština, němčina
2. Gustav Daněk – pedagogika, 1. pololetí, přírodopis, hospodářství
3. Jaroslav Oehm – speciální metodika
4. František Novák – zeměpis, dějepis
5. Lev Pilz – matematika, fyzika, chemie
6. Bohumil Lizner – kreslení
7. Stanislav Dobš – nauka o hudbě, zpěv
8. Jaroslav Tvrzský – housle, klavír
9. Jan Šindelář – tělocvik
10. Jan Hezký – tělocvik
11. Jan Veverka – náboženství
12. Josef Michl – těsnopis
13. Anna Mikšová – ženské ruční práce

4. ročník

1. Gustav Daněk, třídní – matematika, přírodopis
2. František Novák – pedagogika, zeměpis, dějepis
3. Engelbert Rufer – čeština, němčina
4. Lev Pilz – fyzika a chemie
5. Bohumil Lizner – kreslení
6. Stanislav Dobš – nauka o hudbě a zpěv, klavír
7. Jaroslav Tvrzský – housle, klavír
8. Jan Šindelář – tělocvik
9. Jan Hezký – tělocvik
10. Jan Veverka – náboženství
11. Anna Mikšová – ženské ruční práce
12. Josef Pelikán - pedopatologie

V ročníku 1924/1925 učilo studenty 15 učitelů:

1. František Novák
2. Jan Veverka
3. Josef Milíč
4. Lev Pilz
5. Gustav Daněk
6. Bohumil Lizner
7. Stanislav Dobš
8. Jaroslav Tvrzský
9. Jaroslav Oehm
10. Jan Hezký
11. Anna Mikšová
12. Engelbert Rufer
13. Josef Michl

14. Jan Šindelář
15. Josef Pelikán

1925/1926

Ředitel – Josef Michl

1. ročník

1. Gustav Daněk, třídní – zeměpis, matematika, přírodopis
2. Jan Veverka – náboženství
3. Engelbert Rufer – čeština, němčina
4. František Novák – dějepis
5. Lev Pilz – fyzika, chemie
6. Bohumil Lizner – kreslení, tělocvik
7. Jaroslav Tvrzský – nauka o hudbě a zpěv, pouze 1. pololetí, housle v 2. pololetí, klavír
8. Jan Šindelář – housle, 1. pololetí
9. Stanislav Dobš – nauka o hudbě a zpěv v 2. pololetí
10. Jan Hezký – tělocvik
11. Anna Mikšová – ženské ruční práce

2. ročník

1. František Novák, třídní – zeměpis, dějepis
2. Engelbert Rufer – pedagogika
3. Josef Milič – čeština
4. Lev Pilz – matematika, fyzika, chemie
5. Ladislav Pičman – přírodopis
6. Bohumil Lizner – kreslení, tělocvik
7. Jaroslav Tvrzský – nauka o hudbě a zpěv, pouze v 1. pol., klavír
8. Stanislav Dobš – nauka o hudbě a zpěv, klavír, vše pouze v 2. pololetí
9. Jan Veverka – náboženství
10. Jan Šindelář – těsnopis
11. Anna Mikšová – ženské ruční práce

3. ročník

1. Engelbert Rufer, třídní – čeština, němčina
2. Gustav Daněk – pedagogika, přírodopis, hospodářství
3. Jaroslav Oehm – speciální metodika
4. František Novák – zeměpis, dějepis
5. Lev Pilz – matematika, fyzika, chemie
6. Bohumil Lizner – kreslení, tělocvik
7. Jaroslav Tvrzský – nauka o hudbě a zpěv, pouze v 1. pol., klavír, housle
8. Stanislav Dobš – nauka o hudbě a zpěv, klavír, vše pouze v 2. pololetí
9. Jan Hezký – tělocvik
10. Jan Veverka – náboženství
11. Josef Michl – těsnopis
12. Anna Mikšová – ženské ruční práce

4. ročník

1. Josef Milíč, třídní – čeština, němčina
2. František Novák – pedagogika, zeměpis, dějepis
3. Lev Pilz – matematika, fyzika, chemie
4. Gustav Daněk – přírodopis
5. Bohumil Lizner – kreslení
6. Jaroslav Tvrzský – nauka o hudbě a zpěv, housle, klavír
7. Jan Šindelář – tělocvik
8. Jan Hezký – tělocvik
9. Jan Veverka – náboženství
10. Josef Pelikán – pedopatologie, 1. pololetí
11. Vladislav Sekera – metodika vyučování hluchoněmých, 2. pololetí
12. Anna Mikšová – ženské ruční práce
13. František Ryba – ruční práce chlapců

V ročníku 1925/1926 učilo studenty 18 učitelů:

1. Gustav Daněk
2. Jan Veverka
3. Engelbert Rufer
4. František Novák
5. Lev Pilz
6. Bohumil Lizner
7. Jaroslav Tvrzský
8. Jan Šindelář
9. Stanislav Dobš
10. Jan Hezký
11. Anna Mikšová
12. Josef Milíč
13. Ladislav Pičman
14. Jaroslav Oehm
15. Josef Michl
16. Josef Pelikán
17. Vladislav Sekera
18. František Ryba

1926/1927

Ředitel – Josef Michl

1. ročník

1. Lev Pilz, třídní – matematika, fyzika a chemie, obojí v 2. pol.
2. Jan Veverka – náboženství
3. Josef Milíč – čeština, němčina
4. Markéta Pařízková – zeměpis, dějepis
5. Jaroslav Volf – matematika v 1. pol.
6. Gustav Daněk – přírodopis
7. František Průša – fyzika a chemie v 1. pol.
8. Bohumil Lizner – krasopis, kreslení, tělocvik
9. Stanislav Dobš – nauka o hudbě a zpěv
10. Jaroslav Tvrzský – housle, klavír
11. Anna Mikšová – ženské ruční práce

2. ročník

1. Gustav Daněk, třídní – matematika, fyzika a chemie
2. Engelbert Rufer – pedagogika, čeština, němčina
3. Markéta Pařízková – zeměpis, dějepis
4. Lev Pilz - fyzika a chemie v 2. pol.
5. Bohumil Lizner - kreslení, tělocvik
6. Jaroslav Tvrzský – housle, klavír
7. Stanislav Dobš – nauka o hudbě a zpěv, klavír
8. Jan Veverka – náboženství
9. Jan Šindelář – těsnopis
10. Anna Mikšová – ženské ruční práce

3. ročník

1. Josef Milíč, třídní – čeština, němčina
2. Josef Michl – pedagogika v 1. pol.
3. Jaroslav Oehm – speciální metodika v 2. pol.
4. Markéta Pařízková – zeměpis, dějepis
5. Gustav Daněk – matematika v 1. pol., přírodopis, hospodářství
6. Lev Pilz – matematika, fyzika a chemie, vše v 2. pololetí
7. František Průša – fyzika a chemie v 1. pol.
8. Bohumil Lizner - kreslení, tělocvik
9. Stanislav Dobš – nauka o hudbě a zpěv
10. Jaroslav Tvrzský – housle, klavír
11. Jan Veverka – náboženství
12. Jan Šindelář – těsnopis
13. Anna Mikšová – ženské ruční práce

4. ročník

1. Engelbert Rufer, třídní – čeština, němčina
2. Josef Pelikán – pedopatologii v 1. pol.
3. Vladislav Sekera – metodika vyučování hluchoněmých v 2. pol.
4. Gustav Daněk – pedagogika a přírodopis po celý rok, matematika, fyzika a chemie pouze 1. pol.
5. Markéta Pařízková – zeměpis, dějepis, tělocvik
6. Lev Pilz – matematika, fyzika a chemie v 2. pol.
7. Bohumil Lizner – kreslení
8. Stanislav Dobš – nauka o hudbě a zpěv
9. Jaroslav Tvrzský – housle, klavír
10. Jan Šindelář – tělocvik
11. Jan Veverka – náboženství
12. František Ryba – chlapecké ruční práce
13. Anna Mikšová – ženské ruční práce

V ročníku 1926/1927 učilo studenty 18 učitelů:

1. Lev Pilz
2. Jan Veverka
3. Josef Milíč
4. Markéta Pařízková
5. Jaroslav Volf
6. František Průša
7. Gustav Daněk
8. Bohumil Lizner
9. Stanislav Dobš
10. Jaroslav Tvrzský
11. Anna Mikšová
12. Engelbert Rufer
13. Jan Šindelář
14. Josef Michl
15. Jaroslav Oehm
16. Josef Pelikán
17. Vladislav Sekera
18. František Ryba

1927/1928

Ředitel – Josef Michl

1. ročník

1. Antonín Bollart, třídní – čeština, němčina, tělocvik
2. Jan Veverka – náboženství
3. Antonín Kolář – zeměpis, dějepis
4. Lev Pilz – matematika, fyzika a chemie
5. Gustav Daněk – přírodopis
6. Bohumil Lizner – krasopis, kreslení, tělocvik

7. Stanislav Dobš – nauka o hudbě a zpěv
8. Jaroslav Tvrzský – housle, klavír
9. Anna Mikšová – ženské ruční práce

2. ročník

1. Lev Pilz, třídní – matematika, fyzika a chemie
2. Antonín Kolář – pedagogika, zeměpis, dějepis
3. Antonín Bollart – čeština, němčina, tělocvik
4. Ladislav Pičman – přírodopis 1. v pol.
5. Gustav Daněk – přírodopis v 2. pol.
6. Stanislav Dobš – nauka o hudbě a zpěv
7. Jaroslav Tvrzský – housle, klavír
8. Bohumil Lizner – kreslení, tělocvik
9. Jan Veverka – náboženství
10. Jan Šindelář – těsnopis
11. Anna Mikšová – ženské ruční práce

3. ročník

1. Gustav Daněk, třídní – pedagogika, matematika, přírodopis, hospodářství
2. Jan Hezký – pedagogika, 2. pol.
3. Josef Milíč – čeština, němčina
4. Antonín Kolář – zeměpis, dějepis
5. Lev Pilz – fyzika a chemie
6. Bohumil Lizner – kreslení, tělocvik
7. Stanislav Dobš – nauka o hudbě a zpěv
8. Jaroslav Tvrzský – housle, klavír
9. Jan Veverka – náboženství
10. Anna Mikšová – ženské ruční práce

4. ročník

1. Josef Milíč, třídní – čeština, němčina
2. Gustav Daněk – pedagogika, matematika, přírodopis
3. Antonín Kolář – zeměpis, dějepis
4. Lev Pilz – fyzika a chemie
5. Bohumil Lizner – kreslení, tělocvik
6. Stanislav Dobš – nauka o hudbě a zpěv
7. Jaroslav Tvrzský – housle, klavír
8. Jan Veverka – náboženství
9. Václav Kejř – chlapecké ruční práce
10. Josef Pelikán – pedopatologii v 1. pol.
11. Vladislav Sekera – metodika vyučování hluchoněmých v 2. pol.
12. Anna Mikšová – ženské ruční práce

V ročníku 1927/1928 učilo studenty 16 učitelů:

1. Antonín Bollart
2. Jan Veverka
3. Antonín Kolář
4. Lev Pilz
5. Gustav Daněk
6. Bohumil Lizner
7. Stanislav Dobš
8. Jaroslav Tvrzský
9. Anna Mikšová
10. Ladislav Pičman
11. Jan Šindelář
12. Jan Hezký
13. Josef Milíč
14. Václav Kejř
15. Josef Pelikán
16. Vladislav Sekera

1928/1929

Ředitel – Josef Michl

1. ročník

1. Bohumil Dušek, třídní – čeština, němčina
2. Jan Veverka – náboženství
3. Václav Hájek – náboženství
4. Antonín Kolář – zeměpis, dějepis
5. Lev Pilz – fyzika a chemie, matematika
6. Gustav Daněk - přírodopis
7. Bohumil Lizner – kreslení, krasopis, tělocvik
8. Karel Petr – nauka o hudbě a zpěv, housle, klavír
9. Jaroslav Novák – klavír
10. Marie Smetáková – ženské ruční práce

2. ročník

1. Antonín Kolář, třídní – pedagogika, zeměpis, dějepis
2. Josef Milíč – čeština, němčina
3. Lev Pilz - fyzika a chemie, matematika
4. Ladislav Pičman – přírodopis (školní zdravotověda) v 1. pol.
5. Gustav Daněk - přírodopis (školní zdravotověda) v 2. pol.
6. Bohumil Lizner – kreslení, tělocvik
7. Karel Petr – nauka o hudbě a zpěv, klavír
8. Jaroslav Novák – housle
9. Jan Veverka – náboženství
10. Jan Šindelář – těsnopis
11. Marie Smetáková - ženské ruční práce

3. ročník

1. Lev Pilz, třídní – matematika, fyzika a chemie
2. Gustav Daněk – pedagogika v 1. pol., přírodopis, hospodářství
3. Jan Hezký – speciální metodika v 2. pol.
4. Bohumil Dušek – čeština, němčina
5. Antonín Kolář – zeměpis, dějepis
6. Bohumil Lizner – kreslení, tělocvik
7. Karel Petr – nauka o hudbě a zpěv, klavír, housle
8. Jan Veverka – náboženství v 1. pol.
9. Jan Šindelář – těsnopis
10. Marie Smetáková - ženské ruční práce

4. ročník

1. Gustav Daněk, třídní – pedagogika, matematika, přírodopis
2. Josef Milíč – čeština
3. Antonín Kolář – zeměpis, dějepis
4. Lev Pilz – fyzika a chemie
5. Bohumil Lizner – kreslení, tělocvik
6. Karel Petr – nauka o hudbě a zpěv, klavír, housle
7. Bohumil Dušek – němčina
8. Jan Veverka – náboženství
9. Marie Smetáková - ženské ruční práce
10. Václav Zahálka – pedopatologie
11. Vladislav Sekera – vyučování hluchoněmých

V ročníku 1928/1929 učilo studenty 16 učitelů:

1. Bohumil Dušek
2. Jan Veverka
3. Václav Hájek
4. Antonín Kolář
5. Lev Pilz
6. Gustav Daněk
7. Bohumil Lizner
8. Karel Petr
9. Jaroslav Novák
10. Marie Smetáková
11. Josef Milíč
12. Ladislav Pičman
13. Jan Šindelář
14. Jan Hezký
15. Václav Zahálka
16. Vladislav Sekera

1929/1930

Ředitel – Josef Michl

1. ročník

1. Ferdinand Diviš, třídní – zeměpis, matematika, přírodopis
2. Jan Veverka – náboženství
3. Josef Milíč – čeština, němčina
4. Antonín Kolář – dějepis
5. Lev Pilz – fyzika a chemie
6. Bohumil Lizner – kreslení, krasopis, tělocvik
7. Karel Petr – nauka o hudbě a zpěv, klavír, housle
8. Jan Hezký – tělocvik
9. Jaroslav Novák – klavír
10. Marie Smetáková - ženské ruční práce

2. ročník

1. Josef Bednář, třídní – čeština, němčina
2. Antonín Kolář – pedagogika, dějepis
3. Ferdinand Diviš – zeměpis, přírodopis v 2. pol.
4. Lev Pilz – matematika, fyzika a chemie
5. Ladislav Pičman - přírodopis v 1. pol.
6. Bohumil Lizner – kreslení, tělocvik
7. Karel Petr – nauka o hudbě a zpěv, klavír, housle
8. Jan Veverka – náboženství
9. Jaroslav Novák – klavír
10. Jan Šindelář – těsnopis
11. Marie Smetáková - ženské ruční práce

3. ročník

1. Antonín Kolář, třídní – zeměpis, dějepis
2. Ferdinand Diviš – pedagogika v 1. pol., přírodopis, hospodářství
3. Jan Hezký – speciální metodika v 2. pol.
4. Josef Milíč – čeština
5. Lev Pilz – matematika, fyzika a chemie
6. Bohumil Lizner – kreslení, tělocvik
7. Karel Petr – nauka o hudbě a zpěv, klavír
8. Jaroslav Novák – housle
9. Josef Bednář – němčina
10. Jan Veverka – náboženství
11. Jan Šindelář – těsnopis
12. Marie Smetáková – ženské ruční práce

4. ročník

1. Lev Pilz, třídní – matematika, fyzika a chemie
2. Antonín Kolář – pedagogika, zeměpis, dějepis
3. Josef Bednář – čeština, němčina
4. Ferdinand Diviš – přírodopis
5. Bohumil Lizner – tělocvik, kreslen
6. Karel Petr - nauka o hudbě a zpěv, klavír
7. Bedřich Tománek – tělocvik, ruční práce
8. Jan Veverka – náboženství
9. Marie Smetáková – ženské ruční práce
10. Václav Zahálka – pedopatologie
11. Vladislav Sekera – metodika vyučování hluchoněmých

V ročníku 1929/1930 učilo studenty 15 učitelů:

1. Ferdinand Diviš
2. Jan Veverka
3. Josef Milíč
4. Antonín Kolář
5. Lev Pilz
6. Bohumil Lizner
7. Karel Petr
8. Jan Hezký
9. Jaroslav Novák
10. Josef Bednář
11. Jan Šindelář
12. Marie Smetáková
13. Bedřich Tománek
14. Václav Zahálka
15. Vladislav Sekera

1930/1931

Ředitel – Josef Michl

1. ročník

1. Ferdinand Diviš, třídní – matematika a měřické rýsování, přírodopis (šk. zdravotní)
2. Jan Veverka – náboženství
3. Josef Bednář – jazyk československý, německý
4. Antonín Kolář – zeměpis, dějepis a občanská nauka
5. Lev Pilz – fyzika a chemie
6. Bohumil Lizner – krasopis, kreslení, tělocvik
7. Karel Petr – všeobecná nauka o hudbě a zpěv, housle, klavír
8. Růžena Kašparová – ženské ruční práce
9. Jaroslav Novák – klavír

2. ročník

1. Lev Pilz, třídní – matematika a měřické rýsování, fyzika a chemie
2. Antonín Kolář – pedagogika a zvláštní metodika, dějepis a občanská nauka
3. Josef Milíč – čeština, němčina
4. Ferdinand Diviš – zeměpis, přírodopis (šk. zdr.) v 2. pol.
5. Ladislav Pičman – přírodopis (šk. zdr.) v 1. pol.
6. Bohumil Lizner – kreslení, tělocvik
7. Karel Petr – všeobecná nauka o hudbě a zpěv, housle, klavír
8. Jan Hezký – tělocvik v 1. pol.
9. Rudolf Engelthaler – tělocvik v 2. pol.
10. Jan Veverka – náboženství
11. Jan Šindelář – těsnopis
12. Růžena Kašparová – ženské ruční práce
13. Jaroslav Novák – klavír

3. ročník

1. Josef Bednář, třídní – čeština, němčina
2. Ferdinand Diviš – pedagogika a zvláštní metodika v 1. pol., zeměpis, přírodopis (šk. zdr.), nauka o polním hospodářství
3. Antonín Kolář - dějepis a občanská nauka
4. Lev Pilz - matematika a měřické rýsování, fyzika a chemie
5. Bohumil Lizner – kreslení, tělocvik
6. Karel Petr – všeobecná nauka o hudbě a zpěv, housle, klavír
7. Jan Šindelář – těsnopis, tělocvik v 1. pol.
8. Rudolf Engelthaler - pedagogika a zvláštní metodika v 2. pol., tělocvik v 2. pol.
9. Jan Veverka – náboženství
10. Jaroslav Novák – klavír
11. Růžena Kašparová – ženské ruční práce

4. ročník

1. Antonín Kolář, třídní – pedagogika a zvláštní metodika, dějepis a občanská nauka, zeměpis
2. Jan Hezký – praktická cvičení v 1. pol.
3. Jaroslav Novák – praktická cvičení, housle
4. Jan Šindelář – praktická cvičení
5. Bedřich Tománek – praktická cvičení, tělocvik, ruční práce
6. Rudolf Engelthaler – praktická cvičení v 2. pol.
7. Josef Milíč – čeština
8. Josef Bednář – němčina
9. Lev Pilz – matematika a měřická cvičení, fyzika a chemie
10. Ferdinand Diviš – přírodopis (šk. zdr.)
11. Bohumil Lizner – kreslení, tělocvik
12. Karel Petr - všeobecná nauka o hudbě a zpěv, klavír
13. Jan Veverka – náboženství
14. Václav Zahálka – výchova dětí (slabomyslných – 1. pol.)
15. Vladislav Sekera - výchova dětí (hluchoněmých – 2. pol.)
16. Růžena Kašparová – ženské ruční práce

V ročníku 1930/1931 učilo studenty 17 učitelů:

1. Ferdinand Diviš
2. Jan Veverka
3. Josef Bednář
4. Antonín Kolář
5. Lev Pilz
6. Bohumil Lizner
7. Karel Petr
8. Růžena Kašparová
9. Jaroslav Novák
10. Josef Milíč
11. Ladislav Pičman
12. Jan Hezký
13. Rudolf Engelthaler
14. Jan Šindelář
15. Václav Zahálka
16. Vladislav Sekera
17. Bedřich Tománek

1931/1932

Zatímní správci – Antonín Kolář, Lev Pilz

1. ročník

1. Ferdinand Diviš, třídní – němčina v 2. pol., matematika a měřické rýsování v 1. pol., přírodopis
2. Jan Hauf – náboženství
3. Josef Milíč – čeština, němčina
4. Jaroslav Kulík – zeměpis, dějepis a občanská nauka, vše v 1. pol.
5. Antonín Kolář - zeměpis, dějepis a občanská nauka, vše v 2. pol.
6. František Černický – matematika a měřické rýsování, fyzika a chemie
7. Lev Pilz – fyzika a chemie, tělocvik, vše v 1. pol.
8. Bohumil Lizner – krasopis, kreslení
9. Karel Petr – všeobecná nauka o hudbě a zpěv, housle, klavír
10. Jan Šindelář – tělocvik
11. Bohuslav Kroupa – tělocvik v 2. pol.
12. Růžena Kašparová – ženské ruční práce

2. ročník

1. Jaroslav Kulík, třídní v 1. pol. - pedagogika a zvláštní metodika, zeměpis, dějepis a občanská nauka, tělocvik, vše v 1. pol.
2. Antonín Kolář, třídní v 2. pol. – pedagogika a zvláštní metodika, zeměpis, dějepis a občanská nauka, vše v 2. pol.
3. Karel Gregor – náboženství
4. Josef Bednář – čeština, němčina (celé 1. a část 2. pol.)
5. Josef Milíč – čeština v 2. pol.
6. František Černický - němčina v 2. pol., matematika, fyzika a chemie

7. Lev Pilz – matematika, fyzika a chemie, vše v 1. pol.
8. Ferdinand Diviš – přírodopis (šk. zdr.) v 2. pol.
9. Bohumil Lizner – kreslení, tělocvik v 1. pol.,
10. Karel Petr - všeobecná nauka o hudbě a zpěv, housle, klavír
11. Bohuslav Kroupa - tělocvik v 2. pol.
12. Jan Šindelář – tělocvik
13. Růžena Kašparová – ženské ruční práce
14. Jaroslav Novák – klavír

3. ročník

1. František Černický, třídní – matematika a měřické rýsování, fyzika a chemie
2. Ferdinand Diviš - pedagogika a zvláštní metodika v 1. pol., přírodopis, nauka o polním hospodářství
3. Josef Milíč – čeština
4. Josef Bednář – němčina
5. Antonín Kolář – němčina, zeměpis, dějepis a občanská nauka, vše v 2. pol.
6. Jaroslav Kulík - zeměpis, dějepis a občanská nauka, vše v 1. pol.
7. Lev Pilz – matematika a měřické rýsování v 1. pol.
8. Bohumil Lizner – kreslení, tělocvik
9. Karel Petr - všeobecná nauka o hudbě a zpěv, housle, klavír
10. Karel Gregor – náboženství
11. Růžena Kašparová – ženské ruční práce
12. Jaroslav Novák – klavír

4. ročník

1. Josef Bednář, třídní – čeština, němčina, vše v 1. pol.
2. Ferdinand Diviš – pedagogika, přírodopis
3. Jan Hezký – praktická cvičení
4. Jan Šindelář – praktická cvičení
5. Bedřich Tománek – praktická cvičení, chlapecké ruční práce
6. Jaroslav Novák – praktická cvičení
7. Josef Milíč – čeština, němčina, vše v 2. pol.
8. Jaroslav Kulík - zeměpis, dějepis a občanská nauka, vše v 1. pol.
9. Antonín Kolář – zeměpis, dějepis a občanská nauka, vše v 2. pol.
10. Lev Pilz – matematika v 1. pol., fyzika a chemie
11. František Černický – matematika
12. Bohumil Lizner – kreslení, tělocvik
13. Karel Petr - všeobecná nauka o hudbě a zpěv, housle
14. Karel Gregor – náboženství
15. Václav Zahálka – výchova slabomyslných dětí (1. pol.)
16. Vladislav Sekera – výchova hluchoněmých dětí (2. pol)
17. Růžena Kašparová - ženské ruční práce

V ročníku 1931/1932 učilo studenty 19 učitelů:

1. Ferdinand Diviš
2. Jan Hauf
3. Josef Milíč
4. Jaroslav Kulík
5. Antonín Kolář
6. František Černický
7. Lev Pilz
8. Bohumil Lizner
9. Karel Petr
10. Jan Šindelář
11. Bohuslav Kroupa
12. Růžena Kašparová
13. Karel Gregor
14. Josef Bednář
15. Bedřich Tománek
16. Jan Hezký
17. Jaroslav Novák
18. Václav Zahálka
19. Vladislav Sekera

1932/1933

Zatímní správce – Lev Pilz

1. ročník

1. Josef Bednář, třídní – čeština, němčina
2. Antonín Kolář - zeměpis, dějepis a občanská nauka
3. František Černický – matematika a měřické rýsování, fyzika a chemie, klavír
4. Ferdinand Diviš – přírodopis (šk. zdr.)
5. Bohumil Lizner – kreslení, krasopis
6. Karel Petr - všeobecná nauka o hudbě a zpěv, housle
7. Růžena Kašparová - ženské ruční práce
8. Jan Hezký – tělocvik
9. Libuše Vladyková – tělocvik
10. Jan Hauf – náboženství
11. Čeněk Brebis – náboženství
12. Štěpán Šoltézs – náboženství

2. ročník

1. Ferdinand Diviš, třídní – pedagogika a zvláštní metodika, přírodopis (šk. zdr.)
2. Josef Milíč – čeština, němčina
3. Antonín Kolář - zeměpis, dějepis a občanská nauka
4. František Černický – matematika a měřické rýsování, fyzika a chemie, klavír
5. Bohumil Lizner – kreslení
6. Karel Petr - všeobecná nauka o hudbě a zpěv, housle
7. František Strnad – tělocvik

8. Libuše Vladyková – tělocvik
9. Růžena Kašparová - ženské ruční práce
10. Karel Gregor – náboženství
11. Jan Šindelář – těsnopis

3. ročník

1. Antonín Kolář, třídní – zeměpis, dějepis a občanská nauka
2. Ferdinand Diviš - pedagogika a zvláštní metodika v 1. pol., přírodopis (šk. zdr.), nauka o polním hospodářství
3. Jan Hezký – pedagogika a zvláštní metodika v 2. pol.
4. Josef Bednář – čeština, němčina
5. František Černický – matematika a měřické rýsování, fyzika a chemie
6. Bohumil Lizner – kreslení
7. Karel Petr - všeobecná nauka o hudbě a zpěv, housle
8. František Strnad – tělocvik
9. Libuše Vladyková – tělocvik
10. Karel Gregor – náboženství
11. Růžena Kašparová - ženské ruční práce
12. Jan Šindelář – těsnopis
13. Štěpán Šoltézs – náboženství

4. ročník

1. František Černický, třídní – matematika a měřické rýsování
2. Antonín Kolář - zeměpis, dějepis a občanská nauka, pedagogika a zvláštní metodika
3. Bedřich Tománek – praktická cvičení v 1. pol., tělocvik, chlapecké ruční práce
4. Jan Šindelář – praktická cvičení
5. Josef Milič – čeština
6. Josef Bednář – němčina
7. Ferdinand Diviš – přírodopis (šk. zdr.)
8. Lev Pilz – fyzika a chemie
9. Bohumil Lizner – kreslení
10. Karel Petr - všeobecná nauka o hudbě a zpěv, housle
11. Libuše Vladyková – tělocvik
12. Karel Gregor – náboženství
13. Růžena Kašparová - ženské ruční práce
14. Václav Zahálka – výchova slabomyslných dětí v 1. pol.

V ročníku 1932/1933 učilo studenty 19 učitelů:

1. Josef Bednář
2. Antonín Kolář
3. František Černický
4. Ferdinand Diviš
5. Bohumil Lizner
6. Karel Petr
7. Růžena Kašparová
8. Jan Hezký
9. Libuše Vladyková

10. Jan Hauf
11. Čeněk Brebis
12. Štěpán Šoltézs
13. Josef Milíč
14. František Strnad
15. Karel Gregor
16. Jan Šindelář
17. Bedřich Tománek
18. Lev Pilz
19. Václav Zahálka

1933/1934

Ředitel – Karel Tichý

1. ročník

1. František Černický, třídní – němčina, matematika a měřické rýsování, fyzika a chemie, klavír v 2. pol.
2. Jan Hauf – náboženství
3. Josef Milíč – čeština
4. Ferdinand Diviš – zeměpis, přírodopis
5. Antonín Kolář – dějepis a občanská nauka
6. Bohumil Lizner – kreslení, krasopis
7. Karel Petr - všeobecná nauka o hudbě a zpěv, housle, klavír
8. Bedřich Tománek – tělocvik
9. Libuše Vladyková – tělocvik
10. Čeněk Brebis – náboženství
11. Štěpán Šoltézs – náboženství
12. Růžena Kašparová - ženské ruční práce

2. ročník

1. Josef Bednář, třídní – čeština
2. Antonín Kolář – dějepis a občanská nauka, němčina, pedagogika a zvláštní metodika
3. Ferdinand Diviš – zeměpis, přírodopis
4. František Černický - matematika a měřické rýsování, fyzika a chemie, klavír v 2. pol.
5. Bohumil Lizner – kreslení
6. Karel Petr - všeobecná nauka o hudbě a zpěv, housle, klavír
7. Jan Hezký – tělocvik
8. Libuše Vladyková – tělocvik
9. Karel Gregor – náboženství
10. Čeněk Brebis – náboženství
11. Štěpán Šoltézs – náboženství
12. Růžena Kašparová - ženské ruční práce
13. Jan Šindelář – těsnopis

3. ročník

1. Ferdinand Diviš, třídní - pedagogika a zvláštní metodika v 1. pol., zeměpis, přírodopis, nauka o polním hospodářství
2. Jan Hezký - pedagogika a zvláštní metodika v 2. pol.
3. Josef Bednář – čeština
4. Antonín Kolář – němčina, dějepis a občanská nauka
5. František Černický - matematika a měřické rýsování
6. Lev Pilz - matematika a měřické rýsování v 2. pol., fyzika a chemie
7. Bohumil Lizner – kreslení
8. Karel Petr - všeobecná nauka o hudbě a zpěv, housle
9. František Strnad – tělocvik
10. Libuše Vladyková – tělocvik
11. Karel Gregor – náboženství v 1. pol.
12. Čeněk Brebis – náboženství
13. Štěpán Šoltézs – náboženství
14. František Šebestík – náboženství v 2. pol.
15. Růžena Kašparová - ženské ruční práce
16. Jan Šindelář – těsnopis

4. ročník

1. Antonín Kolář, třídní – zeměpis, dějepis a občanská nauka
2. Ferdinand Diviš - pedagogika a zvláštní metodika, přírodopis
3. Jan Hezký – praktická cvičení
4. Bedřich Tománek - praktická cvičení
5. František Strnad - praktická cvičení, tělocvik
6. Jan Šindelář - praktická cvičení
7. Josef Bednář – čeština, němčina
8. František Černický - matematika a měřické rýsování
9. Lev Pilz – fyzika a chemie, praktická cvičení z fyziky
10. Bohumil Lizner – kreslení
11. Karel Petr - všeobecná nauka o hudbě a zpěv, housle
12. Libuše Vladyková – tělocvik
13. Karel Gregor – náboženství v 1. pol.
14. Čeněk Brebis – náboženství
15. Štěpán Šoltézs – náboženství
16. František Šebestík – náboženství v 2. pol.
17. Bedřich Tománek – ruční práce chlapců
18. Růžena Kašparová - ženské ruční práce
19. Václav Zahálka – výchova slabomyslných dětí v 1. pol.
20. Vladislav Sekera – výchova hluchoněmých dětí v 2. pol.

V ročníku 1933/1934 učilo studenty 21 učitelů:

1. František Černický
2. Jan Hauf
3. Josef Milíč
4. Ferdinand Diviš
5. Antonín Kolář

6. Bohumil Lizner
7. Karel Petr
8. Bedřich Tománek
9. Libuše Vladyková
10. Čeněk Brebis
11. Štěpán Šoltézs
12. Růžena Kašparová
13. Jan Hezký
14. Karel Gregor
15. Jan Šindelář
16. Lev Pilz
17. František Strnad
18. František Šebestík
19. Josef Bednář
20. Václav Zahálka
21. Vladislav Sekera

1934/1935

Ředitel – Karel Tichý

1. ročník

1. Karel Petr, třídní – všeobecná nauka o hudbě a zpěv, housle, klavír
2. Karel Tichý – čeština v 1. pol.
3. Miloš Král – čeština, zeměpis, dějepis a občanská nauka, vše 2. pol.
4. Oldřich Jošt – němčina, tělocvik
5. Antonín Kolář – zeměpis, dějepis a občanská nauka, vše v 1. pol.
6. Ferdinand Diviš – matematika, přírodopis
7. Lev Pilz – fyzika a chemie
8. Bohumil Lizner – kreslení, krasopis
9. Růžena Kašparová - ženské ruční práce v 1. pol.
10. Libuše Vladyková – tělocvik

2. ročník

1. Lev Pilz, třídní – matematika, fyzika a chemie
2. Antonín Kolář – pedagogika a zvláštní metodika, zeměpis, dějepis a občanská nauka, vše v 1. pol.
3. Karel Tichý - pedagogika a zvláštní metodika v 2. pol.
4. Josef Bednář – čeština
5. Oldřich Jošt – němčina, tělocvik
6. Miloš Král – zeměpis, dějepis a občanská nauka, vše 2. pol.
7. Ferdinand Diviš – přírodopis a zdravotní věda
8. Bohumil Lizner – kreslení
9. Karel Petr – všeobecná nauka o hudbě a zpěv, housle, klavír
10. Růžena Kašparová - ženské ruční práce
11. Libuše Vladyková – tělocvik
12. Jan Šindelář – těsnopis
13. Jan Hauf – náboženství

3. ročník

1. Josef Bednář, třídní – čeština
2. Ferdinand Diviš - pedagogika a zvláštní metodika v 1. pol., přírodopis a zdravotní věda, nauka o polním hospodářství
3. Jan Hezký - pedagogika a zvláštní metodika v 2. pol.
4. Oldřich Jošt – němčina, tělocvik
5. Antonín Kolář - dějepis a občanská nauka, zeměpis, vše v 1. pol.
6. Lev Pilz – matematika, fyzika a chemie
7. Bohumil Lizner – kreslení
8. Karel Petr – všeobecná nauka o hudbě a zpěv, housle
9. Růžena Kašparová - ženské ruční práce
10. Libuše Vladyková – tělocvik
11. Jan Hauf – náboženství
12. Štěpán Šoltézs – náboženství
13. Čeněk Brebis – náboženství
14. Jan Šindelář - těsnopis

4. ročník

1. Ferdinand Diviš, třídní – zeměpis, přírodopis a zdravotní věda
2. Antonín Kolář - pedagogika a zvláštní metodika, dějepis a občanská nauka, vše v 1. pol.
3. Karel Tichý - pedagogika a zvláštní metodika v 2. pol.
4. Bedřich Tománek – praktická cvičení, výchovné práce
5. Jan Hezký – praktická cvičení
6. František Strnad – praktická cvičení
7. Jan Šindelář – praktická cvičení
8. Josef Bednář – čeština, němčina
9. Miloš Král – dějepis a občanská nauka v 2. pol.
10. Lev Pilz - matematika, fyzika a chemie
11. Bohumil Lizner – kreslení
12. Karel Petr – všeobecná nauka o hudbě a zpěv, housle
13. Oldřich Jošt – tělocvik
14. Libuše Vladyková – tělocvik
15. Jan Hauf – náboženství
16. Václav Zahálka - výchova slabomyslných dětí v 2. pol.
17. Vladislav Sekera – výchova hluchoněmých dětí v 1. pol.
18. Růžena Kašparová - ženské ruční práce

V ročníku 1934/1935 učilo studenty 18 učitelů:

1. Karel Petr
2. Karel Tichý
3. Miloš Král
4. Oldřich Jošt
5. Antonín Kolář
6. Ferdinand Diviš
7. Lev Pilz

8. Bohumil Lizner
9. Růžena Kašparová
10. Libuše Vladyková
11. Josef Bednář
12. Jan Šindelář
13. Jan Hauf
14. Jan Hezký
15. František Strnad
16. Bedřich Tománek
17. Václav Zahálka
18. Vladislav Sekera

1935/1936

Ředitel – Karel Tichý

1. ročník

1. Ferdinand Diviš, třídní – zeměpis, přírodopis a zdravotní věda, matematika a měřické
rýsování
2. Jan Hauf – náboženství
3. Štěpán Šoltézs – náboženství
4. Miloš Král – čeština, dějepis a občanská nauka
5. Oldřich Jošt – tělocvik, němčina
6. Lev Pilz – fyzika a chemie
7. Bohumil Lizner – kreslení, krasopis
8. Karel Petr – všeobecná nauka o hudbě a zpěv, housle, klavír
9. Růžena Kašparová - ženské ruční práce

2. ročník

1. Karel Petr, třídní – všeobecná nauka o hudbě a zpěv, housle
2. Karel Tichý – pedagogika a zvláštní metodika
3. Josef Bednář – čeština, němčina
4. Ferdinand Diviš – zeměpis, přírodopis
5. Miloš Král - dějepis a občanská nauka
6. Lev Pilz - matematika a měřické rýsování, fyzika a chemie
7. Bohumil Lizner – kreslení
8. Oldřich Jošt – tělocvik
9. Jan Hauf – náboženství
10. Štěpán Šoltézs – náboženství
11. Růžena Kašparová - ženské ruční práce

3. ročník

1. Lev Pilz, třídní – matematika, fyzika a chemie
2. Karel Tichý – pedagogika a zvláštní metodika v 1. pol.
3. Miloš Král – čeština, dějepis a nauka občanská
4. Oldřich Jošt – němčina, tělocvik
5. Ferdinand Diviš – zeměpis, přírodopis a zdravotní věda, nauka o polním hospodářství
6. František Strnad - pedagogika a zvláštní metodika v 2. pol.
7. Bohumil Lizner – kreslení
8. Karel Petr – všeobecná nauka o hudbě a zpěv, housle
9. Jan Hauf – náboženství
10. Štěpán Šoltézs – náboženství
11. Růžena Kašparová - ženské ruční práce

4. ročník

1. Josef Bednář, třídní – čeština, němčina
2. Karel Tichý – pedagogika a zvláštní metodika
3. František Strnad – praktická cvičení
4. Bedřich Tománek - praktická cvičení, ruční práce výchovné
5. Jan Šindelář - praktická cvičení
6. Jan Šefr - praktická cvičení
7. Ferdinand Diviš – zeměpis, přírodopis a zdravotní věda
8. Miloš Král – dějepis a nauka občanská
9. Lev Pilz - matematika, fyzika a chemie, praktická cvičení fyzická v 2. pol.
10. Bohumil Lizner – kreslení
11. Karel Petr – všeobecná nauka o hudbě a zpěv, housle
12. Oldřich Jošt – tělocvik
13. Jan Hauf – náboženství
14. Štěpán Šoltézs – náboženství
15. Václav Zahálka - výchova slabomyslných dětí v 1. pol.
16. Vladislav Sekera – výchova hluchoněmých dětí v 2. pol.
17. Růžena Kašparová - ženské ruční práce

V ročníku 1935/1936 učilo studenty 17 učitelů:

1. Ferdinand Diviš
2. Jan Hauf
3. Štěpán Šoltézs
4. Miloš Král
5. Oldřich Jošt
6. Lev Pilz
7. Bohumil Lizner
8. Karel Petr
9. Růžena Kašparová
10. Karel Tichý
11. Josef Bednář
12. František Strnad
13. Jan Šefr
14. Jan Šindelář

15. Bedřich Tománek
16. Václav Zahálka
17. Vladislav Sekera

1936/1937

Ředitel – Karel Tichý

1. ročník

1. Ferdinand Diviš, třídní – zeměpis, přírodopis a zdravotvída, matematika
2. Jan Hauf – náboženství
3. Štěpán Šoltézs – náboženství
4. Josef Bednář – čeština, němčina
5. Miloš Král - dějepis a nauka občanská
6. Lev Pilz – fyzika a chemie
7. Bohumil Lizner – kreslení, krasopis
8. Karel Petr – všeobecná nauka o hudbě a zpěv, housle, klavír
9. Oldřich Jošt – tělocvik
10. Růžena Kašparová - ženské ruční práce

2. ročník

1. Miloš Král, třídní – čeština, dějepis a nauka občanská
2. Karel Tichý - pedagogika a zvláštní metodika
3. Oldřich Jošt – tělocvik, němčina
4. Ferdinand Diviš – zeměpis, přírodopis a zdravotvída
5. Lev Pilz – matematika, fyzika a chemie
6. Bohumil Lizner – kreslení
7. Karel Petr – všeobecná nauka o hudbě a zpěv, housle
8. Růžena Kašparová - ženské ruční práce
9. Josef Doležal – náboženství
10. Štěpán Šoltézs – náboženství

3. ročník

1. Karel Petr, třídní – všeobecná nauka o hudbě a zpěv, housle
2. Karel Tichý - pedagogika a zvláštní metodika v 1. pol.
3. František Strnad - pedagogika a zvláštní metodika v 2. pol.
4. Josef Bednář – čeština, němčina
5. Ferdinand Diviš – zeměpis, přírodopis a zdravotvída, nauka o polním hospodářství
6. Miloš Král - dějepis a nauka občanská
7. Lev Pilz – fyzika a chemie, krasopis
8. Bohumil Lizner – kreslení
9. Karel Petr – všeobecná nauka o hudbě a zpěv, housle
10. Růžena Kašparová - ženské ruční práce
11. Oldřich Jošt – tělocvik
12. Josef Doležal – náboženství
13. Štěpán Šoltézs – náboženství
14. Bedřich Tománek – ruční práce výchovné

4. ročník

1. Lev Pilz, třídní – matematika, fyzika a chemie, praktická cvičení fyzická v 2. pol.
2. Karel Tichý - pedagogika a zvláštní metodika
3. Miloš Král - dějepis a nauka občanská, čeština
4. Oldřich Jošt – tělocvik, němčina
5. Bedřich Tománek – ruční práce výchovné, praktická cvičení
6. Ferdinand Diviš – zeměpis, přírodopis a zdravotvěda
7. Bohumil Lizner – kreslení
8. Karel Petr – všeobecná nauka o hudbě a zpěv, housle
9. Růžena Kašparová - ženské ruční práce
10. Josef Doležal – náboženství
11. Štěpán Šoltézs – náboženství
12. Václav Zahálka - výchova slabomyslných dětí v 1. pol.
13. Jiljí Hůlek - výchova hluchoněmých dětí v 2. pol.

V ročníku 1936/1937 učilo studenty 16 učitelů:

1. Ferdinand Diviš
2. Jan Hauf
3. Štěpán Šoltézs
4. Josef Bednář
5. Miloš Král
6. Lev Pilz
7. Bohumil Lizner
8. Karel Petr
9. Oldřich Jošt
10. Růžena Kašparová
11. Karel Tichý
12. Josef Doležal
13. František Strnad
14. Bedřich Tománek
15. Václav Zahálka
16. Jiljí Hůlek

1937/1938

Ředitel - Karel Tichý

1.ročník

1. Oldřich Jošt, třídní – tělocvik, němčina
2. Miloš Král - dějepis a nauka občanská, čeština
3. Ferdinand Diviš – zeměpis, přírodopis a zdravotvěda, matematika
4. Lev Pilz – fyzika a chemie
5. Bohumil Lizner – kreslení, krasopis
6. Karel Petr – všeobecná nauka o hudbě a zpěv, housle, klavír
7. Růžena Kašparová - ženské ruční práce

2. ročník

1. Ferdinand Diviš, třídní – zeměpis, přírodopis a zdravotní věda
2. Karel Tichý - pedagogika a zvláštní metodika
3. Josef Bednář – čeština, němčina
4. Miloš Král - dějepis a nauka občanská
5. Lev Pilz – fyzika a chemie, matematika
6. Bohumil Lizner – kreslení
7. Karel Petr – všeobecná nauka o hudbě a zpěv, housle
8. Oldřich Jošt – tělocvik
9. Josef Doležal – náboženství
10. Zdeněk Langr – náboženství

3. ročník

1. Miloš Král, třídní – čeština, dějepis a nauka občanská
2. Karel Tichý - pedagogika a zvláštní metodika v 1. pol.
3. František Strnad - pedagogika a zvláštní metodika v 2. pol.
4. Oldřich Jošt – tělocvik, němčina
5. Ferdinand Diviš – zeměpis, přírodopis a zdravotní věda, nauka o polním hospodářství
6. Lev Pilz – fyzika a chemie, matematika
7. Bohumil Lizner – kreslení
8. Karel Petr – všeobecná nauka o hudbě a zpěv, housle
9. Štěpán Šoltézs – náboženství
10. Zdeněk Langr – náboženství
11. Bedřich Tománek – ruční práce výchovné
12. Růžena Kašparová - ženské ruční práce

4. ročník

1. Karel Petr, třídní - všeobecná nauka o hudbě a zpěv, housle
2. Karel Tichý - pedagogika a zvláštní metodika
3. Jan Šindelář - praktická cvičení
4. Bedřich Tománek – praktická cvičení
5. Josef Bednář – čeština, němčina
6. Ferdinand Diviš – zeměpis, přírodopis a zdravotní věda
7. Miloš Král - dějepis a nauka občanská
8. Lev Pilz – fyzika a chemie, matematika
9. Bohumil Lizner – kreslení
10. Oldřich Jošt – tělocvik
11. Štěpán Šoltézs – náboženství
12. Růžena Kašparová - ženské ruční práce

V ročníku 1937/1938 učilo studenty 14 učitelů:

1. Oldřich Jošt
2. Miloš Král
3. Ferdinand Diviš
4. Lev Pilz
5. Bohumil Lizner

6. Karel Petr
7. Růžena Kašparová
8. Karel Tichý
9. Josef Bednář
10. Zdeněk Langr
11. František Strnad
12. Štěpán Šoltézs
13. Bedřich Tománek
14. Jan Šindelář

1938/1939

Ředitel - Karel Tichý

1.ročník

1. Karel Petr, třídní – všeobecná nauka o hudbě a zpěv, hra na housle
2. Jan Hauf – náboženství
3. Štěpán Šoltézs – náboženství
4. Josef Bednář – čeština, němčina
5. Ferdinand Diviš – zeměpis, přírodopis a zdravotní věda
6. Jaroslav Procházka – dějepis a občanská nauka
7. Marie Krajčová-Duchoňová – matematika
8. Lev Pilz – fyzika a chemie
9. Bohumil Lizner – krasopis, kreslení (jen 1. pololetí)
10. Růžena Kašparová – ženské ruční práce
11. Oldřich Jošt – tělocvik

2.ročník A (chlapci)

1. Marie Krajčová-Duchoňová, třídní – matematika
2. Karel Tichý – pedagogika a zvláštní metodika
3. Miloš Král – dějepis a občanská nauka, čeština
4. Lev Pilz – němčina, matematika (v 1. pol.), fyzika a chemie
5. Oldřich Jošt – němčina (v 1. pol.), tělocvik
6. Ferdinand Diviš – zeměpis, přírodopis a zdravotní věda
7. Bohumil Lizner – kreslení
8. Karel Petr – všeobecná nauka o hudbě a zpěv, housle
9. Josef Doležal – náboženství

2.ročník B (dívky)

1. Oldřich Jošt, třídní – němčina, tělocvik
2. Karel Tichý – pedagogika a zvl. metodika
3. Miloš Král – čeština, dějepis a občanská nauka
4. Ferdinand Diviš – zeměpis, přírodopis a zdravotvůda
5. Marie Krajčová-Duchoňová – matematika
6. Lev Pilz – fyzika a chemie
7. Bohumil Lizner – kreslení
8. Karel Petr - všeobecná nauka o hudbě a zpěv, housle
9. Růžena Kašparová – ženské ruční práce
10. Josef Doležal - náboženství

3.ročník

1. Ferdinand Diviš, třídní – zeměpis, přírodopis a zdravotvůda, nauka o polním hospodářství
2. Karel Tichý – pedagogika a zvl. metodika (jen 1. pol.)
3. František Strnad – pedagogika a zvl. metodika (jen 2. pol.)
4. Josef Bednář – čeština, němčina
5. Miloš Král – dějepis a nauka občanská
6. Lev Pilz – matematika (jen 1. pol), fyzika a chemie
7. Marie Krajčová-Duchoňová – matematika
8. Bohumil Lizner – kreslení
9. Karel Petr - všeobecná nauka o hudbě a zpěv, housle
10. Oldřich Jošt – tělocvik
11. Josef Doležal – náboženství
12. Bedřich Tománek – ruční práce výchovné

4.ročník

1. Miloš Král, třídní do 30. 12. 1938 – čeština, dějepis a občanská nauka
2. Lev Pilz, třídní od 31. 12. 1938 – matematika, fyzika a chemie, praktická cvičení z fyziky
3. Karel Tichý – pedagogika a zvl. metodika
4. Bedřich Tománek – praktická cvičení (jen 1. pol.)
5. Jan Šindelář – praktická cvičení
6. Oldřich Jošt – němčina, tělocvik
7. Ferdinand Diviš – zeměpis, přírodopis a zdravotvůda
8. Bohumil Lizner – kreslení
9. Karel Petr - všeobecná nauka o hudbě a zpěv, housle
10. Štěpán Šoltézs – náboženství
11. Růžena Kašparová – ženské ruční práce
12. Václav Zahálka – nauka výchově slabomyslných

V ročníku 1938/1939 učilo studenty 18 učitelů:

1. Karel Petr
2. Jan Hauf
3. Štěpán Šoltézs
4. Josef Bednář
5. Ferdinand Diviš
6. Jaroslav Procházka
7. Marie Krajčová-Duchoňová
8. Lev Pilz
9. Bohumil Lizner
10. Růžena Kašparová
11. Oldřich Jošt
12. Karel Tichý
13. Miloš Král
14. Josef Doležal
15. František Strnad
16. Bedřich Tománek
17. Jan Šindelář
18. Václav Zahálka

Celkový počet učitelů mezi lety 1918 – 1939

1. Josef Michl
2. František Novák
3. Jan Veverka
4. Jan Huml
5. Engelbert Rufer
6. Stanislav Dobš
7. Gustav Daněk
8. Jan Hezký
9. Jaroslav Tvrzský
10. Ladislav Pičman
11. Josef Kubálek
12. Jindřich Fiala
13. Josef Tichý
14. Jaroslav Oehm
15. František Příhoda
16. Lev Pilz
17. Antonín Starec
18. Anna Mikšová
19. Josef Pelikán
20. Vladislav Sekera
21. Josef Milíč
22. Bohumil Lizner
23. Jan Šindelář
24. František Ryba
25. Markéta Pařízková
26. Jaroslav Volf

27. František Průša
28. Antonín Bollart
29. Antonín Kolář
30. Václav Kejř
31. Bohumil Dušek
32. Václav Hájek
33. Karel Petr
34. Jaroslav Novák
35. Marie Smetáková
36. Václav Zahálka
37. Ferdinand Diviš
38. Josef Bednář
39. Bedřich Tománek
40. Růžena Kašparová
41. Rudolf Engelthaler
42. Jan Hauf
43. Jaroslav Kulík
44. František Černický
45. Bohuslav Kroupa
46. Karel Gregor
47. Libuše Vladyková
48. Čeněk Brebis
49. Štěpán Šoltézs
50. František Strnad
51. František Šebestík
52. Karel Tichý
53. Miloš Král
54. Oldřich Jošt
55. Jan Šefr
56. Josef Doležal
57. Jiljí Hůlek
58. Zdeněk Langr
59. Jaroslav Procházka
60. Marie Krajčová-Duchoňová